

«Ey yer ve göklerin Hükümrânı! Vatan ve din düşmanlarına
karşı cihadımızda bize yardım et ve bizi düşmanların şerrinden koru!»

— İmam Şamlı —

Birleşik Kafkasya

ÜÇ AYLIK DERGİ

YIL : 1-2

Aralık - Ocak - Şubat 1995-1996

SAYI : 5

İÇİNDEKİLER

Kuzey Kafkasya Meselesinin Temel Stratejileri Yılmaz NEVRUZ	1
Yeni Dünya Düzeninde KAFKASYA Prof. Dr. Anıl ÇEÇEN	16
Kızıldun'un 50. Zafer Yılı ve Çeçenya Prof. Dr. M. MUHAMMADHANOV Çeviren : Musa RAMAZAN	22
Kitaplar: Çerkes Soykırımı Osman ÇELİK	29
Yeni Gürcü Anayasasının Düşündürdükleri Doç. Dr. Süreyya ÜLKER	34
Kuzey Kafkasya'da Türk-Moğol İzleri -III- Halil ERENOĞLU	36
Savaşmak İçin Yaratılmış Geoffrey J. SKELTON Çeviren: M. Gökhan MENTEŞ	45
Tarihten Önemli Notlar M. M. İDRİSOV Çeviren: M. RAMAZAN	50
Dağlar Taşlar Yanıyor (Şiir) Başlakızı AMİNAT	53
İki Kasım Bindokuzyüzkırkûç Halil ERENOĞLU	55
Karaçay Halk Edebiyatı Araştırmaları: KHOJELİ Dudalanı MAHMUD Sılpağarlanı YILMAZ	58
Birleşik Kafkasya Konseyinin Bildirisi	60
AKBA'dan Haberler	62
Yayın Kurulu: Adilhan ADILOĞLU, Havva ATEŞ, Vedat BALKAN, Yasın BAŞÇI, Mine BİLGİN, , İncilay CANGÖZ, Suat ÖNALAN, Betül ÖNALAN, Ergun TAVLAN, İnci TUNÇ, Arslan ÖNAL.	

Birleşik KAFKASYA Üç Aylık Dergi

Genel Koordinatör:
Yılmaz NEVRUZ

Sahibi:
K.K.Karaçay-Balkarlar
Kültür ve Yardımlaşma
Derneği adına:
Hacı Murat BERK

Yazı İşleri Müdürü:
Mehmet KARAÇAY

Yazım:
Cahide BAŞÇI

Haberleşme Adresi:
Mrk. P.K. 62
ESKİŞEHİR

İdare:
Deliklitaş,
Dr. Hilmi Sk. 1/C
ESKİŞEHİR
Tel: 0.222.221 66 97
Fax: 0.222.230 34 07

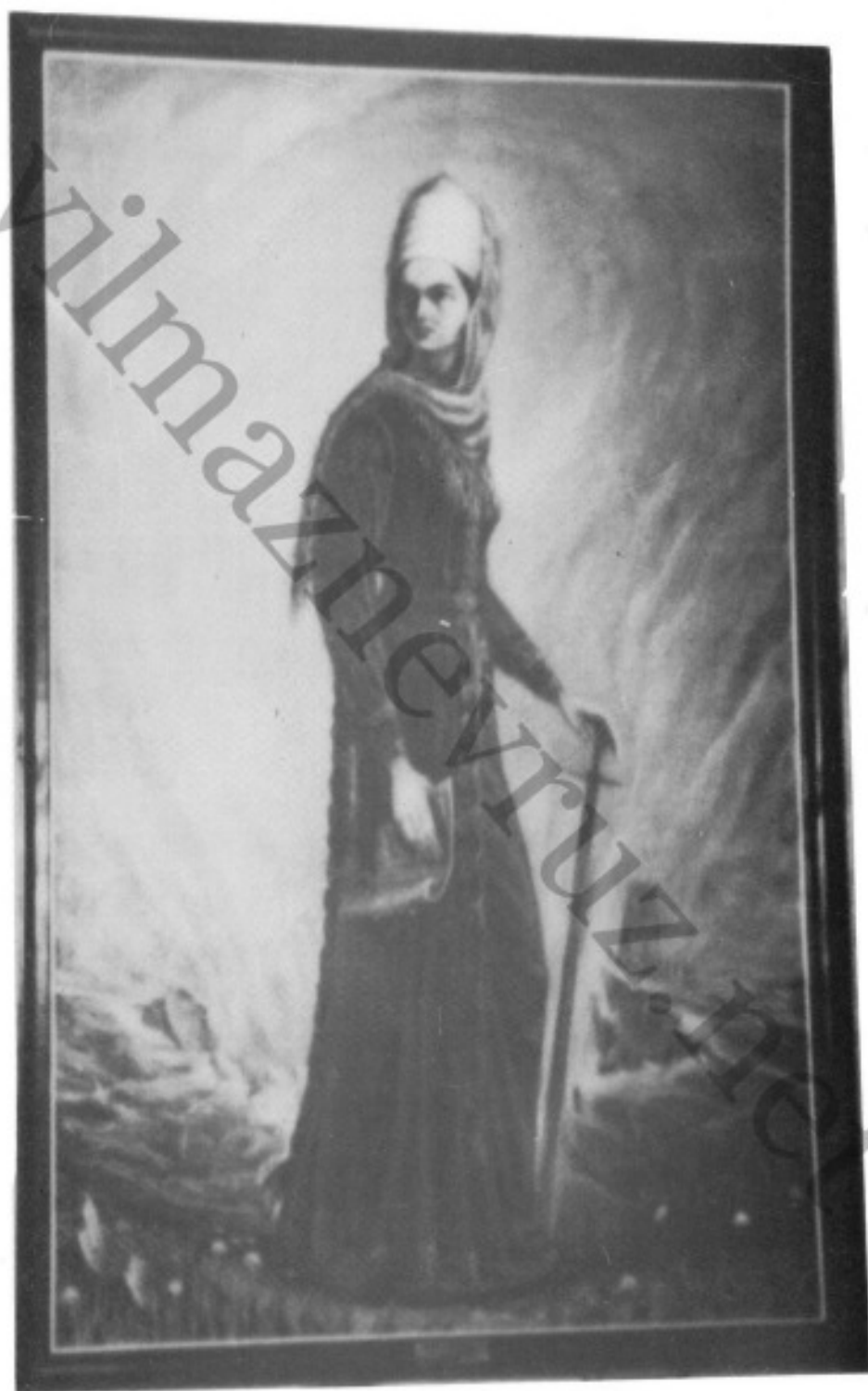
Yurtdışı Yıllık Abone:
40\$

Yurtiçinde:
Dernek hesabına
100.000 TL. bağışta
bulunmak suretiyle
temin edilebilir.

Posta Çeki No: 112736
(Mehmet KARAÇAY)

*Dergideki yazılar kaynak
gösterilmek suretiyle
alınabilir.*

Dizgi-Baskı:
ETAM A.Ş.
Matbaa Tesisleri
ESKİŞEHİR

Birleşik Kafkasya

ÜÇ AYLIK DERGİ

Yıl : 2

Aralık - Ocak - Şubat 1995-1996

SAYI : 5

KUZEY KAFKASYA MESELESİ'NİN TEMEL STRATEJİLERİ

Yılmaz NEVRUZ

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ortaya çıkan "spontan bağımsızlık kazanma" furyasından Kuzey Kafkasya yararlanamadı, daha doğrusu hakkı olan bağımsızlığına kavuşamadı. Ülkede, Sovyet Rusya tarafından dil farklılıklarına göre oluşturulan özerk cumhuriyetlerden Çeçenistan tek yanlı olarak istiklâlini ilan etti, diğerleri ise konumlarını "egemen cumhuriyet" statüsüne yükseltmekle iktifa ettiler. Güçleri ve hazırlıkları ancak bu kadarına yetişebildi. Çeçenistan'ın tanınmayan bağımsızlığı üç yıl sürdü. Sonunda Rusya Federasyonu askeri güç kullanarak Çeçenistan'ı işgal etti. 11 Aralık 1994'ten beri Çeçenlerin verdikleri ölüm-kalım savaşı Kuzey Kafkasya'yı giderek dünyanın birinci derecede sorunlu bölgesi haline getirdi. **Biz bu yazımızda Kuzey Kafkasya Meselesi'nin temel stratejilerini ana hatlarıyla işlemeye çalışacağız.** Önce müşterek kavramlar izah edilecek, sonra da Kuzey Kafkasya'nın ülkesiyle, ulusuyla bölünmez bir bütün olduğu ortaya konulacaktır. Bilahare, Kafkas Ulusu'nun bağımsızlık mücadelesinde izleyeceği esaslar formüle edilecektir.

ÖNCE MÜŞTEREK TEMEL KAVRAMLARDA BİRLİK

ULUS KAVRAMI: Bağımsız devlet kurma iddiasında bulunan bir ulusun her şeyden önce millî adı, millî toprağı ve millî birlik şuuru olmalı ve bu olgular diğer uluslar ve milletler tarafından bilinmelidir. Bunun da asgari şartı "kendini tanıma" dır.

Bin yıllardan beri Kuzey Kafkasya'da yaşayan halkların ulus adı "**Kafkaslı**" veya "**Kafkas Ulusu**" dur. "**Çerkes**" kavramı yaygın olarak kullanılmakla beraber birleştirici değildir, daha ziyade belli bir "**uruklar grubunu**" çağırıştır. Bu uruklar da Adigeler, Kabardeler ve Ubişler'den ibarettir. Öte yandan "**Kafkas**" sözcüğünün sinonimi yoktur. Buna karşılık Adige sözcüğü çok kere "**Çerkes**" sözcüğünün karşılığı olarak da kullanılmaktadır.

Kadim zamanlardan beri Kuzey Kafkasya'da yaşayan Çeçenler, Avarlar, Lezgiler, Kumuklar, Gazi Kumuklar, Osetler (Alanlar), Karaçaylar, Çerkesler ve Abazalar "**Kafkas Ulusu**" nu yahut "**Kafkaslı**" adı verilen ulusu meydana getiren boylardır. Tıpkı Oğuzlar, Özbekler, Kazaklılar, Kırgızlar, Tatarlar ve Uygurların "**Türk Milleti**" ni husule getirmeleri gibi. Keza Bavyeralılar, Saksonyalılar, Şilezvigler, Prusyalılar, Vestfalyalılar, Südetler v.s. başlıbaşına ulus olmayıp "**Alman Ulusu**" nu meydana getiren uruklar olduğu gibi. Binaenaleyh, "**Kafkas Ulusu**" veya "**Kafkaslı**" denildiği zaman Kuzey Kafkasya Boylarının birleşerek husule getirdikleri "**ulus**" anlaşılmalıdır.

Güney Kafkasya Ulusları öteden beri "Gürcü, Azeri ve Ermeni" ulus adlarını benimsedikleri için "**Kafkaslı**" ve "**Kafkas Ulusu**" tabirlerini kullanmazlar. Rus işgaliyle birlikte gelişen kolonizasyona bağlı unsurların da isimleri bellidir: Ukraynalılar, Kazaklar, Ruslar.

Bu itibarla "Kafkaslı" veya "Kafkas Ulusu" terimleri, münhasıran Kuzey Kafkasya'da yaşayan ve aynı kökten gelen urukların müşterek "ulus adı" nı ifade eder.

"Kafkaslı" ve "Kafkas Ulusu" tabirleri yerleşerek yaygın biçimde kullanılmaya başlandıktan sonra "Kafkas" sözcüğünün ulus adı haline gelmesi uzun zaman almayacaktır. Tıpkı Türk, Alman, Amerikan, Çin, Rus, Arap... gibi. Zaten "Kafkaslı" sözcüğünün somut anlamı "Kafkasya'ya mensup", "Kafkasya menşell" demektir.

Durum böyle olunca hem Kuzey Kafkasya'da yaşayan Kafkaslıların hem de muhacerette yaşayan Kafkaslıların, başta aydınlar olmak üzere bu birleştirici ulus adını, yani "Kafkaslı" tabirini kullanmaları gerekmektedir. Konuşmalarda, sohbetlerde, yazılarda, sanat eserlerinde, çeşitli konular içeren kitaplarda, dergilerde v.s. keza bu hususa azami dikkat gösterilmelidir.

VATAN KAVRAMI: Bağımsız devlet olma iddiasında bulunan bir ulusun sınırları belli bir yurdu, toprağı olmalıdır. **Kafkas Ulusu**'nun kadim vatanı **Kuzey Kafkasya**'dır. Dağıstan, Çeçenistan, Kabardey-Balkar, Osetya, Karaçay-Çerkes, Adıgey ve Abhazya adı verilen yurtlar Kuzey Kafkasya Ülkesi'nin bölgeleridir, aynı zamanda Kuzey Kafkasya uruklarının yoğun olarak yaşadıkları yerleri ifade eder. Bütün bu yurt parçaları birleşerek Kafkas Ulusu'nun kadim vatanını meydana getirirler. Bu vatanın coğrafi adı **Kuzey Kafkasya**'dır. Zaman içerisinde "Kuzey" sıfatının atılacağı ve "Kafkasya" sözcüğünün münhasıran "Kafkas Ulusunun vatanı" anlamına geleceği muhakkaktır. Güney Kafkasya Ulusları "Kafkasya" sözcüğünü zaten "vatan" anlamında kullanmıyorlar. Coğrafi anlamda "kuzey-güney" sıfatlarının kullanılmasında bir sakınca olmadığı gibi bunda zaruret de vardır.

Gelecekte ulusal birlik sağlanır ve bağımsızlık elde edilirse, kurulacak devletin adı şüphesiz "Birleşik Kafkasya Cumhuriyeti" (BKC) olacaktır.

O halde, Anavatan'da ve muhacerette yaşayan Kafkaslıların "vatan" anlamında "Kafkasya" terimini kullanmaları ve O'nu günlük hayatlarıyla özdeşleştirmeleri gerekmektedir. Coğrafya'dan vatana ulaşmanın başka yolu da yoktur.

Vatan'ın Sınırları: Devlet, milletin organize olmuş halidir. Her bağımsız devletin belli sınırları olduğu gibi müstakbel BKC'nin de belli sınırları olacaktır. Ancak bu hususta kesin hükümlere varmak kolay değildir. Dünyaca bağımsızlığı kabul edilmiş BKC kurulurken sınırları da çizilecektir. Biz burada Kuzey Kafkasya'nın coğrafi konumunu ve sınırlarını ifade etmekle yetineceğiz.

KUZEY KAFKASYA'NIN COĞRAFİ KONUMU VE TABİİ SINIRLARI...

Kuzey Kafkasya doğuda Hazar Denizi, batıda Karadeniz, Kuzeyde Maniç Çukurluğu ve Kuma mansabı, Güneyde İngur Irmağı, Kafkas dağ silsilesinin omurgası ve Samur Irmağı ile çevrili coğrafya parçasıdır. Yer yüzünde ada ülkeleri hariç bu derece tabii sınırlarla ihata edilmiş ülkeler pek azdır. Taman Yarımadası ile Abşeron Yarımadası arasında bir omurga gibi uzanan Kafkas Dağları Asya Kıtası ile Avrupa Kıtasının tabii sınırını da teşkil ederler.

Türkiye'de yayımlanan makale ve kitaplarda yukarıda belirtilen sınırların açık-seçik şekilde ifade edilememesi Kuzey Kafkasya'nın coğrafi konumunun iyi bilinmemesinden kaynaklanmaktadır. İşte bundan dolayıdır ki gerek Anavatan'daki Kafkaslılar, gerekse muhaceretteki Kafkaslılar Kuzey Kafkasya'nın coğrafi konumunu çok iyi bilmek ve bu konuda çelişkili ifadelerden sakınmak zorundadırlar.

Öte yandan (Kuban dirseği -Mezdok- Kızlar Körfezi) kavisinin şimalindeki toprakların yerli unsurlardan arındırılarak buralara slav unsurların yerleştirilmesi Rus emperyalizminin tevlit ettiği fiili (de facto) bir durumdur.

Yukarıda coğrafi sınırlarını çizdiğimiz Kuzey Kafkasya'da Kafkas uruklarının ezelden beri yaşadıkları tarihi bir gerçektir ve burası, bugünkü **Kafkas Ulusu**'nun da "Anavatanı" dır.

Gelecekteki siyasi sınırları ise o günün şartları belirleyecektir.

KAFKAS URUKLARI

Kafkas uruklarının çokluğu öteden beri yabancıların hayretini mücibolmuştur. Kimi seyyahlar ve tarihçiler "Kafkasya'ya gelen Romalı tacirlerin yanlarında 70 tercüman bulundurdıklarını, kimileri de Dağıstan (Kafkasya) ın "**Cebel-ül Elsine**" -Diller Dağı- olduğunu yazmışlardır. Bunlarda gerçek payı vardır, ama çok abartılmış ifadelerdir.

Bize göre, Kuzey Kafkasya'da şive veya lehçe seviyesinde lisan farklılıklarının oluşu çok tabii bir olaydır. Sebeplerini izah etmeden önce bilinmesi gereken bir hususa açıklık getirmekte yarar vardır.

Kuzey Kafkasya'da yerel dillerin her biri başlı başına bir lisan değildir. Bütün şiveler üç grupta toplanabilir: Adigey dil grubu, Türkçe dil grubu, Çeçen-Lezgi dil grubu.

Bunlar da tarih öncesi çağlarda akraba dillerdi. Uzun zaman içerisinde farklılaşarak bugünkü özelliklerini almışlardır⁽¹⁾.

Kuzey Kafkasya'da mevcut olan dil farklılıklarının pek çok sebepleri vardır. Biz burada bu sebeplerin başlıcalarını sıralamakla iktifa edeceğiz:

1) Kafkasya Dağları tıpkı insan gövdesinin omurgası ile kaburga kemiklerine benzer. Zirvelerin sırası nasıl geçit vermeyen bir özellik taşıyorsa, zirvelerden eteklere uzanan vadiler arasında da aynı özellikler vardır.

Düşmanlara karşı savunması kolay, hayvancılığa ve küçük ölçekli tarıma elverişli bu vadilerde tarihin çok eski devirlerinden beri insanlar yaşamaktadır. Klanların yahut kabilelerin birbirleriyle sosyal ilişkiler kurması fevkalâde güçtür. Araç ulaşımı imkansız, atlı seyahat çok zor. Sadece yaya yolculuk mümkün.

Böyle bir tabiat içerisinde lisan farklılıklarının ortaya çıkması kaçınılmazdır.

2) Kafkas insanı göçebe hayatını bilmez, daima yerleşik yaşamıştır. Bu sebepten uzak insan toplulukları ile medeniyet ve teknik imkanlar gelişinceye kadar yoğun beşerî ilişkiler kurulamamıştır.

3) Kafkas kabileleri Yahudilik, Hristiyanlık ve İslamiyet'le tanışmaya kadar mecusi (putperestlik) inancına bağlı idiler. Primitif bir inancın "birlik" şuurunu ne derece geliştireceği izahtan varestedir.

4) Kafkas urukları arasında soya bağlılık, akraba ile evlenmeme töresi çok eski devirlere dayanır. Bu sebepten dolayı birbirlerini çok yakından tanımayı ve soyağaçlarını iyi bilmeyi gelenek haline getirmişlerdi. Bu da yaygın ilişkileri (başka uruklarla olması gereken yaygın ilişkileri) frenlemiştir.

5) Kafkaslar tarih boyunca, yabancı kavimler tarafından çok istilaya maruz kalmıştır. Her istila hareketi gerisinde bir çok insan ve topluluk bırakmıştır. Bunların dilleri de daha önceki maddelerde izah ettiğimiz lisan farklılığı sebeplerini artırmıştır.

6) Kafkasların yüksek vadileri güvenceli bir sığınak yeri olarak şöhret kazanmıştır. Komşu ülkelerden veya uzak ülkelerden buralara; düşmanlar tarafından yok edilme tehlikesiyle karşı karşıya olan birçok küçük topluluklar da iltica etmişlerdir. Her yeni gelen grup ayakta kalabilmek için "azınlık şuru" ile hareket ederek kabuğuna çekilmiş, kendi dilini yaşatmaya çalışmıştır.

Böylece Kafkasya farklı dillerin ve bu dillerin farklı şivelerinin kullanıldığı bir ülke haline gelmiştir.

Aynı çağlarda dünyanın başka yerlerinde de buna benzer gelişmelerin olduğu

(1) Dil konusu, sırası gelince ayrıntılarıyla incelenecek ve genel bir değerlendirme yapılacaktır.

muhakkaktır. Ama oralardaki tabiat şartları uzun süre "kabuğuna çekilerek yaşamaya" elverişli olmadığından kabile dilleri varlıklarını koruyamamışlardır.

Kafkasya'daki tabiat şartları, insani hareketler ve savaşlar gibi sebeplerden dolayı kabilelerin uruklaşma süreci uzun sürmüştür. Bu da kabile dillerinin evrimini geciktirmiştir. Eğer bu evrim kısa sürseydi dillerden biri gelişerek müşterek kabileler dili haline gelir, diğerleri de unutulur yahut inkıza uğradı.

Netice olarak, kesinlikle söyleyebiliriz ki Kafkasya'da kullanılan farklı dillerden her biri etnik bir unsuru temsil etmemektedir. Aynı etnik gruba dahil olan bir çok kabileler farklı şivelerde konuşmaktadırlar.

URUKLAŞMA SÜRECİ

Kuzey Kafkasya'nın dış dünya ile en kolay ilişki kurulabilen bölgesi Aşağı Kuban Havzası ile Ingur ağzından Azak Denizi'nin şimaline kadar uzayan kıyı şerididir. Bu sebepten, sözü geçen bölgede yaşayan kabileler gelişimlerini tamamlayarak Abaza ve Adige uruklarını teşkil etmişlerdir. Abzakh, Şapsikh, Natukhay, Besleney, Makhoş, Kemguy, Hatukhay, Bijedug ve Janey oymakları ile Kabardey ve Ubikh boyları ADİGE/Çerkes uruğunu oluşturmuşlardır.

Aynı şekilde; Sadzen (Ciget), Apsuva, Medozyu, Zambal, Tram, Kazilbek, Başılbay ve Bashok (Altı-Kesek) oymakları da ABAZA/Abhaz uruğunu meydana getirmişlerdir.

Kuzey Kafkasya'nın doğu bölgesinde yer alan Dağıstan kabilelerinin bir kısmı nispeten erken, bir kısmı da gecikerek kabile (klan) sürecini tamaladıktan sonra Lezgi, Lak, Avar ve Kumuk uruklarını oluşturmuşlardır.

a) Dağıstan'ın güney bölgesinde yaşayan Alan oymakları, Alban oymakları, Hazar oymakları, Dargılar, Haydaklar, Tabasaranlar, Kubeçiler, Lezgi kabileleri ile haşır neşir olarak LEZGİ uruğunu oluşturmuşlardır.

b) Yine Dağıstan'da kadim zamandan beri yaşayan Gumuç, Mugarhi, Çaymi ve Viski kabileleri de Lak (Gazi Kumuk) uruğunu teşkil etmişlerdir.

c) Yoğun nüfusa sahip Avar oymakları önceleri kabileler halinde yaşıyorlardı. Zaman içerisinde yerli kabileler Ural-Alтайlı kalıntılarla karışarak bugünkü AVAR uruğunu oluşturmuşlardır.

d) Dağıstan'ın Kuzeyindeki düzlüklerde yaşayan yerli oymaklarla Ural-Alтай'dan gelen oymaklar da birleşerek KUMUK uruğunu oluşturmuşlardır.

Kuzey Kafkasya'nın orta bölgelerinde yaşayan kabileler de aynı süreci tamamladıktan sonra Çeçen, Oset ve Karaçay uruklarını meydana getirmişlerdir.

a) Terek, Sunja, Argun havzalarında yaşayan kabilelerden Nohçiler, Çalğaylar, Karabulaklar ve Tuşlar gelişimlerini tamamlayarak Çeçen uruğunu husule getirmişlerdir. Çalğaylara (İnguşlar) aynı bir uruk gözüyle bakılmamalıdır.

Keza Karaçay, Bizingi, Holam, Çegem, Bakhsan klanları da Karaçay uruğunu oluşturmuşlardır. Malkarları aynı bir uruk olarak adlandırmak yanlıştır.

b) Ve nihayet, Tağavur, Digur, Alagir ve Kartabin kabileleri de bugünkü Oset uruğunu meydana getirmişlerdir.

Kabardeylere gelince: Karadeniz'in şimalindeki kadim yurtlarından toplu halde göç ederek Orta Terek havzasına yerleşen Kabardeyler, esas itibarıyla Adige uruğunun üyesidirler. Bunları ayrı bir uruk saymamak gerekir. 13. yüzyılda, şimdiki yerlerine geldikleri zaman kabile (klan) sürecini aştıkları muhakkaktı.

Görülüyor ki, Kuzey Kafkasya Urukları sanıldığı kadar çok değildir. Uruk diyebileceğimiz Kafkas boyları 9 gruptan ibarettir. Bunlar da doğudan batıya doğru: Lezgiler, Laklar,

Avarlar, Kumuklar⁽²⁾, Çeçenler, Karaçaylar, Osetler, Adigeler ve Abazalardır.

TÖRE DEVLETÇİLERİ

Kafkas urukları birleşerek müşterek bir devlet kuramamakla beraber, tarafımızdan "TÖRE DEVLETÇİĞİ" olarak nitelenen bir yönetim sistemi ile kendilerini çok uzun yıllar idare etmişlerdir.

Töre devletçliğinde Aksakallar meclisi parlamento görevini yapar. Kabile beyleri arasında en kabiliyetli ve en liyakatli olan bey, boyun umumi lideri seçilir ve dış saldırılara karşı tüm uruğun kumandanıdır. Kaza işlerine de Töre mahkemesi bakar.

Tarım, hayvancılık, sanat ticaret... gibi meşet alanlarında geniş bir serbesti vardır.

Töre devletçiklerinin altında yer alan kabile yahut boy yönetimlerinde oldukça geniş bir özerklik göze çarpar. Ancak tehlike anında hepsi Uruk Beyi'nin liderliğinde bir araya gelirler.

Kafkasın Töre Devletçikleri günümüzün demokratik devletlerinin minik bir numunesidir ve klasik feodaliteye benzemez.

Kafkas Uruklarının uluslaşma süreci dışarıdan gelen istilalar sebebiyle gecikmiştir. Bu sebepten "Ulus-Devlet" kurma imkanına kavuşamamışlardır. Ancak Alan, Hazar ve Bulgar devletlerinin ana unsurları ile bir araya gelerek sözü geçen devletlerin kuruluşunda rol almışlardır.

Rusların bidadyetten beri sürdürdükleri "parçala ve hükmet" politikaları olmasaydı, Kafkashıların Ulus-Devlet kurmaları en geç geçen asırda tahakkuk edecekti.

Son yüzyılda ulaşımın kolaylaşması, haberleşme imkanlarının gelişmesi ve maârinin yaygın hale gelmesiyle Kafkas Uruklarının "uluslaşma" süreci hızla olgunlaşmış 1917 yılında ilk kez birliktelik sağlanmıştır.

70 yıl devam eden Sovyet Rejimi uluslaşan Kafkas Uruklarını tekrar uruklaşmaya, hatta klanlaşmaya sürüldük için akla hayale gelmez politikalar uygulamıştır. Maalesef bunda başarılı da olmuşlardır.

Bugün Kuzey Kafkasya'nın en önemli ve en aktüel meselesi, bu ayrımcı etnik milliyetçiliktir. Bunu bertaraf etmek için bütün urukları kapsayan sistemli bir uluslaşma ve millî şuuru güçlendirme çalışması gerekmektedir.

Rusya'nın durmak bilmeyen emperyalist politikası, Çeçenistan ve Abhazya'nın başına gelenler ve Kuzey Kafkasya'da hüküm süren askerî rejim Kafkas Uruklarının uyanışını tahrîk edecek derecede önemli olaylardır.

Uluslaşmanın önündeki ikinci büyük engel, Moskova'ya bağlı etnik-teritorial Cumhuriyetlerde yönetimlerin Rusya'nın kontrolünde olmasıdır. Bu fasit dairenin kırılması için millî şuurun gelişmesi ve müstemleke aydınlarının etkinliğinin yok edilmesi gerekmektedir. Bütün özerk cumhuriyetlerde, özellikle millî nüfusun çoğunlukta olduğu yerlerde kararlı bir pasif direnişle yönetimlere itimatsızlık gündemde tutulmalı, rusofil aydınlar toplumdaki dışlanmalı ve halk çoğunluğunun seçeceği yöneticilerin iş başına gelmesi için bıkmadan usanmadan mücadele edilmelidir. Bu taktirde millî uyanış ıvme kazanacak ve birlik şuuru ülkenin her tarafında çığ gibi büyüyecektir.

ULUSLAŞMANIN TEMEL UNSURLARI VE KAFKAS ULUSU'NUN OLGUNLAŞMASI

1) Menş ve Soy Birliği

Bir ulusu oluşturan bireylerin, allelerin, oymakların ve urukların aynı soya mensubiyet

(2) Kumuklar'la Karaçaylar bir uruğa dahil etmek mümkündür. Böyle kabul edilirse bu sayı sekize düşecektir.

şuurudur.

Bin yıllardan beri belli bir coğrafyayı (Kuzey Kafkasya) Atayurdu edinen, aynı kültür değerlerine sahipolan ve aynı kaderi paylaşan Kafkaslılar; kötü günlerinde birbirlerinin yardımına koşmuşlar, kız alıp vermişler, beraber üzülmüşler ve beraber sevinmişlerdir. Böylece, çok değişik menşelerden gelen Kafkas oymakları zaman içerisinde öylesine kanışıp kaynaşmışlardır ki insanlar karakter olarak da fiziki görünüş olarak da birbirlerine benzemişlerdir. Netice itibarıyla kendine özgü bir Kafkas İnsanı (homos Caucasus) oluşmuştur. İşte bu özellikleri kendi nefsinde özümlemiş olan Kafkaslılar arasında, Uluslaşmanın temel unsurlarından olan "**Menşe ve Soy Birliği Şuuru**" kemal seviyesinde tahakkuk etmiştir.

2) Vatan Birliği

Bir kavmin kadim zamanlardan beri üzerinde yaşadığı, ekip biçtiği, imar ettiği, düşmanlara karşı hayatını feda ederek savunduğu, ecdadının hatıralarının saklandığı... belli sınırları olan toprak parçasına "**Vatan**" denir.

"**Vatan birliği**" uluslaşmanın en temel unsurudur. Yurdu olmayan kavimlerin gelecekleri de olmaz.

Kafkas oymakları ve urukları tarihin tespit edemeyeceği kadar eski zamanlardan beri Kafkasya'da yaşamaktadırlar. Ezelden beri orada yaşayanlarla tarih boyunca sonradan gelip Kafkasya'yı yurt edinen toplumlar Kafkasya'yı öylesine müşterek vatan olarak benimsemişler ve O'nu dış düşmanlara karşı öylesine canlarıyla-kanlarıyla savunmuşlardır ki tarihte örneklerine az rastlanır. Uluslaşmanın bu temel unsuru Kafkaslılar için en mukaddes bir varlık olarak mevcuttur.

3) Örf ve Adetler Birliği

Uzun zamandan beri aynı vatan toprakları üzerinde yaşayan toplumlar arasında kendine özgü örf ve adetler gelişir ve müşterek bir karakter kazanır.

Kafkas toplumları arasındaki örf ve adetler birliği diğer kavimlere aşağılık duygusu verecek derecede gelişmiştir. Kafkaslıları birbirlerine en çok yaklaştıran unsur, örf ve adetlerdeki birliktir. Bu itibarla uluslaşmanın bu unsuru da kemal derecesinde mevcuttur.

4) Tarih ve Ülkü Birliği

Toplumların gelecekleri geçmişleri üzerine kurulur. Tarihi olmayan bir toplum düşünülemez. Ulus, tarih içinde doğar, gelişir ve geleceğe doğru yol alır. Zaman içerisinde nesillerin yaşadıkları acı-tatlı olaylar, unutulamayacak derecede hatıra bırakan hadiseler sonradan gelen nesillerin hayatına yön verir. Tıpkı fertler gibi toplumlar da mazinin hatıralarını saklarlar ve kendilerini o hatıralara bağlı hissederler. Uluslar tarihlerinden güç alarak ayakta kalırlar.

Ülkü, erişilmesi arzulanan hedeftir, sahibolunmaya çalışılan yüce bir hayaldir. Yüce gayeler uğrunda inanç ve kader birliği yapan toplumları yoketmek, parçalamak mümkün değildir.

Uluslaşma şuurunun oluşmasında müşterek tarihi değerlerin ve müşterek ülkülerin çok büyük önemi vardır. Kafkaslılar bu bakımdan da kemale ermişlerdir. Vatanlarının uğradığı felaketlerden tutun da, salgın hastalıkların tevlidettiği acılara kadar, hayatlarının nesiller boyu bütün safhaları, fertlerin vicdanında ve hafızasında yer etmiştir. Sayısız destanlar, şarkılar, efsaneler, masallar... düzerek geçmişlerini geleceğe taşımışlardır. Aynı Vatan'da aynı kaderi paylaşarak aynı tarihi yaratmışlardır.

Diğergâh Kafkas insanı kıvançta, tasada, kaderde bir olmanın en mücessem örneğidir. Kafkas toplumunda ilin menfaati fertlerden üstün tutulmuştur. Nice yiğitler illerin selameti için kendilerini feda etmişlerdir. Halde ve gelecekte toplum olarak mutlu yaşama, güzel idealleri gerçekleştirme, toplumun çıkarını her şeyden üstün tutma ülküsü Kafkas toplumuyla özdeşleşmiştir.

Binaenaleyh Kafkaslılar uluslaşma yolunda Tarih ve Ülkü birliğine de hakkıyla sahiptirler.

5) Millî Seciye

Millî seciye bütün topluma şamil, toplumun fertleri arasında ortak ruhi temayüller ve bu temayüllerden doğan düşünme tarzıdır. Millî seciye (karakter) belli durumlarda ve belli hadiseler karşısında fertlerin aynı şeyleri hissetme ve aynı değer yargılarıyla hareket etme temayülüdür.

Müşterek bir coğrafyada (vatan) birlikte yaşayan toplumlar uluslaşma yolunda ilerlerken müşterek değer yargılar, müşterek örf ve adetler, müşterek tarih, müşterek inançlar ve diğer müşterek değerlerin etkisiyle farkında olmadan belli bir kişilik kazanırlar. Teşekkül eden millî seciye nesilden nesile tipki genetik bir karakter gibi aktarılır.

Uluslaşmanın temel unsurlarında olan **"millî seciye"** Kafkaslılarda çok bariz bir şekilde mevcuttur ve adeta **"prototip"** bir karakter halindedir. Uluslararası bir toplantıda bir Kafkaslıyı tanımak çok kolaydır. Zira O, Kafkas Ulusuna özgü davranışlarıyla hemen kendini belli eder.

6) Dil Birliği - Din Birliği

Her iki unsur-ulusun oluşumunda büyük ehemmiyeti halzdir. Ancak **"bu birlik olmazsa ulus teşekkül etmez"** diye mutlak bir şart da yoktur. Daha önceki maddelerde sıraladığımız unsurlar **"vazgeçilmez"** unsurlardır. Dil ve din birliği olmayan güçlü uluslara zamanımızda güzel örnekler vardır. İsviçre Ulusu, Amerikan Ulusu, Belçika Ulusu... gibi. İngiltere'de de farklı diller konuşan toplumlar vardır. Keza İsrail, İspanya ve bir kısım Latin Amerika ülkelerinde de aynı durum bahis konusudur. Ancak, bunlarda **"devlet"** teşekkül ettiği için müşterek dil gelişmiştir.

Kuzey Kafkasya'da farklı dillerin konuşulması uluslaşmaya engel olmamıştır. Rus kültür emperyalizmi hakim olmadan önce **"Kumukça"** şarkî Kuzey Kafkasya'da, **"Karaçayca"** garbî Kuzey Kafkasya'da müşterek anlaşma dili olarak kullanılmıştır. Şimdi de Rusça kullanılmaktadır.

"Millî Devlet" kurulduktan sonra; zaman içerisinde yerel dillerden biri gelişerek önce resmi dil, sonra da müşterek kültür dili haline gelecektir. Diğer yerel dillerden hayatîyetini korumaya uygun diller yaşayacaklar, küçük gruplar tarafından kullanılan ve bilim-kültür dili olma istidadı taşımayan diller de unutulacaklardır. Bütün bunlar tabii (kendiliğinden) olacaktır.

Din'in birleştirici etkisi tartışılmaz. Kuzey Kafkasya uruladının teşkil ettiği toplam nüfusun takriben %80'i İslam dinine mensuptur. Osetler ile Abazaların bir bölümü Hristiyan'dır. Bunlar da geçen asırda Ruslar tarafından zorla Hristiyan yapılan ailelerin ahfadıdır.

"Din Birliği" olmadan uluslaşan ve devlet kuran uluslara pek çok örnek vardır.

Başta ABD, orada hemen hemen bütün dinlerin müntesipleri bir arada yaşıyorlar. Arap ülkelerinden Mısır, Sudan, Suriye, Lübnan, Irak aynı durumdadır. Hele son 50 yılda suvereniteye kavuşan Afrika devletlerinin tamamında "Din Birliği" yoktur. Hülâsa, bütün fertleri aynı dine mensup bir ulus bulmak çok güçtür. Dünyanın en eski milleti olan ve uluslaşmayı da aşarak ideal anlamda "Millet" vasfını kazanan Çinlilerde bile din birliği yoktur.

Binaenaleyh Kuzey Kafkasya Halklarının ulus birliği oluşturmalarına din unsuru engel olmak şöyle dursun, bilakis çement görevi yapacak bir düzeydedir.

ULUSLAŞMA'NIN TALİ UNSURLARI

1) Aynı Hâkimiyete, Aynı Hukuka Bağlılık:

Ulus meydana getiren kitlelere mensup fertlerin uzun süre aynı devlet içinde yaşa-

malan, aynı otorite ve hukuk nizamına tâbi omaları birlik şuurunu güçlendirir ve ulusun oluşmasına zemin hazırlar.

Devlet kurmuş ve uzun süre onu devam ettirmiş bir toplumun "devlet sayesinde" uluslaşması elbette kolaylaşır. Devlet Kurmanın iki şartı vardır:

a) Devlet Kuran toplum insan yoğunluğu ve maddi kaynak itibarıyla çok güçlüdür ve güç kullanarak devlet kurma imkânına sahiptir. Tarihte bunun örnekleri sayılamayacak kadar çoktur. Tabiiyatıyla, devlet kuran toplumlardan / kavimlerden bir kısmı uluslaşmış, bir kısmı da yok olup gitmiştir.

b) Yüzyıllarca güçlü devletlerin müstemlekesi halinde yaşayan kavimlere, günün birinde "devlet olma" kapısı açılır. İkinci Dünya Savaşından sonra Afrika ve Güneydoğu Asya'da 30'dan fazla devlet ortaya çıkmıştır. Bu devletlerin sahibi olan kavimlerin büyük çoğunluğu "ulus" olmak şöyle dursun, henüz "kabile" seviyesini bile aşamamışlardır. Şimdi ise "yukarıdan aşağıya doğru" uluslaşmaya çalışıyorlar.

Kafkaslılar için her iki imkân da doğmamıştır. Ancak Kuzey Kafkasya'da uluslaşma hareketi "aşağıdan yukarıya doğru" geliştiğinden, psiko-sosyolojik anlamda güçlü bir "uluslaşma" bahis konusudur.

"Devletin mevcudiyeti" bir ulus için en büyük şanstır. Kafkaslılar böyle bir şansa sahip olmadıklarından millî devletlerini "cehren kurmak" zorundadırlar.

2-Nüfus Sayısı

Uluslaşmada nüfus sayısının da büyük önemi vardır. Birkaç yüzbin kişiden oluşan bir toplumun ulus seviyesine yükselmesi düşünülemez. Bunun asgari seviyesini, dünyadaki benzerlerine bakarak tespit etmek mümkündür: Devlet halinde teşkilatlanan Fin Ulusu - 4.946.000; Arnavutluk - 3.140.000; Slovakya - 4.888.000; Luxemburg - 367.000; İzlanda - 250.000; Danimarka - 5.129.000; Norveç - 4.240.000. Bunlar oldukça eski ve oturmuş ulus-devletlerdir. Güney Amerika'da, Afrika ve Asya'da, hatta Sovyet Rusya'nın dağılmasıyla, onun yerinde kurulan ve nüfusları 5 milyondan az olan pek çok devlet vardır.

Hatta, bu devletleri oluşturan halkların çoğu sosyolojik anlamda "uluslaşma" sürecini tamamlamamışlardır. Sadece politik manada ulus adı taşıtmaktadırlar.

Uluslaşmanın bu unsuru Kuzey Kafkasya'da yeterli seviyededir. Salt Anavatan'da en az 5.000.000 millî nüfus mevcuttur. Başka bir deyişle Kuzey Kafkasya'nın millî nüfusu Gürcistan'dan da, Ermenistan'dan da fazladır.

3-İrkî Maya - Modern psiko-sosyolojik manada "ırkî maya" uluslaşmanın unsuru olmaktan çıkmıştır. Zamanımızda saf ırk diye bir şey yoktur. En eski milletlerde bile takarrur etmiş bir ırktan bahsedilemez. Binaenaleyh bu unsurun olup olmaması "uluslaşma"ya ne yardımcıdır ne de engeldir.

Kafkas Urukdan bin yıllardan beri hem birbirleriyle hem de dışardan gelen boylarla öylesine karışıp kaynaşmışlar ve aynı mensubiyet şuuruna ermişlerdir ki yer yüzünde daha mülkemmeliğini görmek çok az mümkündür. Hatta şunu söyleyebiliriz: Kafkas Ulusu hiç bir zorlama olmadan tarih içinde evrimini tamamlayarak modern sosyo-psikolojik anlamda bir ulus olmuştur.

4-Medenî Seviye - Rusya Kafkasya'yı adım adım istilaya başladığı zaman dünya kamu oyuna şu propagandayı yapıyordu: Kafkasların ilkel kabilelerine medeniyet götürüyoruz.

Tarihin kaydettiği en büyük yalanlardan biriydi bu. Rusların Kafkaslardan yegâne üstünlüğü devlet halinde teşkilatlanmaları ve güçlü bir orduya sahip olmaları idi. Gerçekte, Rus Ulusu'nun tamamına yakını bir kaç yüz boyar (zadegan) ailenin kölesi durumundaydı. Boyarlar sahiboldukları köyleri, içinde yaşayan insanlarla beraber satarlardı. 1862 yılında kölelik müessesesi kanunla kaldırılmış olmasına rağmen 1917 Bolşevik ihtilali'ne kadar fiilen

devam etmiştir. Karl Marx'ın en geri kalmış ülke olarak tezlil ve tahkir ettiği Rusya'da; O'nun beklentilerinin aksine Marksizmin kabul edilmesi muhakkak ki Rus Ulusunun bin yıldan beri bir avuç zadegan sınıf tarafından sömürülmesidir. Böyle bir ulusun Kafkaslara medeniyet götürmesi abesle iştigaldir.

Rusya'nın 20. yüzyılda dünya medeniyetine kazandırdığı en büyük katkı, **katorgalar** (cebrî çalışma kampları)dır.

Kafkas Urukları, kabile hayatı yaşadıklarından beri ileri bir medeniyete sahiptiler. Beşerî ve sosyal ilişkilerde büyüğe saygı, küçüğe sevgi, dostluk ve yardımlaşma en iyi düzeyde idi. Hayvancılıkta, el sanatlarında, giyim-kuşamda; altın, gümüş, demir, bakır gibi madenleri elde etme ve işlemede zamanlarının en hünerli ve birikimli toplumuydular. Onların kadın haklarına yüzlerce yıl önce verdikleri değer ve saygı Rusya'da bugün bile yoktur. Halâ ayakta duran haberleşme kuleleri; kale, tapınak, anıt mezar ve yazıt gibi mimarlık eserleriyle, her yerel dilde aynı konuyu işleyen destanlar, şarkılar, dünyanın en güzel dansları ve şaheser müzik eserleri Kafkaslıların güzel sanatlarda da çok ileri olduklarının kanıtıdır. 1500 yıl önceki Rus Kavminin bunlarla mukayese edilecek hiç bir eseri yoktur. O devirde Ruslar balık avlayarak geçinen, tarım ve hayvancılığı bilmeyen, yarı vahşî kabileler halinde yaşarlardı.

Ruslar medeniyeti Kafkaslılardan öğrendiler, Kafkaslılar Ruslardan değil. Batı Avrupa'da teknoloji inkılabı gerçekleşikten sonra büyük Petro'dan itibaren Rusya'nın bu teknolojiye nasibini aldığı doğrudur. Ancak, Kafkaslara teknolojinin ortaya koyduğu öldürücü ateşli silahları, iyi korunan askeri üsleri ve askeri yolları götürmüştür. Tabii Kafkas halklarını medenileştirmek için değil, onları ve ülkelerini müstemleke haline getirerek sömürmek için.

Şurası ilmi bir gerçektir ki bütün insanların beşerî yetenekleri eşittir. Şartlar elverdiğinde "iptidai kabul edilen" toplumlar bile bilime, medeniyete ve insanlığa hizmette en az medenî kabul edilen uluslar kadar kabiliyetlidirler.

5-Uluslaşma sürecinde yaratıcı şahsiyetlerin rolü - Ulusların oluşumunda iradesi, zekâsı, basireti ve bilgisiyle temayüz eden kişilerin rolü olduğu inkâr edilemez. Devlet kurma, yönetme, yurt savunması gibi tüm toplumu ilgilendiren meselelerde büyük kumandanlara ve devlet adamlarına ihtiyaç vardır. Keza fertler arasında mâşerî ruhun canlanması, millî seciyenin teşekkülü, kültür ve medeniyetin gelişmesi gibi sosyal sahalarda alimlerin, şairlerin, sanatkarların, düşünürlerin de rolü büyüktür.

Ancak, "millî kahraman" diyebileceğimiz bu üstün insanlar tek başlarına tarihi yazamazlar. Bunların yanı sıra pek çok isimli kahramanlara ve toplumun topyekûn kıpırdanmasına da ihtiyaç vardır. Kafkaslılar kadim Nart Kahramanlarından tutun da Rıdade'ye, İmam Şamil'e, Covhar Dudayev'e kadar pek çok ulusal kahramanlar. Kazanuko Cabağı gibi düşünürler, Costa Hataguro gibi şairler, Musayasul gibi sanatkarlar yetiştirmiştir.

Zamanımızda bağımsız Kafkas Devleti'ni yönetecek, O'nu dünya arenasında ehliyetle temsil edecek, devlet kuruluşlarında görev alacak aydın kadrolar, bilginler, sanatçılar, vs. fazlasıyla mevcuttur.

Tek problem Rus emperyalizmidir.

BAĞIMSIZLIĞIN ASGARİ KOŞULLARI NELERDİR?

1-Uluslaşma yolunda evrimini tamamlamış, ulusal birlik şuuru tekemmül etmiş, **yeterli sayıda nüfusa sahip bir toplum**, bağımsızlığın ilk şartıdır.

Kafkaslılar uluslaşma sürecini tamamlamışlardır. Ancak emperyalist gücün yüzyıllardır devam eden maddî ve manevî tahribatıyla "**ulusal birlik şuuru**" istenen düzeye gelmemiştir. Millî uyanışın bir an önce başlaması ve ülkenin tamamına hakim olması lazımdır. İlk işiği Çeçenistan ve Abhazya yakmıştır. Çeçenler'deki millî birliğin diğer bölge-

lerde de tahakkuk etmesi ve ülke çapında genelleşmesi kaçınılmaz bir şarttır. Rusya, batılı emperyalistler gibi sömürgelerine "gönüllü", özgürlük vermeyecektir. Bu durumda bağımsızlığı zorla elde etmekten başka çare yoktur.

2-Bağımsızlığın ikinci şartı **milli bir vatanın** olmasıdır. Kafkaslılar bin yıllardan beri yaşadıkları vatanlarında yaşadıkları için bu hususta şanslı sayılırlar. **"Kafkasya Kafkaslılarındır"** deyip vatanın kurtuluş mücadelesine bütün halkın katılması lazımdır. Çeçenistan gerçeği bu konuda da şerefli ve heyecan verici bir misal olarak taptaze ve dipdiri ortada durmaktadır.

3-**Milli mücadele ile kazanılacak** bir bağımsızlığın yolu bellidir: Mücadele programı en ince detaylarına kadar hazırlanacak ve fütüra düşünmeden uygulanacaktır. Bu süreç uzayabilir.

Bundan ümitsizliğe kapılmamak gerekir. İnsanların ömürleri kısa, ulusların ömürleri uzundur. Bizden önceki nesiller, kendi zamanlarına uygun şekilde milli mücadeleyi sürdürerek bayrağı haleflerine teslim etmişlerdir.

Bugünkü generasyon da çağın gerektirdiği mücadele yöntemlerine göre milli davayı kucaklayıp yoluna devam etmek zorundadır.

Milli bir vatanı milli birliğini sağlamış, kararlı ve azimli bir ulusun bağımsızlığını elde etmesi sandığı kadar uzun sürmez.

ÖZGÜRLÜK MÜCADELESİNİN PROGRAMI

1-TEMEL ESASLAR - AŞILMASI GEREKEN ENGELLER

Önce programın temel esaslarını tespit etmek gerekir. Kuzey Kafkasya özgürlük mücadelesinde aşılması gereken engeller şunlardır:

1-Rusya, müstemlekelerine bağımsızlık vermeye asla yanaşmayacaktır. Bu politikasından istinad ettiği en büyük dayanak 250 yıldan beri planlı bir şekilde istila ettiği topraklara yerleştirdiği slav unsurlardır.

2-Rusyanın büyük bir titizlikle uyguladığı "Parçala ve hükmet" siyaseti bütün sömürge halklarında ve özellikle Kuzey Kafkasya'da bir hayli yol katetmiştir ve en sonunda **"etnik milliyetçilik"** anlayışı hakim olmuştur.

3-70 yıl devam eden Sovyetler döneminde, Marksist-Leninist ideolojinin insanlarda ve toplumlarda husule getirdiği maddi ve manevi tahribat korkunç boyutlara ulaşmıştır. Dini hayat sönmüş, sosyal değerler önemini kaybetmiş, aile bağları zayıflamış, alkol iptilası yaygınlaşmış, insanlar ferdîyetçi, acımasız ve materyalist bir karakter kazanmışlardır. Keza tefekkür hayatı tereddidi etmiş, yüce duygular ve fikirler dümura uğramıştır.

Glasnost ve Perestroika'dan sonra da toplumda çalma-çırpma, vurgun, rüşvet, güc-yetenlik, mafya yöntemleriyle iş görme yaygın hale gelmiştir. Kısacası fertler ve toplumlar hastadır.

4-Kuzey Kafkasya ile diğer sömürge ülkeler arasında bağlantı yoktur. Müşterek gayenin ortak stratejisi tespit edilmemiştir. Mücadelenin hep birlikte yapılmasıyla başarıya erişileceği gerçeği henüz anlaşılamamıştır.

5-Sovyet döneminin mutlu azınlığı komünist yönetici sınıf, iktidarı beraletnamak için hem kafalarını hem de midelerini Moskova'ya teslim etmişlerdir. Moskava da göstermelik Özerk Cumhuriyetlerde kontrolü elde tutmak için bu mahut sınıf ile yerel halkların arasına yerleştirdiği unsurlara geniş yetkiler vermiş, özgürlükçü aydınları gözetime almıştır. Devletin ve ülkenin imkanlarından bu yönetici sınıf ile vurguncular yararlanmaktadır.

6-Bugünkü Rus yönetimi Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra geriye kalan ve Rusya Federasyonu diye isimlenen devletin parçalanmaz bir bütün olduğuna, orada yaşayan

halkların ve fertlerin eşit haklara sahip olduğuna, keza Rusya'nın uniter bir devlet olduğuna dünya ülkelerini, özellikle batı ülkelerini inandırmak için muazzam bir propoganda faaliyeti- ni hayata geçirmiştir. Çeçenistan meselesinde; izlediği politikanın meyvelerini de toplamıştır. Diğer ülkeler meseleye "Rusya'nın toprak bütünlüğünü korumak kaydıyla ve görüşmeler yoluyla çözüm bulunması" şeklinde yaklaşmışlardır. Rusya'nın bu politikasının kınılması esir ulusların geleceği bakımından çok önemlidir.

7-Çok önemli bir temel esas da muhaceretteki Kafkaslıların "Anavatan'ın bağımsızlık davası"na ilgi duymaları ve yardımcı olmalarıdır. Bu konuda ne yapılması gerekmektedir? Evvela izlenecek yol ve yapılacak hizmet tespit edilip fütüra düşünülmeden inançla ve sabırla uygulanmalıdır.

Bu 7 maddede sıraladığımız ana esaslar iyi anlaşılır ve mücadele programı ona göre programlanırsa, eninde sonunda kutsal gayeye ulaşılacaktır.

II-UYGULAMA

Uygulama aşamasında tek hedef, yukarıda 7 madde halinde sıraladığımız engellerin aşılması ve özgürlük için uygun ortamın hazırlanmasıdır. Bunun için de:

1- Özellikle Kabardey-Balkar, K. Osetya (Alanya), Karaçay-Çerkes, Adıgey ve Abhazya bölgelerinde millî nüfusun hızla çoğalması sağlanmalıdır. Erken evliliğe önem verilmeli, her ailenin en az beş çocuk sahibi olması hedef haline getirilmeli, kabileler arası evlilikler teşvik edilmeli; slav unsurlarla iyi geçinilmeli; köylerde millî nüfus mütecasis hale getirilmelidir. Ziraat ve hayvancılığa çok önem verilmeli ve köylerdeki Kafkaslıların hayat seviyeleri yükseltilmelidir. Kanunların müsadesi nispetinde arazi sahibi olunmaya gayret edilmelidir. Birbirine bağlılık o raddeye gelmeli ki köylerdeki slav unsurların spontan olarak kentlere göçmelerine, başka eyaletlere gitmelerine zemin hazırlanmalıdır.

Rusya Hükümeti "demokrasi" kurallarına (asgari seviyede de olsa) riayet ettiği sürece Kafkas halklarının köylerde uygulayacağı politikayı önleyemeyecek ve fiili bir durum ortaya çıkacaktır.

2-Kafkas aydınları, özellikle yazarlar, düşünürler, sanatçılar, din adamları ve diğer et- kili gruplar elbirliği yaparak "millî birlik" in tesisine ve "millî benlik" in güçlenmesine gayret etmelidirler. Etnik ayrımcılığın halklara hiç bir gelecek sağlamayacağı, "Kafkas Birliği" olmasa, etnik grupların kısa sürede asimile olacağını ve yutulacakları fikri daima ayakta tutulmalıdır. Çeşitli uruklara mensup Kafkaslılar "ayrım gözetmeden" dernekler, vakıflar, meslek kuruluşları, sanat toplulukları... oluşturarak "Ulusal Birlik" idealini geniş halk kitlele- rine yaymalıdır. Hedef, tek ulus / Kafkas Ulusu'nun bütün organlarıyla gerçekleşmesi ve güçlenmesidir.

3-70 yıllık Sovyet ideolojisinin hasta kıldığı toplumun toparlanması ve millî benliğini yeniden kazanması için:

-Din adamları, aydınlar ve sanatçılar başta olmak üzere halkın her kesiminde manevi- yata önem verilmelidir.

-Camiler çoğaltılmalı, Kur'an kursları açılmalıdır.

-Kitap, dergi, TV, Radyo, gazete gibi araçlarla manevî hayatın güçlenmesine çalışıl- malıdır.

-Çeçenistan'da olduğu gibi Nakşibendi ve Ka'diri tarikatları (ülkenin her tarafına) yayıl- malıdır. Manevi birlikte bunun önemli çok büyüktür.

-Müşterek tarih, müşterek örfler, mazide çekilen müşterek acılar ve diğer müşterek üstyapı değerleri canlandırılmalı ve geçmişte yapılan hatalardan ibret alınmalıdır.

-Öteden beri toplumumuzu hasta eden ve müstemlekeci güçlerin ekmeğine yağ

süren gereksiz "sınıfsal tabakalaşma" elbirliğiyle yok edilmeli, tarihi soybirliği inancı canlandırılmalıdır.

-Toplunun bütün kesimlerinde "alkolle mücadele" edilmeli, özellikle genç nesillerin alkole mübtela olmaları önlenmelidir. Bu konuda müteber İslami tarikatların büyük rolü olacaktır.

-Beşerî ilişkilerin örf ve adetlere, dini kurallara ve medenî ölçülere göre düzenlenmesine önem verilmeli; kapkaççılık, çalma-çırpma, başkasının malına-canına tasallud... gibi gayri ahlâkî davranışlar ve alışkanlıklar yok edilmeli, hayatın her kesiminde insan haklarına saygı, ahlak kurallarına bağlılık hakim kılınmalıdır.

-Sovyetler döneminde erozyona uğrayan örf-adetler, akrabalık bağları, diğergâmlık, yardımlaşma, kabileler arası kardeş ilişkileri... gibi sosyal değerlerimiz yeniden canlandırılmalı ve bu erdemler ma'şeri vicdan haline getirilmelidir.

-Kafkaslıların en belirgin erdemlerinden olan "Kadına saygı" örfü yine Sovyetler döneminde büyük tahribata maruz kalmıştır. Kadınlar erkeklerin yapması gereken işleri yapmakta, ürettikleri ürünlerini uzak yerlere ve ülkelere götürerek pazarlayıp para kazanmaya çalışmaktadırlar. Bu sebepten annelik ve çocuk terbiyesi görevlerini layıkıyla yapamamaktadırlar. Kafkas erkekleri durumun inceliğini ve önemini kavrayarak kendilerine düşen vazifeleri yapmalı ve kadınlara geleneksel saygıyı göstermelidirler. Kadın evin temelidir. O'na saygı göstermeyen bir toplum çökmeye mahkûmdur.

-Millî nüfusun %80'ini teşkil eden müslüman toplumda; Marksist-Leninist rejim zamanında erkek çocukların "sünnet" ettirilmesi vebesi adeta unutulmuştur. Hiç olmasa yeni nesil teşkil edecek erkek çocukların mutlaka sünnet ettirilmesi adeti yeniden ihya edilmelidir. Bunun gibi dini bayramlar, ramazanlar, kurbanlar, sılayı rahm dediğimiz ziyaretler tekrar canlandırılmalıdır.

-Çeşitli zaruretler veya başka sebeplerle özellikle genç nesillerde çok görülen "Vladimir, Yuri, İvan, İliç, Roza, Ludmila, Svetlana, Lidia... gibi Rus isimleri (mümkünse) değiştirilerek millî ve dini isimler kullanılmalı; keza yeni doğanlara kesinlikle Rus isimleri verilmemelidir.

-Tefekkür hayatı millî benliği yansıtacak şekilde canlandırılmalı, her türlü sosyal ve sanat içerikli eserlerde **Kafkas Millî Kültürü** hakim kılınmalıdır.

4-Aynı kaderi paylaşan "Esrî Halklar" ile maddî ve manevî ilişkiler kurulmalı, onlarla gaye birliği yapılmalı ve "Bağımsızlık Mücadelesi" "Müşterek Bir Ülkü" haline getirilmelidir.

5-Yerel yönetimlerdeki idarî kadroları işgal eden rusofillerle her fırsat ve zeminde mücadele edilerek onların yıpratılmasına çalışılmalı; halkın hür iradesiyle seçilecek idarecilerin işbaşına gelmeleri için bıkmadan usanmadan mücadele edilmelidir.

Slav asıllı yöneticilerin kendi nüfus oranlarını geçmiyecek sayıda olmalarında bir sakınca yoktur. Ancak önemli mevkiilerin tamamına onlar yerleştirilmiştir. Bu da kantitatif olmasa da kalitatif olarak dengeyi bozmaktadır. Bu fiili durumun değiştirilerek yönetimlerde dengeyi sağlanması ve millî unsurların inisiyatif kazanması için mücadele edilmelidir. Önemli mevkilere atanacak kişilerin "rusofili" olmamalarına dikkat edilmeli ve halkın istediği kişilerin seçilmesi için merkezi yönetime baskı yapılmalıdır.

Aksi takdirde devlet imkanlarını belli bir azınlık kullanacak ve yerli halklar yoksul ve çaresiz duruma düşeceklerdir.

6) Rusya Federasyonu'nun yürüttüğü "üniter devlet" politikası kabullenilmemeli, her fırsat ve zeminde **"Kuzey Kafkasya'nın Rusya'ya zorla ilhak edildiği tarihi gerçeği"** canlı tutulmalıdır.

Kuzey Kafkasya Rusya'nın bölünmez bir parçası değildir, Kafkas Ulusu da Rus Ulusundan eski bir ulustur. Kafkasya Rusya'dan, Kafkaslılar da Ruslardan çok daha eski bir

maziye sahiptir. Zaten filli işgalden bu yana 130 yıl geçmiştir.

Binaenaleyh Kuzey Kafkasya'nın bütünlüğü ve Kafkas Ulsu'nun "kendi geleceğini kendisi belirleme hakkını" hem Rusya'ya hem de diğer dünya devletlerine kabul ettirme yolunda her türlü engel aşılmalı ve mücadelede zaaf gösterilmemelidir.

Esasen Kuzey Kafkasya bağımsızlık mücadelesi'nin istinat noktası da budur.

Rusya'nın karşı propogandası mutlaka kırılmalı ve hür ülkelere haklı davamız mutlaka benimsenmelidir.

7) Kuzey Kafkasya'nın kurtuluşunda çok önemli bir görev de muhaceretteki Kafkaslılara düşmektedir. Bunun için de;

- Her türlü imkanlardan yararlanarak "Kuzey Kafkasya'nın Bağımsızlık Davası" dünya kamu oyuna tanıtılmalı ve ciddi destek sağlanıncaya kadar bu milli sorun canlı tutulmalıdır.

- Atayurdunda verilen bağımsızlık mücadelesi günü gününe takip edilmeli, Türkiyedekiler başta olmak üzere muhaceretteki Kafkaslılar durumdan haberdar edilmeli ve etkin bir kampanya oluşturulmalıdır.

Mazide yapılan mücadeleler (çeşitli sebeplerle) geniş kitlelere maledilemediğinden başarı sağlanamadı. Milli davamızı bir avuç insan ayakta tutmaya çalıştı. Mesela, 1959'da Amerikan Kongresi Başkan Eisenhower'ın öncülüğüyle "Esir milletler Haftası" kanununu kabul ederken, esir milletler listesine "Kuzey Kafkasya" alınmadı. Sonradan yapılan girişimler de sonuç vermedi. Şimdi o listede bulunan esir milletlerin tamamına yakını bağımsızlıklarına kavuştular. Bizler ise mücadeleye yeniden başlamak zorunda kaldık. Bunun sebebi muhaceretteki Kafkaslıların "Birlik Şuru"nu benimseyerek milli davayı uluslararası platforma götürememesi ve dağınıklığıdır.

Yine muhaceretteki Adige aydınlarından bir kısmı (anlaşılmayan bir sebeple) Türk Kurtuluş Savaşı sırasında cereyan eden tatsız olayları (Ethem-Anzavur Hadiseleri, v.s.) bahane ederek, yayınladıkları kitap, dergi ve gazetelerde keza dernek faaliyetlerinde "Türk-Çerkes husumetini ve Çerkeslerin Turani kökenli olmadıklarını" sürekli şekilde işlemişler ve insanlarımızın kafalarında tereddütler uyandırmaya çalışmışlardır.

Bunlar son derece yersiz ve gereksiz faaliyetlerdir. Türk Kurtuluş Savaşında cereyan eden hadiselerin Kuzey Kafkas Davasıyla ilgisi yoktur, tarihe malolmuştur ve Türkiye'nin iç politikasıyla alakalıdır.

60 milyonluk Türkiye'nin 1/10'unu oluşturan, Kafkas kökenli Türk vatandaşlarının huzurunu kaçırmaya kimsenin hakkı yoktur. Onlar Türkiye'yi ikinci bir vatan olarak benimsemişlerdir ve kökleri ne olursa olsun Türk Ulsu ile kader birliği, kültür birliği yapmışlardır. Kuzey Kafkasya'nın Kurtuluş Davasında en büyük desteğimiz Türkiye ve Türk insanıdır. Binaenaleyh bundan sonraki faaliyetlerde Türkiye'nin ve Türk insanının dostluğu ve kardeşliği hassasiyetle korunmalıdır.

Esasen Anavatan'da yaşayan Kafkas uruklarının büyük ekseriyeti, Turani kavimlerle olan akrabalıklarından gocunmamakta, bilakis bundan gurur duymaktadırlar.

Abhazy ve Çeçenistan olaylarında, yegâne desteğin Türk Ulsundan geldiğini cümle alem görmüştür. Bu itibarla, Kafkas urukları ile Türk Ulsu'nun kardeşlik bağlarını koparmak isteyen bir kısım aydınların, bu türlü faaliyetlerine son vermeleri, kendi ulusları için yapabilecekleri en büyük hizmet olacaktır. Ya hayır söylesinler ya da sussunlar.

Türkiye'de faaliyet gösteren Kafkas dernekleri Rusya'nın ekmeğine yağ süren "her telden çalma" alışkanlıklarından bir an önce kendilerini kurtarmalı ve "Birleşik Kafkasya Ülküsü", etrafında birleşmelidirler. Aksi takdirde (iyi niyetlerine rağmen) "milli davaya ihanet etme" basiretsizliğine sürükleneceklerdir. Artık zaman, birleşme zamanıdır. Son pişmanlık bir işe yaramaz.

Kafkas derneklerinin esas amacı "Kültür ve yardımlaşma" olmakla beraber, bunlar

Kuzey Kafkasya Bağımsızlık Ülküsü'nün de tabii ocaklarıdır. Bu itibarla çeşitli, politik ve ideolojik görüşlere kapılmış kişilerin at oynattığı alan olamazlar. Binaenaleyh, böylelerini demeklerden uzaklaştırmak gerekir. Nitekim bu gibilerin ne biçim zararlar verdikleri 12 Eylül'den önce somut olarak görülmüştür. Bunlar, illa da bir faaliyet göstermek istiyorlarsa, "Kafkas" adını kullanmasınlar, içlerinde sakladıkları fikir ve ideolojilerine başka yerlerde ve demeklerde hizmet etsinler.

Kuzey Kafkasya Davası'nı Türkiye'de canı gönülden destekleyen grupların başında "milliyetçi muhafazakar gruplar" gelir. Bunlarla daima kardeş ilişkiler içinde olmalıyız. Nitekim Çeçenistan'a yapılan yardımların büyük kısmı bu camladan kaynaklanmıştır.

Keza, Türk Dünyası ve İslam Dünyası da bizim tabii destekçilerimizdir. Davamızı bunların desteğiyle dünya kamu oyuna daha kolay ve daha etkili bir şekilde duyurabiliriz.

Muhaceretteki aydınlarımıza ve demeklerimizde düşen görevlerden en önemlisi, buralarda yaşayan ildeşlerimize davanın önemini anlatmak ve gerektiğinde onları her türlü fedakarlığa hazır hale getirmektir. Böyle bir kamu oyu oluşursa "Milli Davamız" büyük güç kazanacaktır.

ÖZGÜRLÜK MÜCADELESİ'NİN SAHVALARI

1) Mücadelenin ilk safhası, mevcut etnik Cumhuriyetler arasında "tesanüd" sağlamak ve "kendine dönüş sürecini" başlatmaktır. Bunun için de yerel yönetimlerdeki gayri millî yöneticilerin tasfiye edilerek halkın istediği yöneticilerin iş başına gelmeleri için kampanya başlatılacak ve başarı sağlanıncaya kadar mücadeleye devam edilecektir. Bu sağlandığı takdirde "halklar arasında birlik oluşturma" faaliyeti pek zor olmayacaktır. Bu bapta, "Çeçen Kiyamı" harekete geçme sürecini zaten başlatmıştır ve Rusya'nın emellerini açıkça ortaya koymuştur.

Aynı konuda Abhazya ve Çeçenistan'da katedilen yol çok önemlidir. Her iki yöredeki fiili durumun bozulmaması için de Kafkas Halidan, mevcut imkanlarını zorlayarak Abhazya ve Çeçenistan'a yardımcı olmalıdırlar. Zira açılan bu yolda diğerleri de yürüme imkanı bulacaklardır.

2) Mücadelenin ikinci safhası, göstermelik Özerk Cumhuriyetleri, gerçek anlamda "Egemen Cumhuriyet Statüsü" ne yükseltmektir.

1990-91'de ilan edilen "Egemenlik Statüsü" sözde kalmıştır. Bütün Cumhuriyetler, birlikte hareket ederek "Egemenlik Statüsü"nü kazanmaya mücadele etmelidirler. Hatta uzak özerk Cumhuriyetlerle de (Tataristan, Baskurdistan, Çuvaşistan v.s. gibi) işbirliği, mücadele birliği yapılmalıdır.

"Egemen Cumhuriyet" statüsü kazanma mücadelesinde aşırıktan sakınılmalı ve barışçı yöntemlerle amaca ulaşılmalıdır.

3) Mücadelenin üçüncü safhasında Rusya Federasyonu'nu teşkil eden Federe Cumhuriyetler arasında "Eşitlik İkesi" tartışmaya açılmalıdır. ABD Federasyonunda, İsviçre Federasyonunda ve Almanya Federasyonunda Federe Cumhuriyetler nasıl eşit haklara sahipse, Rusya Federasyonunda da öyle olmalıdır. Bütün Federe Cumhuriyetler merkezi organlarda gerçek anlamda temsil edilmeli ve Rusya'nın, diğer Cumhuriyetleri istediği gibi yönetmesi ve sömürmesi önlenmelidir.

4) Mücadelenin dördüncü safhası Kuzey Kafkasya Konfederasyonu'nu gerçekleştirmektir.

1991 yılından beri çeşitli baskı ve engellemelere rağmen faaliyetlerini sürdüren **Kuzey Kafkasya Halkları Konfederasyonu Parlamentosu** bu oluşumun hayata geçirilmesini kolaylaştıracaktır. Sözü geçen örgütün birikimlerinden de yararlanılarak bütün hukuki, siyasi ve idari organlarıyla faaliyet gösterecek sağlam bir konfederasyonun oluşması özgürlük

mücadelesinin temel hedeflerindendir.

Egemen Federe Cumhuriyetler iç işlerinde bağımsız olacaklar, dış işlerinde Kuzey Kafkasya Konfederasyonu tarafından temsil edileceklerdir.

Konfederasyonun idari, teşri ve kazal fonksiyonları ile diğer fonksiyonlarını tespit ve tanzim eden esas teşkilat yasası, Egemen Cumhuriyetlerce teşkil edilecek bir kurucu meclis tarafından hazırlanmalıdır.

Konfederasyon, nihai gaye değildir, sadece bir geçiş döneminin teşkilatıdır. Esas amaç, milli birliği fiilen sağlamak ve hayata geçirmektir. Yani Birleşik Kafkasya Cumhuriyeti'dir.

5) Mücadelenin beşinci safhası Kuzey Kafkasya Federasyonu'nun / Birleşik Kafkasya Cumhuriyeti'nin tahakkukudur. Nihai hedef de budur. Federal devletin yapısı ve işlevi elbette Kuzey Kafkasya'daki şartlara uygun olacaktır. Lisan birliğinin oluşmadığı Kuzey Kafkasya için en güzel örnek İsviçre Federasyonu'dur.

Federasyon yönetiminin esaslarını belirlemek uzmanların işidir. Biz burada ayrıntılara inmeyeceğiz. En önemli sorun devletin resmi dilidir. Bu konuda fanatik yaklaşıma gerek yoktur. Geçici bir süre Rusça'dan yararlanılabilir. Nitekim eski İngiliz - Fransız sömürgeleri de böyle hareket etmişlerdir.

Mahalli dillerden hangisinin "resmi dil" olacağı hususunda da bölgesellikten ve aşırılıktan kaçınmak gerekir.

Dünyanın hiç bir gelişmiş dili, başlangıçta mükemmel olmamış, zamanla gelişerek milli dil haline gelmiştir. Dilin gelişerek milli dil haline gelmesinin temel şartlarından biri de "Bağımsız Devlet" in var olmasıdır. Birleşik Kafkasya Cumhuriyeti gerçekleştikten sonra, mevcut dillerden hangisi gelişme ve umumileşme istidadı gösterirse, zamanla o lisan devletin resmi dili olacaktır. Şimdiden bunun tartışılmasına gerek yoktur.

Bağımsız Birleşik Kafkasya Cumhuriyeti'ne ulaşıncaya kadar izlenmesi gereken mücadele safhalarını şu siloganla özetlemek mümkündür.

"Özerk Cumhuriyetlerden Egemen Cumhuriyetlere, Egemen Cumhuriyetlerden Konfederasyona, Konfederasyondan Birleşik Kafkasya Cumhuriyeti'ne."

SONUÇ

Biz burada, Kuzey Kafkasya Meselesi'nin temel stratejileri'ni ana hatlarıyla belirlemeye çalıştık.

Bundan sonrası, izlenecek programın detaylarının tespit edilmesidir. Bu da uzmanlara düşmektedir.

Yukarıdaki metinde ana başlıklar, hatta arabaşlıklar halinde verilen konulardan her biri, başlı başına inceleme ve araştırma gerektiren konulardır. **Siyasal bilimler, sosyal bilimler, hukuk, ekonomi, teknoloji, güzel sanatlar, ilahiyat, sosyal antropoloji, linguistik, demografi, tarih, endüstri, tarım, idari bilimler...** gibi alanlarda uzman olan aydınlarımız (muhacerette ve Atayurdunda) emek vererek, göz nuru dökerek inceleme araştırma yapmalı ve kendi uzmanlık şahalarıyla ilgili bölümleri birer yazılı metin haline getirmelidirler.

Bütün bu çalışmalar bir araya getirildiğinde ana programın detayları da ortaya çıkacaktır.

Bundan sonraki aşamada, Ana program ve detayları media, sohbetler, toplantılar ve konferanslar aracılığıyla toplumumuza tanıtılacak ve benimsenilecektir.

Ancak bu yöntemle birlik ve beraberlik sağlanabilir ve çalışmalarda verim sağlanabilir. Aksi takdirde, dağınıklık hüküm sürecek ve büyük emelimize gidilen yolda en kıymetli zamanlar heder olup gidecektir.

YENİ DÜNYA DÜZENİNDE KAFKASYA

Prof. Dr. Anıl ÇEÇEN

Eski dünya düzeni iki kutuplu bir temele dayanıyordu. İkinci dünya savaşının galipleri olan Amerika ve Rusya, kendilerine bağlı birer blok oluşturmuşlar ve bu iki blok arasındaki kutuplaşma doğrultusunda tüm dünya düzeni yürütülüyordu. Batı bloğunun patronu olan Amerika, aynı zamanda Avrupa'yı da yönlendiriyordu. Rusya ise, kendisine federasyon çatısı altında bağlamış olduğu devletlerin yanı sıra, Varşova Paktı ve Doğu Avrupa Ülkeleri ile bir sosyalist blok oluşturuyor ve Avrupa ile beraber dünyayı da ikiye bölerek gücünü ortaya koyuyordu. Böylesine bir bloklaşma ve paylaşma süreci içinde, Kafkasya bölgesi Rusya'nın payına düşüyordu. Yüzyılların emperyalist ilişkisini Rusya birden kesmek istemediğinden, Kafkasya'nın Kuzey kısmını ayırıyor ve bu bölgeyi kendi içine alarak ülkesinin bir parçası ilan ediyor, güney Kafkasya ülkelerini ise Sovyetler Birliği çerçevesi içinde gene kendine bağlıyordu. Rusya'nın güvenlik kuşağı içinde Kafkasya kesin hatları ile Rus egemenlik sahasına bırakılıyor ve o zamanın deyişi ile Demirperde içine alınıyordu.

İkinci Dünya Savaşı sonrası dönemde, dünyada meydana gelen gelişmeler iki büyük ülkeyi de zorluyor ve iki merkez ülke kendilerine bağımlı olarak kurmuş oldukları sistemlerin masrafları altında kalıyorlardı. Rusya, çok geniş bir alanı kendisine bağımlı kıldığından bu kadar büyük alanın masrafları altında kalıyordu. Amerika ile uzay yarışına kalkışan ve süper güç olduğunu her aşamada ileri süren Rusya, kendi devlet ülkesi içinde yaşayan uluslar ile birlikte Sovyetler Birliğine dahil olan devletlerin ve ayrıca Varşova Paktı ile Rusya'nın egemenlik alanına giren devletlerin gereksinmelerinden sorumlu duruma geliyor ve bu kadar büyük bir yükün altından kalkamıyordu. Devlet, elindeki birikimi uzay ve teknoloji yarışına kaydırırken, kendi halkını aç bırakıyor ve Rusya'nın egemenlik alanında yaşayanlar yirminci yüzyılın sonlarına doğru sefalet uçurumuna doğru sürükleniyorlardı. Asya'nın doğu ucundan Avrupa'nın ortalarına kadar, iki kıtada kurulmuş olan egemenlik hattı yarım yüzyıllık bir süreç içinde dünyanın üçte birlik alanında yaşayan kesimlere yoksulluk, baskı ve geri kalmışlık getiriyor ve bir noktadan sonra sistem artık yürümüyordu. Bu çerçevede yaşanan sürece karşı çeşitli bölgelerden tepkiler yükseliyor ve sistem yavaş yavaş çöküyordu.

Benzer biçimde Amerika Birleşik Devletleri de zorlanıyordu. Bu büyük devlet, ikinci dünya savaşı sonrasında komünist bloka karşı tüm özgür dünyanın bekçiliğini üstlenmişti. Aradan yarım yüzyıl bir süreç geçince, bu kadar büyük bir yükün altından kalkamayacağını gören Amerikan yönetimi, 1990'lı yılların başında Rusya'ya yumuşama ve barış önererek soğuk savaşa son verilmesi önerisiyle yeni bir girişimde bulunuyordu. Bütçe açığı giderek yükselen Amerika, bu nedenle bu yükten kurtulmak istiyor ve her ülkenin kendi başının çaresine bakması önerisini geliştiriyordu. İki bin yılına yaklaşırken, artık her ülke kendi masraflarını karşılayacak ve ekonominin

kuralları doğrultusunda geliştirilecek yeni yönetim biçimleri ile küçük ülkelerin büyük devletlere yük olmasına izin verilmeyecekti.

İşte, yeni dünya düzeni kavramı tam bu noktada ortaya çıktı. Rusya'ya barış ve yumuşama önerisiyle yaklaşan Amerika, daha da ileri gidiyor ve kendisine bağlı bulunan batı medya sistemi ile bütün dünyaya yeni bir düzen öneriyordu. Globalleşme adı altında gündeme getirilen küreselleşme olgusu bütün dünyayı düzleyerek birleştirmeyi hedefliyordu. Yeni dünya düzeni, tek bir dünya devletini hedeflerken ulusal devlet modeline açıktan karşı çıkıyor ve bu doğrultuda harekete geçen medya sistemi etnik ve dinsel kimlikleri canlandırarak ulusal yapıları yıkmaya çalışıyordu. Amerika gibi dünyanın en zengin ülkesinde ekonomi büyük şirketlerin denetiminde olduğundan, batıda yıllardır yaşanan kapitalistleşme sürecinde bu şirketler en üst düzeyde tekelleşiyorlar ve artık kendi sınırları dışına taşarak tüm dünya ülkelerinde kendi alanlarında küresel bir tekel düzeni kurmaya çalışıyorlardı. Batının önde gelen tekelleri diğer şirketleri batırarak yokettikleri için artık kendilerine karşı direnebilen tek güç olarak ortada ulus devletler kalmıştı.

Batının tekelleri, yeni dünya düzeni söylemi ile ortaya çıkarılarken, kendileri için ortada kalan tek engel olarak ulus devletten kurtulmak istiyorlardı. Ulus devletlerden kurtulmanın en kestirme yolu olarak da, ortaya bir kimlik problemi atılıyor ve herkes dinsel ve etnik kökeni ile uğraşırken, ulusal kimlik yıprandırıyordu. Alt kimlikler hortlatılırken ulusal kimlikler ikinci planda kalıyor ve böylece ulusal toplumlarda çöküş ortamı yaratılıyordu. Ulusal toplumlar çökertilme sürecine doğru medya aracılığı ile itilirken, ulusal devletlere karşı da gene belirli merkezlerden savaş açılıyordu. Ulusal devletleri devre dışı bırakmak için her yol denenirken, devlet yapıları içinde yer alan tüm etnik ve dinsel unsurlar ayrı kimlikler halinde kışkırtılıyor ve belirli bölgelerde ayrı ayrı yaşayan küçük topluluklar kendi devletlerini kurmaya yönlendirilerek, kavim ya da kabile devletleri ortaya çıkarılmak isteniyor ve bu yoldan da ulusal yapılar parçalanmak isteniyordu.

1990 yılı ile beraber üç bölgede sıcak olaylar ortaya çıktı. Önce Bosna'da, daha sonra Kuzey Irak'ta ve son olarak da Kuzey Kafkasya'nın Çeçenistan bölgesinde savaşlar birbirini izledi. Yumuşamadan yararlanan Almanya önderliğindeki Avrupa ülkeleri, Avrupa'nın doğusunda büyük bir devlet olarak yer alan Yugoslavya'yı göz göre göre parçaladılar ve bir anlamda kavim devletlerin ortaya çıkmasına neden oldular. Almanya'nın desteğine sahip olan Slovenya ve Hırvatistan'a kimse dokunamazken, eski Osmanlı kültürünün günümüzdeki uzantısı olarak kalan Boşnaklara yüzyılın en büyük jenosit suçu tüm ağırlığı ile uygulanmıştır. Dalmaçya kıyılarında bir müslüman devlet istemeyen tüm batılılar dört yıl süre ile burada Sırpların Boşnaklara karşı yürüttükleri katliama seyirci kalmışlar, insan hakları konusunu Türkiye gibi batının dışında kalmış ülkelere karşı kullanırlarken, yanbaşılarında yüzbinlerce Bosnalının katliamına müdahale etmeyerek insanlık suçu işlemişlerdir. Emperyalizm, Kuzey Irak'ta yeni bir hareketlenmeyi gündeme getirince, bu bölgede de karışıklıklar çıkmış ve Irak devleti bölünme noktasına gelmiştir.

Yeni Dünya düzenine geçiş aşamasında üçüncü kanlı olay Kuzey Kafkasya'da

ortaya çıkmıştır. Sovyetler Birliğinin dağılmasıyla beraber, Çeçen Cumhuriyeti hemen bağımsızlığını ilan etmiş ve Kuzey Kafkasya'nın da tıpkı Güney Kafkasya gibi bağımsız olması gerektiğini savunmuştur. Çeçenlerin bağımsızlık ilanı, uluslararası hukuk açısından da haklı bir zemine oturmuş ve konu konfederasyon hukuku çerçevesinde tartışılmaya başlanmıştır. Çeçenler, Sovyetler Birliği kurulmadan önce ayrı bir devlet olarak var olduklarını ve diğer Kafkas Cumhuriyetleri ile beraber 1918 yılında Kuzey Kafkasya Cumhuriyetini kurduklarını, Kızıl Ordu Kafkasya'yı işgal etmeden önce ayrı bir devlet olarak var olduklarından, federasyonların dağılmasıyla beraber bu federasyonun kurulmasından önceki duruma normal olarak döneceğini bu nedenle de, eski Çeçen Cumhuriyetini ilan etmeye hakları olduğunu açıkça savunmuşlardır. Bu noktada Çeçenlerin haklı oldukları önemli bir konu vardır: Federasyonlar çeşitli devletlerin biraraya gelerek karşılıklı rıza ile kurdukları siyasal yapılardır. Ne var ki, Ruslar Sovyetler Birliğini de Rusya Federasyonunu da karşılıklı rıza ile değil ama kızıl ordunun tankları ile kurmuşlardır. Küçük küçük devletleri ezerek ve yutarak bir federasyon kurmanın uluslararası federasyon hukuku açısından meşru olmayacağı açıktır. Rıza ve eşitlik koşulunun olmadığı bir yerde gerçek bir federasyondan söz edilemez ancak bir işgal ve emperyalizmden söz edilebilir. Kuzey Kafkasya 70 yıllık Sovyet İmparatorluğu döneminde işgal altında kalmış ve bir sömürge durumuna sürüklenmiştir. Ne var ki, Rusya bu durumu federasyon kisvesi altında korumuştur. Günümüzde de eski gerekçelerle bu durumu sürdürmek istemektedir.

Yeni dünya düzenine doğru gidilirken, günümüzde bir dünya düzensizliği dönemi yaşanmaktadır. Bu düzensizlik içinde, giderek bir Avrupa ve Amerika rekabetinin öne çıktığı görülmekte, Uzakdoğuda oluşan ekonomik yapının giderek Japonya ve Çin'i öne çıkardığı anlaşılmaktadır. Siyasal olarak yumuşama dönemine girildiğini herkes kabul ederken, ekonomik savaş alabildiğine yayılmakta, Almanya, Japonya ve Amerika Birleşik Devletleri arasında kıran kırana bir kavga dönemi yaşanmaktadır. Bu üç büyük ülke, kendi ekonomilerini ayakta tutabilmek için giderek daha çok yayılmakta ve yeni bir emperyalizm dönemi küreselleşme adı altında tüm dünyada görülmektedir. Böyle olunca, dünyanın her köşesi bu ülkelerin ekonomik kavgalarına sahne olmaktadır. Bu üç ülke arasında açıkça varolan kavganın ikinci derece tarafları olarak da Rusya ve Çin yeniden öne çıkmaktadırlar. Uluslararası kavga böylece beş aktörlü bir oyuna dönüşmekte ve bu büyük ülkeler rekabet düzeni içinde daha da öne geçmeye çalışmaktadırlar. Dünyanın diğer bölgeleri gibi Kafkasya da büyük güçlerin etki alanı hedefleri arasında önde gelmektedir.

Kafkasya, Avrupa-Asya sınırı arasında yer alan, kavimler kapısı gibi bir konuma sahiptir. Tarihin her döneminde, Avrupadan Asya'ya, Asya'dan Avrupa'ya göçler genellikle Kafkasya üzerinden olmuştur. Bu konumu dolayısıyla, Kafkasya'nın nüfusu son derece karışık olmuştur. Göçler sırasında gelip geçen boyların bir kısmı bu güzel bölgeye yerleşmişler ve bazen de dağılan devlet yapılarından sonra, belirli kavimler gelerek Kafkasya'ya yerleşmişlerdir. Bu nedenle, küçük bir bölge olmasına rağmen Kafkasya'nın nüfus yapısı son derece karışık ve çok unsurlu bir yapıya sahip olmuştur. Günümüzde küçük küçük devletçiklerin yanyana bu bölgede yer almasının nedeni, bu çok renkli nüfus mozayiki nedeniyledir. Küçük devletçikler, Rusya gibi bir

çen Cumhuriyeti hemen
Kafkasya gibi bağımlı,
uluslararası hukuk
ın hukuku çerçevesinde
dan önce aynı bir devlet
ber 1918 yılında Kuzey
işgal etmeden önce ayrı
yla beraber bu federas-
ğını bu nedenle de, eski
avunmuşlardır. Bu nok-
rasyonlar çeşitli devlet-
lardır. Ne var ki, Ruslar
ıza ile değil ama kızıl
erek ve yutarak bir fe-
dan meşru olmayacağı
bir federasyondan söz
uzey Kafkasya 70 yıllık
bir sömürge durumuna
esli altında korumuştur,
mektedir.

Dünya düzensizliği döne-
ve Amerika rekabetinin
ın giderek Japonya ve
na dönemine girildiğini
ta, Almanya, Japonya
ga dönemi yaşanmak-
mek için giderek daha
esme adı altında tüm
bu ülkelerin ekonomik
rarolan kavranın ikinci
ıktadırlar. Uluslararası
büyük ülkeler rekabet
ının diğer bölgeleri gibi
e gelmektedir.

er kapısı gibi bir konu-
a'dan Avrupa'ya göçler
la, Kafkasya'nın nüfusu
ların bir kısmı bu güzel
sonra, belirli kavimler
ölge olmasına rağmen
bir yapıya sahip olmuş-
bölgede yer almasının
letçikler, Rusya gibi bir

deve karşı kendilerini savunamayacakları için ya bir başka büyük devletin koruması-
na sığınmışlar, ya da biraraya gelerek oluşturdukları konfederasyonlarla daha güçlü
biçimde bağımsız bir yapıya yönelmişlerdir.

Halen bağımsızlık savaşını sürdüren Çeçenistan'ın önderi Dudayev, tarihten
gelen bir bilinçle "Karadeniz'den Hazar'a Bağımsız Kafkasya" sloganı ile kurtuluş
savaşını başlatmış ve bu doğrultuda tüm Kuzey Kafkasya'nın bağımsızlığını gün-
derme getirmiştir. 1918'de olduğu gibi, Kuzey Kafkasya Cumhuriyetlerinin birarada
Kafkasya Konfederasyonu'nu kurmalarının tek çözüm olarak ortaya çıktığını son
zamanlardaki gelişmeler doğrulamaktadır. Kafkasya gibi jeopolitik açıdan çok önem-
li bir bölgenin, dünya hegemonyası savaşı veren büyük devletlerin iştahını kabart-
tığını gören Rusya, bu bölgedeki emperyalizmini devam ettirmek istemekte ve bu
nedenle bağımsızlık savaşında öncülük yapan Çeçen Cumhuriyetine karşı askeri
hareketle on binlerce Çeçen'i yoketmektedir. Tarihin çeşitli dönemlerinde bu
bölgedeki nüfusu zaman ve zaman zaman Orta Asya'ya süren Rusya, günümüzde de
geleneksel tutumunu sürdürmekte, hem bu bölgenin sivil halkını askeri hareketle kor-
makta hem de büyük bir göç hareketini gündeme getirmektedir. Bu bölgenin Türk ve
müslüman nüfusunun kınanması, güçler ve sürgünlerle azaltılmak Rusya'nın tarih boyun-
ca izlediği bir yol olmuştur. Kafkasya'dan vazgeçmek istemeyen Rusya'nın gele-
cekte de benzer biçimde davranacağı açıktır.

Kafkasya'nın tarih boyu devam eden önemli konumu günümüzde daha da öne
çıkmıştır. Özellikle, Hazar ve Orta Asya petrolünün batı dünyasına ulaşması nok-
tasında Kafkasya gene bir geçiş kapısı olarak çıkmaktadır. Eskiden kavimlere kapılık
yapan Kafkasya günümüzde ve gelecekte petrole, doğalgaza kapılık yapacaktır.
Doğal kaynakların ve ticaret yollarının geçme kapısı olarak Kafkasya yeniden gün-
deme gelmektedir. Bu durumda, Rusya'nın Kafkasya'dan vazgeçebilmesi çok zor-
dur. Ne var ki, eski dünya koşulları olmadığı için de eskisi gibi rahatlıkla bir
emperyalizm sürdürmesi de mümkün görünmemektedir. Baltık ülkeleri, Balkan
ülkeleri, Adriyatik ülkeleri artık daha bağımsız bir siyasal yapıya sahip olurlarken,
Kafkas ülkelerinin bu bağımsızlık sürecinin dışında kalmalarını düşünebilmek çok
zordur. Eğer Rusya, Avrupa kıyısındaki ülkelere gösterdiği hoşgörü ve anlayışı
Kafkasya ülkelerine göstermezse, önemli bir direniş ve tepki hareketleri ile karşılaşa-
cağı açıktır. Balkanlarda özgürlükçü bir yapı kurulmuş Kafkas ülkelerinin bu sürecin
dışında kalması düşünülemez.

Bazı haritalarda ve kitaplarda Avrupa kıtasının sınırlarının Kafkasya'dan geçtiği
belirtilmekte ve Kafkasya Avrupa'nın bir parçası olarak gösterilmektedir. Avrupa
gibi ileri bir kıtanın giderek bu doğrultuda Kafkasya'ya daha fazla sahip çıkması
gündeme gelebilir. O zaman, günümüzde Türkiye'ye dayatılan Avrupa standart-
larının Kafkasya için de gündeme getirileceği bir aşamaya gelinebilir. Etnik ve din-
sel kimlikler, kendi kaderini belirleme hakkı, her halkın kendi devletini kurma hakkı,
küçük devletlerin komşu ülkelerle biraraya gelerek konfederasyon kurma hakkı,
bağımsız ve özgür yaşama hakkı gibi haklar uluslararası hukuk düzeni çerçevesinde
Kafkas ülkeleri için de gündeme gelebilir. Nitekim, Çeçenler günümüzde bağımsızlık

savaşı verilirken, Çeçenistan Dışişleri Bakanı uluslararası toplantılarda bu hakları daha gür bir ses ile dile getirmektedir. Çeçen sorunu ile ilgili olarak Birleşmiş Milletler, Avrupa birliği, Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Anlaşması çerçevesinde çeşitli araştırmalar ve toplantılar yapılmakta ve bölgeye gözlemciler gönderilerek, uluslararası düzen açısından konu çözüme kavuşturulmak istenmektedir. Savaşın tarafı olan Rusya'nın görmek istemediği bu uluslararası hareketin yeterince etkin olması nedeniyle, savaş henüz bitmemiştir.

Çeçen savaşı öncesinde, üç Güney Kafkas Cumhuriyetinin bağımsız olmasıyla başlayan, Kafkasya'daki değişim süreci günümüzde hızlanarak devam etmektedir. Çeçenlerin bağımsızlık savaşı bu dönüşümü hızlandıran ve öne çıkaran bir gelişme olmuştur. Nevar ki, Rusya'nın daha Azerbaycan'ın, Gürcistan'ın bağımsızlığını kabul edemediği son olaylarla ortaya çıkmıştır. Ermenistan ise Türk ve müslümanlara karşı tutumu nedeniyle Rusya için doğal bir partner olarak bölgede yer almaktadır. Birleşmiş Milletlere resmen üye olmuş ve uluslararası topluma bağımsız bir devlet olarak katılmış olan Güney Kafkasya Cumhuriyetlerinin bağımsızlığını tam olarak kabul etmeyen bir Rusya'nın Kuzey Kafkasya'nın bağımsızlığına olumlu bakması beklenemez. Nitekim, Çeçenlerin bağımsızlık savaşını gerekçe olarak kullanan Rusya'nın Avrupa ile imzalamış olduğu AKKA anlaşmasını çiğnediği ve bu anlaşmanın hükümlerine ters düşerek bölgeye eskisine oranla daha fazla askeri birlik gönderdiği son aylarda görülmektedir. Rusya'nın eskiyi arayan ve geleneksel alışkanlıkları ile sürüp giden bu tutumu Kafkasya için gerektiğinde savaşı bile göze alabileceğini göstermektedir. Rusya'nın Kafkasya için savaşı göze alması demek, topyekün bir dünya savaşına giden yolun açılması anlamına gelmektedir. Japonya'ya karşı Kuril Adalarını, Çin'e karşı Orta Asya'yı, Almanya'ya karşı Ukrayna ve çevre bölgelerini korumaya kararlı bir Rusya'nın üç ya da dört bölgede birden savaşı göze alabilmesinin mümkün olup olmadığı tartışmalıdır. Rusya Federasyonu'nun geleceği, bir anlamda dünyanın geleceği demektir. Yeni dünya düzenine doğru girilirken, Rusya'nın ne gibi bir durum alacağı henüz belirsizdir.

Rusya'nın geleceği Kafkasya'nın geleceği açısından birinci derece etkin faktördür. Rusya Baltık ülkelerine göstermiş olduğu hoşgörüyü diğer bölgelerde yaşayan uluslara ve devletlere de gösterirse, yeni dünya düzenine yumuşak bir geçiş süreci gerçekleşebilir. Rusya'nın eski sınırlarında ısrarlı olması ve yine eskisinin benzeri bir etkinlik alanı araması ise, sertleşme eğilimlerini beraberinde getirecektir. Gelecek seçimlerde Rusya'da nasıl bir siyasal iktidarın oluşacağı konusu bu açıdan anahtar olacaktır. İrkçı ya da aşırı milliyetçi bir yönetimin Rusya'da iktidara gelmesi, başlamış olan demokratikleşme sürecini kesecektir. Eski sosyalistlerin ya da yeni bir tür komünist iktidarın devreye girmesi ise Rusya'nın dış dünya ile ilişkilerini önemli bir ölçüde sertleştirecektir. Bir Rus İmparatorluğunun tarihteki gibi yeniden gerçekleştirilmek istenmesi ise her açıdan yeni olayları beraberinde getirecek, yeni dünya düzenine gidilirken yeniden eskiye dönüşmesine neden olacaktır. Günümüzün dünyasının bu tür eskiye dönüşlere hoşgörüsü olabileceğini düşünmek çok zordur. Büyük ülkeler arasındaki acımasız rekabet düzeni eskiye dönüşü izin vermeyecek gibi görün-

mektedir. Bu nedenle her ülke yeni dünya düzeninde kendisine daha iyi bir yer arama yarışını sürdürecektir.

Bugünlerde, Kafkasya'ya baktığımız zaman, bütün dünyanın yakından ilgilendiği petrol yolunun kilit noktası durumuna geldiği görülmektedir. Petrol boru hattının güneyden ya da kuzeyden geçmesi sorunu büyük ülkeler arasında önemli bir anlaşmazlık konusu olarak çıkmaktadır. Büyük ülkeler dünya kaynaklarının paylaşımı konusunda daha hoşgörülü davranabilir ve birbirlerini anlayarak hareket edebilirlerse, Kafkasya'da barış için umutlu olunabilir. Ama, tıpkı birinci ve ikinci dünya savaşı öncesi dönemlerdeki gibi acımasız biçimde bir doğal kaynak paylaşımı kavgası yapılırsa, Kafkasya'da yine savaş olacaktır. Yirminci yüzyılın son yıllarında dünya nimetleri yeniden ve üçüncü kez paylaşılırken, Kafkasya kritik konumu ile anahtar bölgelerin başında gelmektedir. Asya'daki İran, Rusya, Çin ve Türkiye denkleminde gelişecek olaylar Kafkasya'nın geleceğini belirleyecektir.

Yeni dünya düzenine geçilip geçilemeyeceği bir iki sene içinde az çok belli olacaktır. Böyle bir düzen kurulursa, Kafkasya özgür olacaktır. Kurulamazsa, Kafkasya'da yeni bir Rus emperyalizmi dönemi ya da karışıklıklar dönemi beklenebilir. Rusya'nın geleceği açısından yalnızca Kafkasya sorunu olmadığı dikkate alınırsa, başka bölgelerde ortaya çıkabilecek gelişmelerin Kafkasya'yı da etkilemesi beklenebilir. Bu gibi gelişmelerin nasıl ve ne gibi içerikle ortaya çıkacağını şimdiden kestirebilmek son derece güçtür. Dünya genelinde ortaya çıkacak olan konjonktürün, Kafkasya'nın da geleceğini belirleyeceğini şimdiden söylemek mümkündür.

Türkiye açısından Kafkasya'ya baktığımız zaman, bu bölgeye uzun süre ne kadar ilgisiz ve uzak kaldığımız açıkça ortaya çıkmaktadır. Bölge halkı ile doğrudan bağlantısı olan Türkiye'nin soğuk savaş yıllarında sırtını Kafkasya'ya dönerek yaşamasının acı faturaları şimdilerde iyice görülmektedir. Türkiye için önemli olan Kafkasya'nın tüm emperyalist gelişmelerin ötesinde bağımsız olabilmesidir. Güney ülkelerinin bağımsızlığından sonra Kuzey Kafkasya'nın da bağımsızlığının sağlanması ikinci aşama olacaktır. Daha sonra ise, Kuzey ve Güney Kafkasya ülkelerinin biraraya gelerek kuracakları Kafkasya Federasyonu en uygun çözüm olarak Kafkasya'nın geleceğinde etkin olacaktır. Kafkasya'nın güneyi ve kuzeyi ile beraber sahip olacağı bağımsızlığı, bölgeden emperyalist ülkelerin elini çekmesini sağlayacak ve Kafkasya bölgesi hem komşuları ile hem de uygar dünya ile daha sağlıklı ilişkiler kurabilecektir. Türkiye Cumhuriyeti bir kurtuluş savaşı sonrası kurulduğu için tüm ülke ve ulusların kurtuluş savaşlarına karşı saygılıdır. Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu Atatürk'ün gösterdiği ana hedef olan yurttan ve dünyada barış ilkesi yeni dünya düzenine doğru ilerlerken yine yol göstermektedir. İnsanlığın gelecek yüzyıla barış içinde geçebilmesi için bütün ülkelerin kendi bölgelerinde barış için seferber olmaları gerekmektedir. Kafkasya'da barış için Türkiye, İran ve Rusya işbirliği yapmalıdır.

KIZILORDU'NUN 50. ZAFER YILI VE ÇEÇENYA

Prof. Dr. Muhammadhan MUHAMMADHANOV

Çeviren: Musa RAMAZAN

— Nüfusu az olan küçük uluslar yok olmak zorunda kalacaklardır.

Mao Tse Dun

ABD. Başkanı Bill Clinton, Nazi Almanya'sına karşı 1945 yılında Kızılordu'nun kazandığı zaferin 50. yılı münasebetiyle Moskova'ya gidiyor. Bu münasebetle Sovyetler birliği tarafından uygulanan sürgünleri ve jenosidi, buna bağlı olarak ortaya çıkan acıları açıklama ihtiyacı duydum.

Bugün Çeçenlere karşı uygulanan vahşetin dördüncü ayındayız^(*). Siyasette her hangi bir değişme yok, aynı: "Jenosid" ve "Halkları yok etme."

400.000 nüfuslu Çeçen başkenti Grozni'nin yerle bir edilişi, Berlin'in 1945 yılında alt üst edilmesine ne kadar da benziyor. Savaşın müsebbibi Almanlar olduğu için buna mecbur olduğu da söylenebilir. Oysa bugün, sayıca küçük olan Çeçen ulusunun başkenti Grozni'yi de yerle yeksan eylediler. Acaba bu savaşı Çeçenler mi başlattı? saldırıya Çeçenler mi geçti? Hayır!

Çeçenlere karşı çok sistemli bir vahşet uygulanmakta, adım adım hedefe varılmaktadır. Yaşlı, kadın, çocuk, hasta demeden binlerce sivil insan öldürüldü, yüzbinlercesi yerinden yurdundan sökülüp göçmek zorunda bırakıldı. Çeçen halkının bütünüyle yok edilmesi için uçaklarla, helikopterlerle binlerce bomba atıldı, granat füzeleri fırlatıldı. Bugünkü günde yerleşim merkezleri kasıtlı olarak yaşanmaz hale getirilmektedir. Grozni'nin ardından Argun, Gudermes, Şali ve diğer kentler de sivil halkı ile birlikte yok edilmiştir. İnsanlık dışı ve hukuka aykırı olan bu hareketler, dünya kamuoyunun gözlerinin içine baka baka gerçekleştirilmektedir. Doğal olarak yukarıdaki Mao Tse Dun'un sözü doğrulanmaktadır.

Sovyetlerin bu şanlı zaferinin jübilesi, kendisini hukukén haklı sayan Rusya tarafından radyolarda, televizyonlarda, yazılı basında büyük bir propagandaya dönüştürülmek suretiyle sürdürülmektedir. Maalesef dünya kamuoyu da çok saf davranmaktadır. Eski müttefikler, yumuşak yürekli yandaşlar, iki yüzlü olmamalıdır, diyoruz. Yüzüne demokratlık maskesini ve insan hakları yaftasını takarak cinayet işleyen şebekeye, "toplumları yok etme hakkı" tanınmamalıdır.

II. Dünya Savaşı'nda Sovyet ulusları Hitler Almanyasına karşı omuz omuza savaşıyorlar. Sarı Faşizmden kurtulmuştur; bu bir tarihî gerçektir. Bu gerçeği kabul edenler de haklıdır. II. Dünya Savaşı'nda en büyük ağırlık Sovyet halklarının omuz-

(I) Dr. Muhammadhan Muhammadhanov, Mahaçkala Rusya Bilimler Akademisi Tarih Arkeoloji Etnografya Enstitüsü Yüksek Öğretim Üyesi. Harvard Üniversitesi John Kennedy Devlet İdare Okulu Misafir Öğretim Üyesi.

(*) Yazı, Nisan-1995'te kaleme alınmıştır.

larına yüklenmiştir. Tamamı yirmi yedi milyona ulaşan ve hayatını feda eden o şanlı kahramanlar elbet inkâr edilemez.

Zaferin kazanılmasını, Amerika ve İngiltere müttefik ordularının savaşa katılmış olması sağlamıştır. Aynı zaferin kazanılmasında Fransa, Belçika, Çekoslovakya, Polonya, Yugoslavya gibi Avrupa devletlerinin payları da az olmamıştır.

Geçmişten ibret almazsak gelecekte pek çok hata yapabiliriz. Olumlu ya da olumsuz sonuçları bilmek için tarihi deneyimlerden yararlanmak zorundayız. Zaman zaman (yararı inkâr edilmese bile) Kremlin, Çarlık dönemine benzer uygulamaları hayata geçirmek suretiyle "suçluluk çarkını" işletmekten geri durmamıştır. 1944 yılında savaşın Sovyetler Birliği'nin lehine sonuçlanacağı belli olmaya başlamıştı. Stalin'in emri ile, Sovyet Ordusu'nun desteğindeki NKVD tarafından Çeçenler "Faşist Alman Ordusu'na yardım ettiler" gerekçesiyle hayali bir suçlamaya tabi tutularak Sibirya'ya sürüldüler.

Aynı Rusya, aradan elli yıl geçtikten sonra bile, özür dileyeceği yerde Çeçenlerle savaşa girdi. Belki bu defa onları sürgüne göndermeyecekler, ama çok fazla kayıp verdirecekler ve verdireyorlar da. Rusların "suçsuzları suçlama" kronik hastalığı hâlâ devam etmektedir. Stalin savaş sona ermeden önce şöyle söylemişti: "Sovyet askeri tutsak olmaz, eğer tutsak olursa o haindir!" Faşist esir kamplarından vatanlarına dönen yüzbinlerce, hatta milyonlarca Sovyet vatandaşı bu defa da Stalin'in ölüm kamplarına doldurulmuştur. On onbeş yıl hapis cezasına çarptırılan bu insanların pek çoğu bu kamplarda ölmüştür.

Müttefiklerle birlikte Hitler Almanyasına karşı zafer kazanan Sovyetler Birliği daha sonra Demokratik Almanya'yı da içine alarak, faşizm zorbalığından kurtulmanın ötesinde, dünyada sosyalizmi var etmek uğrunda ideolojik, politik ve ekonomik mekanizmaları asker yardımıyla işletmek zorunda olduğunu ilân etmiştir. İşte 1956 yılında Macaristan'ın çiğnenmesi... 1968 yılındaki Çekoslovakya dramı... Ünlü Krilov'un uydurma masalı şöyle der: "Gücsüz, gücünün yanında daima suçludur!" Buna göre şimdiki suçlular arasında Afganistan, Tiflis, Bakü, Litvanya'nın Vilnius'u yer almaktadır. Son suçlu ise Çeçenya'dır.

İdeoloji uzmanlarına göre saldırganlık bir tecavüz denemesidir. Afganistan'a saldırı da tecavüz denemesine benzer. Bu "Enternationalin görevidir" diye de belirtirler. Burada Gürcistan, Azerbaycan, Litvanya ve diğerleri "enternationalin görevi"nden çok çekmişlerdir. Nitekim sovyetler, dünyanın gözleri önünde halkları kan içinde boğmuştur. Sessizce, ama gürültülü! Buna hiç kimse karşı çıkmamıştır, çünkü nükleer silah tehlikesinden çekiniliyordu.

Çeçenya'nın kabahati nedir? Kendi kaderini tayin hakkı mıdır? Buradaki tutarsızlık nedir? Çeçenler tarafından Rusya Federasyonu Anayasasının kabul edilmemesi midir? Çeçenya'nın Cumhurbaşkanlık oluşu mudur? Çeçenya'nın petrol rezervlerinin fazlalığı mıdır? Ya da özgürlüğe aşık olan Çeçenlerin yabancı egemenliğini kabul etmemeleri midir? Hayır, bunların hiç birisi Çeçenlerin kabahati değildir. Çeçenlerin kabahati nüfuslarının azlığıdır, bu yüzden suçlu ilân edilmişlerdir. Onlara "Câniler, eşkiya çetesi, suç örgütü!" denmiştir. Neden? Ne oluyor?

Tarihe göz atarsak bu sorunların yanıtları kolaylaşır. Tabii ki Çeçenlerin başına gelen trajedi de ancak anlatılınca aydınlanabilir. Bu ulus soylu, ahlâklı, mert, kendisine ait kültürü ve dili olan, tarihi eski çağlara dayanan bir ulustur. Ama burada sorun, güçlü bir devlete ait yağlı ve mantar suratlı bir cinayet şebekesinin zorla ve propaganda vasıtasıyla bu ulusu diz çöktürmek isteyişidir.

Kutsal Kitaba göre Sam, Ham ve Yafet Nuh'un oğullarıdır. Sam'dan Samiler, Ham'dan Hamiler, Yafet'ten de Yafetikler türemiştir. Yafetiklerden olan Kafkas halklarının Kaspî Denizi ile Çeçenya arasında yerleşmiş oldukları ilk çağ tarihlerinde mevcuttur(**). Dil ve kültür bakımından birbirleriyle akraba olan bu halklar elliye yaklaşır. Karaçay-Balkarlar, Kumuklar ve Azeriler Türkçe konuşurlar. Osetler ve Tatlar (Dağ Yahudileri) dil bakımından eski İran dili ile akraba olagelirler. Yafetik dillere ise şu ulus ve halkların dilleri girer: Gürcüler, Adıgeler (Çerkes, Kabartay, Şapsuğ, Abzehler), Vaynakhlar (Çeçen, İnguş, Tuş), Dağıstanlılar (Avarlar, Andiler, Dargiler, Lezgiler, Laklar, Tabasaranlar ve daha 20 çeşit....)

Dünya arkeoloji tarihinde insanların ilk ortaya çıktığı yer Kafkasyadır. Taş ve Bronz Çağından beri burada son derece orijinal, uygar ve kültürlü ulusların yaşadığı görülür. Bu uluslar Sümerler, Hurriler, Urartılar, Khetler, Etrüskler, Eski Grekler, Sasanid İranlıları, İskitler, Sarmatlar, Alanlar. Pek çoğu da buradan gelip geçmiştir: Bizanslılar, Hazarlar, Aroplar, Persler, Türkler, Slavlar v.s. (Slavlar Altınordu'nun yıkılışından sonra gelmişlerdir. Y.N.)

Kuzey Kafkasyalıların ve Gürcistan dağlılarının Kafkas ırkı olduğu, Avrupalıların da bu ırktan neşet ettiği, hatta Bask dilinin dahi Kafkas dillerinden biri olduğu dünya bilim adamları arasında kabul görmektedir. Folklorik motifler konu bakımından Keltlere benzemektedir. Kafkasya'da herkes özgürdür, herkese yeterli toprak bulunur. Dağıstan'da 400 kişilik, 1000 kişilik halklar vardır. Genuhlar ve Arçiler. Hakları da eşittir. Bugün Çeçenler 1.2 milyon nüfusa sahiptir. Eski Grek mitolojisinde halkın iradesi olarak ateşi ve aydınlığı temsil eden Promete, Kafkasya Dağlarında zincire vurulmuştur. Altın Runo'nun gömüldüğü yeri ve özgürlüğünü de Kafkasya Dağlarının efsanevi devleri olan Nartlar korumuştur. Ünlü şair Lermontov, "Son üç yüz yılın kutsal ve özgürlük tekkesi gene Kuzey Kafkasya olmuştur" diyor.

XIX. yüzyıldaki kültür ve bilgi XX. yüzyıla taşınırken aslında uygarlık, etnik kültürlerin arenasına dönüşmüştür. Yazık ki ardı arkası gelmeyen sayasalarla insanlar soykırıma maruz kalmış, yerleşim yerleri yerle yeksan edilmiş, hayvanlar telef olmuştur. Buna bağlı olarak rüşvet ve rütbelerle taraftarlar satın alınmış, bir soy diğer bir soya karşı kuşkırtılmıştır. Örneğin Kabartay asilzadeleri kökten yok edilmiştir. 1864-1865 yıllarında ve daha sonraki yıllarda bu halkların büyük çoğunluğu korkunç bir jenoside maruz kalarak Kafkasya'dan Osmanlı Devleti'ne sürülmüştür.

Vaktiyle Çerkeslere uygulanmış olan bu jenosid ancak, faşist Almanya'nın Yahudilere uyguladığı jenosid ile karşılaştırılabilir. Zorunlu göçe maruz kalan Çerkeslerden Osmanlıya gelenlerin sayısı iki milyondur. Bunların da yarısı açıktan,

(**) Bu nazariye çok eski ve bilimsel olarak kanıtlanamayan bir nazariyedir. Ancak bu, Kafkas uruklarının beş bin yılı aşkın bir süreden beri Kafkasya'da yaşadıkları gerçeğine hâlel getirmez. (Y.N.)

soğuktan, çeşitli hastalıklardan kınıp ölmüştür. XIX. yüzyılın ikinci yarısında 75.000 nüfuslu Abhazlardan 50.000'i vatanını terkedip Osmanlı'ya sığınmak zorunda kalmıştır. Aynı trajedi Nogayların, Karaçayların, Abazinlerin, 30.000 kadar Çeçen'in, bir o kadar Dağıstanlı'nın ve yaklaşık 10.000 de Asetin'in başına gelmiştir. Kafkas etniğinden olan Übıhlar ise kökten yok olmuştur, kalanlar da yabancılarla karışarak erimiştir.

Rus imparatorluğunun amacı ve hedefi "Kafkasyasız bir Kafkasya" idi. XIX. yüzyılın sonunda (tam denemese de) yalan ve dolan ile Kuzey-Batı Kafkasya'da "Kafkasyalı bulunmayan bir Kafkasya"yı gaddarca ve merhametsizce elde etmiştir.

Bugün üç milyona yakın Kuzey Kafkasyalının 2.5 milyonu Çerkes, 300 bini Abhaz, ona yakın Karaçay, Abazin, Çeçen-Oset, Dağıstanlı dünyanın kırk çeşitli ülkesinde yaşamaktadır(**). Bu uluslar öz vatanları Kafkasya'dan mahrum ve uzakta yaşamaktadırlar. Ama bunlar vatanlarına sönmeyen bir aşkla bağlanarak ve tarihi hatıralarını yaşatarak dillerini korumuşlardır.

İstila edilmiş olan vatanlarında kalanlar ise ne rahat yüzü görmüş, ne de Ruslara boyun eğmişlerdir. Bu topluluklar güya, "Çok şanslı ve bahtiyar yaşadıkları" düşüncesine inandırılmış (!) olmalarına rağmen aslında "vatan hapishane"ye dönüşmüş, hayat şartları zindan olmuştur.

Binlerce, on binlerce, yüz binlerce, hatta milyonlarca insan -sayı vermek mümkün değil- hapishanelere doldurulmuş, Sibiry'a sürülmüştür. Demografik kayıplar incelendiğinde bugüne kadar gelen savaşlar sebebiyle Kuzey Kafkasya halklarının dünya yüzünden silinmek istenildiği sonucuna varılır. 1918-1921'deki Komünist İhtilali ve 1928-1937 yıllarındaki kolektivizm reformları sırasında Kafkasya dağlılarından pek çok insan Gulag Takımadalarına sürülerek, işkenceler altında helâk olmuştur.

1944 yılında Stalin'in emri ile Volga Almanları, Kırım Tatarları, Mesket Türkleri, Kalmuklar XX. yüzyılın en insanlık dışı zulmüne maruz kalarak Sibiry'a sürülmüşlerdir. Aynı tarihte Kuzey Kafkasya halklarından Çeçen-İnguşlarla Karaçay-Malkarlar Sibiry'a'ya, Orta Asya'ya sürülmüşler ve sürgün sırasında nüfularının yarısı telef olmuş, geri kalanlar da Orta Asya'nın steplerine ve Sibiry'nın buzullarına serpiştirilmiştir. Asıl amaç bu halkların ulusal dayanışmasını engellemek idi. Ayrıca tehcirdeki bu insanların bulundukları yerlerden ayrılmamaları cezası da acımasızca uygulanmıştır. Keza siyasi güvensizlikten ötürü geniş biçimde farklı muamelelerde de bulunulmuştur.

Sovyet Güvenlik Örgütlerinin faaliyetleri Ekim İhtilalinden öncekilerden hiç de farklı olmamıştır, eğitime ve meslek seçimlerine bile müdahalelerde bulunulmuştur. GPU, NKVD, KGB örgütleri halkın arasına fitneler sokmuş, karşılıklı güvensizliği artırarak jurnal mekanizmasını çalıştırmıştır. Bu uygulamalarla halkın moral ve kültürel değerleri zayıflamış, imkânsızlıklar genişlemiştir. Bu, doğrudan doğruya halkların ulusal dayanışmasını ve ulusal gücünü yok eden bir politika olarak uygulanmıştır.

Nikita Huruşçev zamanında (1957-1958) Kırım Tatarlarının, Volga Almanlarının

(**) Gerekte bu rakam beş milyonun üzerindedir. (Y.N.)

ve Mesket Türklerinin sürgündeki itibarları iade edilmemiş, vatanlarına yabancılar yerleştirilmiştir. Karaçay-Balkarlarla Çeçen-İnguşların vatanlarına dönmelerine ise müsaade edilmiştir. Sürgünün ardı sıra bu halkların geride bıraktıkları ata dede evlerine ve köklerine yabancılar yerleştirilmiş olduğundan, geri döndüklerinde okullara ve baştahanelere, bir kısmı da ayakta kalan evlere sığınmak zorunda kalmışlardır. İtibarın jadesiyle birlikte ortaya çıkan bir çok probleme rağmen otonom vilayet ve cumhuriyet olarak da teşkilatlanmaya çalışmışlardır. Lermontov'un bir dizesi şöyledir: "Özgürlük, kutsal vatanın bağımsızlığıdır"

Bütün bu özgürlük, bağımsızlık, kutsal vatan vs. Sovyet totaliter sisteminde yalnız devlete verilmiştir. Dağlılar özgürlüklerinden vazgeçmemelerine rağmen Sovyet rejimine zorla boyun eğmek zorunda kalmışlardır. Politbüro üyelerinden birisi şöyle demiştir: "Güneşin sıcaklığı ve aydınlığı artık kuzeyden başlamıştır."

SSCB'nin Dağılımı.

Komünist idareciler tarafından halka, yüzyıllardan beri halk egemenliği hayalinin yakın olduğu gerçeği duyuruluyordu. Bu parola maalesef herkes için geçerli değildi. İdari taksimat Lenin ve Stalin tarafından dörde bölünmüştür: 1.Cumhuriyetler, 2.Cumhuriyetler içindeki otonom cumhuriyetler, 3.Cumhuriyetler içindeki otonom vilayetler, 4.Otonom vilayetler içindeki otonom bölgeler.

Komünist yöneticilerin bu şekilde buldukları çözüm, göya halkları onurlandırmış olmakta idi. Cumhuriyetle onurlandırılanlar birinci sırada payeye erişmiş olanlardır. Yüzyıllardan beri doğa ile iç içe yaşayan ve tarihi uluslardan olan Çeçenler ise dostane ilişkilerle geleceğe hazırlanmak üzere büyük ağabeyisine bağlanmıştı. Ama Çeçenler self-determination hakkını kullanarak bağımsızlıklarını ilân etmişlerdir.

Bunun üzerine Çeçenya'ya karşı ekonomik ve politik abluka başlatılır, Çeçen hükümeti de olağanüstü hal ilân ederek askeri birlikler oluşturur. Özel koşullarla parası olan, devlet hazinesini soyan, kronik alkol hastalığına yakalanmış bulunan etraftaki eski asalakları görevlerinden uzaklaştırarak hükümet kendi mensubu kimselerle bir yönetici kadro oluşturur. Ancak Rus yanlısı ve Rus destekli muhalefet Çeçen Cumhurbaşkanına karşı defalarca suikasta bulunmuştur. Rusya ise, her zaman olduğu gibi Çeçen ulusal birliğini ve bilinci bozmak için "İnsanlık dışı davranan haydutlar, Kafkas ırkçılar, Çeçen mafyası" gibi klişeleşmiş suçlamalarla dünyayı inandırma çabasına girmiştir. Hatta Çeçenlerin aleyhine kullanabilmek için faşist liderlerden birisinin şu sözünü öne çıkarmaktan da geri durmamışlardır: "Şiş kebab yiyerek ve lezginka oynayarak Rusları kesmeyi bilirler". Tabii bütün bu uygulamalar Kafkasya uluslarına karşı bir porvakasyondur; daha doğrusu onlarla alay etmekten başka bir anlam taşımamaktadır.

Kaçak silah bulundurmak ve kullanmak, uyuşturucu işiyle uğraşmak, bunun ticaretini yapmak bizatihi Rus milisleri tarafından organize edilerek suç da Kafkasya insanına yükleniyordu, sonucu da hapsedilmek, dövülmek, öldürülmek oluyordu. Uygulama Kafkasya dışındaki Kafkasyalılara yapıyordu.

Hükümet, Çeçenlere ve Dağıstanlılara karşı ideolojik yönden düşmanlık

havasını yaratmaya bilhassa çaba sarfetmiştir. Yağ suratlıların ve yırtıcı kuşların iste-diği şekilde Çeçenya'da savaşın tahakkuk etmesi elbette pek çok aydın tarafından kabul görecek değildir. Bugün Çeçenya'da savaş yoktur, doğrudan doğruya Çeçen halkı soykırıma tabi tutulmaktadır. Bu da dehşet verici bir kâbustur.

Sayısı gerçek anlamda bilinmemekle beraber içinde yaşlı, kadın çocuk, hasta olmak üzere en az 300.000 Çeçen nüfus komşu cumhuriyetlere sığınmıştır. Oralarda nüfusa, kayıt olmaktan da korkmaktadırlar. Kayıt olunca hükûmetten ayda 5 USA doları alacaklardır ki bu da onlar için, hakaretten başka bir anlam taşımamaktadır. Göçmen yerleşim merkezlerine gelen uzmanlar, ne göçmen çadırlarıyla, ne de kamp-larıyla karşılaşmışlardır. Bütün bu göçmenler, dağlıların konukseverlik geleneklerine dayanarak, bazan 20-40 kişi bir hanede konuk edilmektedir.

Ekonomik zorluklar içinde bulunan Dağıstan ve İnguş Cumhuriyetlerine sığınan bu göçmenlerin karşılaştıkları büyük zorluklar içinde öncelikle gıda yetersizliği, barın-ma, tıbbî araç gereçlerin olmaması, temizlenememesi sayılabilir. Geçen yıl Çeçenya'da görülen kolera bir tarafa bırakılsa bile salgın hastalık için her türlü uygun ortam mevcuttur.

Epidemioloji (Salgın Hastalıklar bilimi) uzmanlarına göre koleradan başka verem ve veba hastalıklarının başgöstermesi de yakındır. Savaşın sona ermemesi durumunda tıbbî yardım, sosyal yardım ve insani yardım yapılmaması halinde yalnız Çeçenler ve Kafkasyalılar değil, Ruslarla Rus Ordusu da büyük bir trajedinin içine düşecektir. Savaş durdurulup acilen tedbirler alınmalıdır.

09 Mayıs 1995 günü müttefiklerle beraber Kızıldoru'nun 50. Zafer Jübilesi yapılırken, aynı ordunun aynı kutlama sırasında Çeçen halkını toptan imha savaşını sürdürmesi ne kadar acıdır. Bu arada Rusya'ya geleneksel olarak şu üç soru sorul-maktadır: Niçin? Suçlu olan kim? Ne yapmalı?

İlk iki soruyu yanıtlamaya gerek görmüyorum. Uluslar büyük ya da küçük ola-bilir. Ama Çeçenlere uygulanan da doğrusu jenosidden başka bir şey değildir.

Peki bu suç işleyen kim? Kahve renkli kızılar mı? (Alman faşist üyelerinin giysi-leri kahve renkli idi) Yoksa kızıl kahve renkliler mi? Ya da demokrasi savunucuları mı? Soykırımın uygulayıcısı, Nurnberg Mahkemesine benzer uluslararası mahkemede yargılanmalıdır. Soykırım suçlularını temize çıkarmak kabul edilecek bir durum değildir. Aksi halde hak, hukuk, adalet gibi yüce değerler ile adaleti satın almak, yalancı şahitlik, öldürme, öldürtme gibi birbiriyle çarpışan ve çekişen olumlu ve olumsuz değerlerin bir anlamı kalmaz. Lermontov'un bir dizesi şöyledir: "Allah'ın da mahkemesi vardır". O adalet kötü hakimlere geçit vermez, ilâhî adaletten kimse kaçamaz. Ne olmalı o halde? Ayrıca, toprak ve petrol zengini yalnızca Çeçenler midir? Sürgüne de yollanmış olan bu halkın topraklarını yeniden zaptetmek mi gerekir? Kaldıkı bu halk, topraklarını yüzyıllarca savunmuş ve korumuş olan bir halk-tır.

Çeçenya, Dağıstan ile birlikte Rusya'ya karşı mücadelesini İmam Şamil'in önderliğinde çeyrek asır sürdürmüştür. Bu bir kara leke midir? Rusya, Çeçenleri

hilekâr, hırsız, haydut gibi insaf dışı laflarla suçlamış ve bunları da müslimanlığın gereği gibi göstermiştir. Böylelikle kendi yalanlarını ve öfkesini provoke etmiştir. Şimdi de aynı uygulamayı sürdürmektedir. Bütün bunlar Çeçen halkının mertliğine, asaletine, iradesine asla uygun değildir, yakıştıramaz da. Madem ki bütün Çeçenler suçludur, o zaman ne kadar hapisane varsa hepsinin ağzına kadar dolu olması gerekmez mi idi? Herkesin şunu çok iyi hatırlaması ve bilmesi gerekir: Çeçenlerin iradesi ancak Çeçenler öldükten sonra yok edilebilir!

1937 yılına kadar ve ondan sonra, Dağılıları uşak ve köle etmek için Kremlin'in gaddar yöneticileri tarafından ülke hain ve aç gözlü, ama tecrübeli yöneticiler grubuna teslim edilmiştir; bu dönemlerde ihbarlar, akrabalar arasında suçlamalar çoğalmış, görevi yerine getirmeyenler, bilgiden mahrum bırakılanlar türemiştir. Ne zorba Çarlar, ne de zorba komünist liderler Çeçenleri General Yermelov'un heykeli önünde selam durmaya ikna edebilmiştir. Çünkü o, Çeçenlerin düşmanı olan adamın heykelidir. Heykel bir semboldür, hürriyet ise mukaddesdir. Lüzumlu lüzumsuz yerde övmek de gerekmez.

Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanlık forsunun üstündeki iki başlı kartal amblemine sempati duymak zor ve imkânsızdır. İki başlı yırtıcı bir kuşun Cumhuriyet'in amblemi oluşu, aynı zamanda Çarlık sembolü olarak kullanılması Çeçenlerin hazmedeceği bir olgu değildir. Bu ambleme göre arka arkaya sıralanan Cumhuriyet içindeki cumhuriyetler Moskova'nın evlatları, diğerleri yoksulları, üçüncüleri ise piçleri olmaktadır. Moskova'da kayıtları olanlar öz evlatlar, federatifte yaşayanlar üçüncü kesimdekiler, bahşış verip parayla katkıda bulunanlar ise asalaklardır.

Uzak Doğu'dan Baltık Denizine kadar uzanan topraklardan toplanan sayısız askerler Çeçenya'ya yollanarak Çeçenler boğdurulmaktadır. Federatif hükûmetlerde demokratik uygulama bulunmaz. Halkı milliyetçi hükûmetten sopayla caydıran de facto bağımlı yönetim, âdeta babadan oğula intikal eden "acı bakla" gibidir.

Bir ulusu başka bir ulusla kapıştırmak Rus ulusunun günahı değildir, bu günah zorba devletin ve hazine hırsızlarındır.

Böyle bir Federasyonda, Kuzey Kafkasya'daki küçük ulusların Ruslardan daha çok demokrasiye ihtiyacı vardır. Bu Federasyondan, önce Çeçenler ayrıldılar. Bilâhare Ruslar da bu küçük devletler gibi totaliter devletten vazgeçeceklerdir.

Çeçenler ikiyüzlülüğü sevmezler, sahtekârlık, şeytanlık nedir bilmezler ve istemezler. Yasalmış gibi yaftaya büründürülen göz boyamacılığını ve aldatmaları kabul etmezler. Moskova'nın kuklası olmayı asla akıllarından geçirmezler.

Ulusal, bilinçten mahrum kalanlar, kuklalaşanlar, onur savaşını istemeyenler Moskova'nın dostlarıdır, bunu da biliyorlar.

Çeçence, Rusça, Kazakça ve diğer ecnebi diller hiç de birbirinden aşağı değildir. Bu düşüncüyü savunanlar bile dillerden çok, atılan roketlerden ve bombalardan yola çıkmak suretiyle Çeçenleri dünya yüzünden silmek için jenosidi uygulamaktadır.

ABD Başkanı Bill Clinton Moskova'ya gitmeyi kabul etmiştir. Gözü dönmüş

KİTAPLAR

ÇERKES SOYKIRIMI

(Çerkeslerin XIX. Yüzyıl Kurtuluş Savaşı Tarihi)

Osman ÇELİK

(VI. + 310 Sayfa. Yazarlar: Ali Kasumov - Hasan Kasumov. Çeviren: Orhan Uruvelli. Kaf-Der Yayını. Ankara - 1995)

Kitapıyı bir araştırma ve çalışma ürünüdür. Çeviri, çok iyi yapılmıştır. Önsöz, daha baştan, konuya derinlik kazandırmıştır. Emeği geçen herkesi tebrik ediyor ve kutluyorum.

Kitabın ana metni, girişle birlikte sekiz bölüm. Oldukça zengin bir arşiv taraması yapılarak çalışılmıştır. Ancak, tamamen Rus Arşivlerinden yararlanılmıştır. Yazarlar;

Rusya Parlamentosu İmparatorluk rüyasını gerçekleştirmek uğruna Çeçensiz Çeçenya peşindedir. XXI. yüzyıl gelip kapıya dayanmıştır. Geçmişten, haklı olarak çok söz edilecektir. Ya kinden, ya nefretten? Doğrusunu adalet tayin edecektir. Tarihin adaleti dışında unutulmamalıdır ki bir de İlahî Adalet vardır. Orada suçlular asla galip gelemezler.

Asırlardan beri sürüp gelen bu kin ve öfke bitmeyecek mi? Hâlâ kanlı, kâbus dolu bir imparatorluk mu bekliyoruz? Onlar hiç mi halka huzur ve rahatlık vermeyecekler? Bu halklar onların yüzünden bugün bu dünyada nasıl acı çığlıklar atıyorsa kendileri de âhirette hiç ölmeksizin cehennemde acı çığlıklar atarak yanacaklardır.

09 Mayıs 1995'te Kızıldoru'nun 50. Zafer Yıldönümünün arafesindeki heyecan dolu coşkunun perde arkasında Çeçenya halkını tahrik ve tahkir varken, II. Dünya Savaşı şehitlerinin hatıralarına da hakaret olunmaktadır. Lemontov'un dilinden: "Ey köleler diyanı / Ve ey egemen beylerin ülkesi, uyan / İmparatorluk rüyasından / Öldürtme Rus askerini / Ve öldürtme Çeçen halkını!"

ABD'nin sayın devlet Başkanı Bill Clinton! Size hayırlı yolculuklar! Gösterişli suni bayramda eğleniniz! Ölen askerlerin analarına başsağlığı dilemeyi de unutmayınız!

Ama o gün, 30.000 ananın evladı, eşi, kardeşi, Çeçen kadını, kara toprağın derinliklerinde, acılarının alınamadığı bir dünyayı geride bırakıp sizin şöleninize sitem bile edemeyeceklerdir.

Jübile gününde Rus Başkomutanına armağan vermeyi de unutmayınız: Lev Tolstoy'un İngilizce basılmış "Hacı Murat" romanını Rusça'ya tercüme ettirerek okumaya belki de vakit bulurlar.

Hoşça kalın sayın Bill Clinton!

"Tabii ki yerli arşivlerdeki belgeleri de ihmal edemezdik. Kitabımızda Rostov, Krasnodar ve Stavropol vilayet arşivleriyle Kabardey-Balkar, Kuzey Osetya, Çeçen-İnguş, Dağıstan ve Gürcüstan Cumhuriyetleri devlet arşivlerindeki belgeleri de kullandık" diyorlar. Nevar ki, bunlar da, Ruslar'dan kalma belgelerdir. Olaylar, bu belgelerin bakış açısına göre değerlendirilmiştir.

Buna rağmen; yazarlar, değerli yorumları ile, gerçekleri yakalamaya çalışmışlardır. Belgelerin, fazla inandırıcı olmayan yönleriyle karşılaşınca, sözlü kaynaklara dayanarak, yeteneklerini kullanmışlardır.

Eser, klasik tarih metoduyla yazılmamıştır. Asla değerini küçültmek amacını taşımadan, şunu söylemek durumundayım. "Bu bir tarih kitabıdır" demek mümkün değildir. Uzunca bir makaleyi andırıyor. Rus sivil ve askeri makamlarının raporlarından, alıntılar yapılarak hazırlanmıştır.

Belgeler, tek taraflı olduğu için; doğal olarak, yazarları ciddi şekilde yönlendirmiştir. Gerçekleri bulmakta güçlük çekmişlerdir. Bazı örnekler vererek, bu tür sapmaları açıklamaya çalışacağım.

Giriş bölümünün birinci paragrafından başlamak istiyorum. İfade aynen böyle:

"Adigeler, Rus halkıyla ilk dostluk ilişkileri kurmuş olan Kuzey Kafkasya halklarından biridir. Bu dostluk ilişkileri, yabancı işgal güçlerine birlikte karşı koymak gibi ortak asker ve siyasal amaçlar yanında, çeşitli ekonomik ve kültürel konuları da kapsamıştır." (S.1)

Daha sözün başında, bu gerçek olmayan ifadeye neden ihtiyaç duyuldu anlamak zor. Kafkasya Halkları, hiç bir zaman Ruslar'la dost olmadılar. Daha doğrusu, O'nlara olmak istemediler.

Kabardey Prensleri'nden Temiriko kardeşler, Kırım Hanları'nın baskısı nedeniyle, Çar 4. İvan'dan yardım istediler. Bunu fırsat bilen Ruslar, Terek Nehri'nin kuzeyinde, Mezdegu Bölgesi'nde bir kale inşa ettiler. Bir daha da, Kafkasya'dan çıkmadılar.

Eğer dostluktan kastedilen bu ise, doğru değildir. Ruslar, fırsatlardan istifade etmişlerdir. Dağınık küçük halkları, bölüp parçalayarak yutmaya çalışmışlardır. Nitekim, bunu da başarmışlardır.

Adigelerin Siyasi Tarihi ve Sosyo-Ekonomik İlişkilerine Dair Bazı Hususlar

Birinci bölüm, bu başlık altında veriliyor. Daha ilk sayfalarda, şu ifadeyi görüyoruz.

"Çerkesya'nın kuzeyinde, Kuban'ın sağ kıyısı boyunca Rus ve Ukraynalılar'ın yaşadığı yerler de vardı." (S-19)

"Ruslar, eskidenberi Kafkasya'da yaşıyordu," tezini güçlendirecek böylesine bir ifade, çok yanlış. Rus Tarihçileri'nin, aslı olmayan görüşlerine katılmak olur.

12. asrın ortalarında Kiev Prensi Viladimir, bir Hazar Şehri olan Tamutarkan'ı işgal etmiş, oğullarından birini burayı korumak üzere görevlendirmişti. Adigeler, kısa bir süre sonra, Tamutarkan (bugünkü Taman) kalesini ele geçirmiş, halkını da kuzeye, geldikleri yere sürmüşlerdi. Bu olaydan sonra; beşyüz yıl boyunca, Slav Irkı'ndan hiç bir topluluk Kafkasya'da yaşamamıştır.

Amacımız, kusur bulmak değildir. Gerçeklerin ifade edilmesini istiyoruz.

Birinci bölümde; Adıgelerin sosyal yapısı ve ekonomik durumları çok iyi anlatılmıştır. Sadece, köle ticareti ve feodal yapı fazla abartılmıştır. Oysa, Kabardey Bölgesi'nin dışında, bütün Kuzey Kafkasya'da küçümsenmeyecek bir demokratik hayat vardı.

Köle ticareti ise, dış kaynaklı idi. Adıgelerin benimsediği bir olay değildi. Esir tüccarlarının, ülkeye soktuğu kötü bir alışkanlıktı.

Çarizmin Askeri ve Sömürgeci Politikaları ve Yönetimleri

Okuyucu, bu bölümde, son derece karmaşık olayların içinde bulacak kendisini. Oysa, olayların bir başlangıcı olmalıydı. Sanki Ruslar, yüzyıllardan beri Kafkasya'da bulunuyorlarmış gibi bir savaş ve mücadele atmosferi çizilmiştir.

Çar Petro'nun 1722'de düzenlediği Kafkasya Seferi bir yana bırakılırsa, 1769 yılına kadar, Ruslar Kafkasya ufkunda hiç yoklardı. 1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı'nda, Kırım Hanlığı'nun ortadan kaldırılması ile, ilk ciddi temaslar başlamıştır. Çarlık, Stavropol Bölgesi'nde ilk Kafkasya Genel Komutanlığını kurduktan sonra, Rus Orduları Terek ve Kuban Nehirleri'nin kuzeyinde uzun süre beklemek zorunda kalmışlardır.

Eğer, bu şekilde bir giriş yapılsaydı çok iyi olacaktı. Sanki, Kafkasyalılar Ruslar'ın ötedenberi vassallarıymış gibi hemen konuya girilmiştir. Bu durum ise, yanlışlara sebep olacaktır.

Mücadele Bayrağını İlk Kabardeyler Kaldırmışlardır

Gürcü Prensleri'nin daveti üzerine; ilk Rus Ordusu, 1769 yılında Kabardey'den geçerek Tiflis'e ulaşmıştır. Çarlık, bu ilişkiyi canlı tutmak için, Kabardey ve Osetya Bölgeleri'ni, diğer bölgelerden önce denetim altına almak istemiştir. Bu olay, Kabardeyler'in ilk mücadele bayrağını kaldırmaları anlamına gelmez.

1769 yılında, Kafkasya'ya iki Rus Ordusu gönderilmiştir. General Totleben komutasındaki Birinci Ordu, Kabardey'den geçerek Tiflis'e ulaşmıştır. General Medeme Komutasındaki ikinci ordu, Anapa ve Tsemez Sahilleri'ni işgal etmek istedi. Ancak, Anapa önlerinde; Şapsığ, Natuhay, Hatkoy Birleşik Ordusu tarafından bozguna uğratılmıştır.

Üzülerek ifade etmek durumundayız: Kafkasya savunma hattı, ilk Kabardey'de delinmiştir. Gene doğruyu ifade etmek gerekirse, bu Kabardeyler'in yeterli şekilde direniş göstermedikleri anlamına gelmez. Kabardey'in savunması zor bir araziye sahip olması, ülkenin Beyler tarafından küçük idari bölgelere ayrılması, bu sonucu getirmiştir.

Kubanötesi Adıgelerin Bağımsızlık Mücadelesi

Sadece Rus kaynaklarının kullanılması nedeniyle, diğer bölümlerde olduğu gibi, burada da bazı hatalar yapılmıştır.

Anapa Kalesi'nin, Fransız Mühendisleri'nin yardımıyla 1781'de inşa edildiği ifade edilmiştir. (S-90)

Anapa, çok eski bir kale idi. İlk çağda, Yunanlılar tarafından ticari maksatla yapılmıştı. Daha sonra, Romalılar ve Cenevizliler'in eline geçmiştir. Osmanlı Veziri Gedik Ahmet Paşa, Cenevizliler'den aldıktan sonra burayı yıktırıştır. 1782 yılında,

Soğucak Kalesi Muhafızı tayin edilen Ferah Ali Paşa, Onarım ve ekler yaptırarak kulanılır hale getirmiştir.

Gene Anapa hakkında verilen diğer bir bilgi daha var, o da yanlıştır. "İlk kez Anapa, Nisan 1807'de Ruslar'ın eline geçmiştir, "denilmektedir. (S-98)

Anapa ilk defa, 1791'de işgal edilmiş, kullanılmaması için, surların altına lağım kazılarak yıkılmıştır. Barış masasında, kaleyi geri alan Osmanlı Devleti tarafından, yeniden inşa edilmiştir. Bu esnada, Fransız Mühendisleri'nin bilgilerinden yararlanılmıştır.

"... Rusya ile ilişkilerin yararlı ve daha uygun olduğunu gören Adigeler, Rusya tebası olduklarına dair yemin ettiler, birçoğu da Kuban'ın sağ yakasında yerleşti" şeklinde bir ifade var ki, bunu kabul etmek zor. (S-100) Tarih olarak da, 1817 yılı verilmektedir.

Oysa, tam tersi olmuştur. 1768-1774 Osmanlı-Rus Savaşı'ndan önce, Bjeduğ ve Janeler'in büyük bir bölümü, Kuban'ın sağında yani kuzeyinde yaşıyordu. Rus baskıları artınca, nehrin soluna geçmişlerdir. Kan davası ve benzeri bazı nedenlerle münferit bazı yer değiştirme olayları, bir kitle hareketi şeklinde gösterilmemeliydi.

İngiliz Urkhart ile Sefer Bey hakkında da yanlış ve çelişkili bilgiler verilmiştir.

"Daha Ağustos 1833'de Palmerston, tüccar kimliği ile Urkhart'ı ve diğer ajanları keşif amacıyla bölgeye göndermişti. "Temmuz 1834'de Urkhart, İstanbul'daki İngiltere Büyükelçisi Ponsonby'nin rızası ve Sefer Bey'in referans mektubuyla Çerkesya'ya hareket etti." denilmektedir. (S-129)

O sırada, İngiliz hariciye bakanı olan Palmerston, Urkhart'ı Kafkasya'ya göndermemiştir. Kafkasya'ya gitme fikri, tamamen Urkhart'ın kendisine ait idi. Amiri durumunda olan Büyük Elçi'yi güçlükle ikna etmiştir. Palmerston olaydan haberdar olunca küplere binmiş, Urkhart'ı görevden almıştır. Bunun üzerine, Urkhart görevden ayrılmış, ömrü boyunca Palmerston ile mücadele etmiştir.

Sefer Bey'e gelince, o sırada İstanbul'da değildi. Sefer Bey, 1836'da bir elçilik heyetinin başkanı olarak İstanbul'a gitti. Rus Elçisi'nin şikayeti üzerine, Osmanlı Makamlarınca tutuklandı. Trakya'da oturmaya mecbur edildi. Kırım Savaşı'na kadar (1853) burada kaldı.

Sayfa 131'de, İngiliz James Hudson hakkında verilen bilgiler de oldukça çelişkili. Yazarların, İngiliz kaynaklarını yeterince inceleyebildiklerini sanmıyorum.

"Görülüyor ki, 19. Yüzyılın 30-40'lı yıllarında, İngiltere ve Osmanlı Devleti, Kubanlı Dağlıları, Rusya'ya karşı ayaklandırma girişimlerini yoğunlaştırırken, ayrıca yoğun bir kaçakçılık faaliyeti de sürdürüyorlardı. Rusya, buna karşı yıllarca askeri ve idari mücadele verdiyse de kaçakçılığı önleyemedi." denilmektedir. (S-145)

Doğrusu, iki Adige Yazarı'nın bu ifadelerini çok yadırgadım.

Doğrudur. Adige direnişini, hem Osmanlı Devleti hem de İngiltere, kendi çıkarları açısından destekliyorlardı. Ancak, Adigeler, Onlar istiyorlar diye kanlarını dökmüyorlardı. Yurtlarını kesin şekilde işgale çalışan Ruslar'la savaşıyorlardı.

Rusya, Kafkasya'yı hem karadan hem de denizden abluka altına almıştı. Adigeler'in, ablukayı yarmaya çalışmaları, bu konuda bazı yardımlar almayı bir kaçakçılık olayı şeklinde izah etmek son derece yanlıştır. İfadelerdeki bu çelişkiyi, olayları yeterince bilmemek ve değerlendirmemekten kaynaklandığı kanaatini taşıyorum.

Yanlış değerlendirmelere bir örnek daha vermek istiyorum.

"500-600 kişiden oluşan ve feodallerden biri tarafından yönetilen birlik ve müfrezelerle, Ruslar'a karşı koyan dağlıların silahları da eski ve kalitesizdi." (S-159)

Batı Kafkasya'da, savaşçıları yönetenler feodal değildi. Kurultaylarda seçilen, halk liderleri idi. Saygın kişilerdi. Belki, köklü, büyük ailelere mensuptular. Ancak, yönettikleri kişiler, Onlar'ın vasalları değildi.

Rusya-Kafkasya Savaşının Sonu ve Adıge Soykırımı

Şu sözler her hangi bir kaynaktan alınmadı. Doğrudan doğruya, kitabı yazarların kendi ifadeleri.

"Çerkesya kıyılarında kaçak askeri sevkiyat artıyordu. Yerli feodaller, Osmanlı ve İngiliz ajanlarıyla sıkı işbirliği yapıyorlardı. (S-214)

"Paris Anlaşması'nın hükümleri, aslında Karadeniz'i sadece bir su sahası haline getirmekle kalmamış, Karadeniz kıyılarını her türlü ard niyetlere ve kaçakçılığa karşı açık bırakmıştı. Rusya Hükümeti'nin kıyılar boyunca kruvazör devriye hizmeti sağlayabilecek imkanı yoktu ve kıyılarda abluka ilan etmeyi uygun bir siyasi hareket olarak görmüyordu." (S-214)

Doğrusu, bu ifdalere neden lüzum görüldü, anlamak mümkün değildi. Bunların, bilgisizlikten kaynaklandığını söylemek de zor.

Birinci paragraftaki sözlerle bakılırsa; yazarlar, Çerkesler'e yapılan yardımdan dolayı üzölmüş gibiler.

"Yerli feodaller, Osmanlı ve İngiliz ajanlarıyla sıkı işbirliği yapıyorlardı," deniliyor. Rus Orduları tarafından kuşatılmış bir halkın, başka bir seçim hakkı var mıydı?

Kırım Savaşı'ndan sonra, Paris barış görüşmelerinde; Karadeniz, eskisi gibi uluslararası ticarete açık bir deniz kabul edilmişti. Rusya, buna razı olmadığı halde, anlaşma metnini mecburen imzaladı.

Ancak, hiçbir zaman, anlaşma şartlarına uymadı. Kendisine ait olmayan Kafkasya Sahilleri'ni denetim altında tutmaya devam etti. Amacı, bağımsızlık savaşı veren Çerkesleri, ihtiyaç duydukları herşeyden mahrum etmektir.

Yukarıda göröldüğü gibi; Sayın Yazarlar, "abluka yoktu" diyorlar. Meğer, zavallı Rusya'nın, bunu yapabilecek güçte donanması yokmuş.

Bu doğru değildir. Bütün önemli koylar ve limanlar işgal edilmiş, buralara kaleler inşa edilmişti. Ayrıca donanma, sürekli devriye geziyor, Kafkasya Sahilleri'ne yabancı gemilerin yaklaşmasını önlemeye çalışıyordu.

Yapılan bu hatalara, yer yer çelişkili ifadeler kullanılmasına rağmen, bağımsızlık savaşlarının son dönemleri, sürgün olayı çok iyi işlenmiştir. Çar'ından, cephedeki Generaline kadar nasıl sinsi bir niyetin, nasıl bir kıyımın içinde olduklarını gerçek boyutlarıyla görüyoruz. Yerlerinden sürölen Çerkesler'in geride bıraktıkları topraklara, Balkanlar'da yaşayan Slav kökenli halkların, hatta Rumlar'ın yerleştirilmesi gibi son derece haksız planların yapıldığını öğreniyoruz.

Halk Mücadelesinde Yeni Hareketlenmeler ve Soykırımın Devamı

Bu bölüm, son derece ilgi çekici. Savaşlar bitmiş, sürgünler yapılmıştır. Ama, Rus

YENİ GÜRCÜ ANAYASASININ DÜŞÜNDÜRDÜKLERİ

Doç. Dr. Süreyya ÜLKER

Geçtiğimiz aylarda Gürcü anayasasında önemli değişiklikler yapılmıştır. Yığın iletişim araçlarından izleyebildiğimize göre bu değişiklikler daha çok azınlık haklarıyla ilgilidir. Dünya kamuoyuna Gürcistan'daki azınlıkların kültürel haklarını güvence altına alan olumlu bir düzenleme olarak yansıtılmaya çalışılan bu yeni anayasaya göre eylemde Gürcistan'dan ayrılmış olan Abhazya'nın özerk cumhuriyet statüsü korunmakta, buna karşılık ayrılma isteği kanlı bir biçimde bastırılmış olan Güney Osetya Özerk Bölgesi'nin bu statüsü kaldırılarak Çinveli İli adı altında doğrudan doğruya merkeze bağlanmaktadır. Ülkenin bir başka özerk birimi olan Acara Özerk Cumhuriyeti'nin durumu konusundaysa yığın iletişim araçlarında bir bilgi verilmemiştir. Dolayısıyla ülkenin, kanlı çatışmalara

yöneticileri zulme doymamışlardır. Geride kalan, kolu-kanadı kırılmış bir avuç insan; "acaba nasıl yerlerinden ederiz veya yokederiz" gibi hesapların içindedirler.

Avrupa'nın büyük bir bölümünü, neredeyse Asya'nın yarısını ele geçiren Çarlar, ne toprağa ne de kan içmeye doymuyorlar. İlgili çekici olan, hala Kafkasyalılar'dan korkmuş olmalarıdır. "Tekrar başkaldırabilirler," diyerek, Onlar'ı azaltmanın yollarını aramışlardır.

Bu konular, gerçekten çok iyi işlenmiştir.

SONUÇ

Sonuç bölümünde, genel bir özetleme yapılmıştır. Sovyetler'in dağılmasından sonra meydana gelen gelişmelerden söz edilerek kitap tamamlanmıştır.

"Çerkes Soykırımı" kusurları ya da noksanlarına rağmen, mutlaka okunması gereken değerli bir eserdir. Bilmediğimiz birçok bilgiyi içermektedir.

Bu eser, bir gerçeği daha öğretmektedir. Henüz, objektif bir Kafkasya Tarihi yazılmamıştır. Buna ihtiyaç vardır.

Gelecek kuşakların, her türlü belgeyi değerlendirerek, yansız, sırf gerçekleri dile getiren bir Kafkasya Tarihi yazabileceklerini ümit etmek istiyorum.

OSMAN ÇELİK'in KAFKASYA SERİSİ KİTAPLARI...

1. Kitap : GENAR
2. Kitap : SAVAŞ NESİLLERİ
3. Kitap : ZORUNLU GÖÇ

TİMAŞ YAYINLARI-Türkocağı Cad. N.17, Cağaloğlu/İSTANBUL.

Timaş Yayınları'nın satıldığı bütün kitapçılarda da bulabilirsiniz.

alan olmayan tek özerk birimi olan bu cumhuriyetin varlığını sürdürüp sürdürmediğini bilemiyoruz. Güney Osetya'nın özerkliğinin kaldırılmasınıysa Kafkasya'da özlenen barışa indirilen yeni bir tokmak olarak değerlendiriyoruz.

1992 yılında Abhazya'nın tek yanlı olarak bağımsızlığını duyurmasını sırasız bir girişim olarak değerlendirmiştik. Ondan önce Güney Osetya'nın Rusya Federasyonunun çatısı altındaki Kuzey Osetya ile birleşmek amacıyla Gürcistan'a baş kaldırmasına da soğuk bakmıştık. Dolayısıyla Gürcistan'ın her iki girişimi engellemek amacıyla giriştiği eylemleri de bir ölçüde anlayışla karşılamıştık. Çünkü Abhazya ile Güney Osetya'yı Kuzey Kafkasya ile Gürcistan arasında anlaşmazlık konusu olan sınır bölgeleri olarak görüyorduk. Dolayısıyla Kuzey Kafkasya'nın kendisi Rus egemenliğinden kurtulmadıkça buraların Gürcistan'dan ayrılması bir anlam taşımayacaktı. Bu görüşümüz bugün de değişmemiştir.

Abaza yönetimi 1992 yılında Gürcistan'dan ayrılma kararına gerekçe olarak bu ülkenin 1918 anayasasına dönmesini göstermişti. Abaza yönetimi, bu anayasaya göre Gürcistan'ın birimsel bir devlet durumuna gelerek kendilerini yok saydığını ileri sürmekteydi. Biz bunu aşırı kuşkucu bir yaklaşım olarak değerlendirmiş, dünyayla bütünleşmek isteyen Gürcistan'ın iç sınırlarına saygı göstereceğini ummuştuk. Bu son anayasa değişikliğiye ne yazık ki, Abaza yönetiminin kaygılarının boş bir kuruntu olmadığını göstermiştir.

Nüfusunun %60'ı Asetin olan Güney Osetya'nın özerkliğini kaldıran Gürcistan'ın, nüfusunun ancak %17'si Abaza olan Abhazya'nın özerkliğine saygı göstermesi beklenemezdi. Dolayısıyla yeni anayasada Abhazya'nın özerkliğinin korunmuş olmasını bir iyi niyet gösterisi olarak değil, savaş alanında yitirilen bir toprağı masa başında geri almak için verilmiş, içtenlikten uzak, bir ödün olarak görmek gerekir.

Biz öteden beri Gürcistan'ı dışlayarak Kafkasya'da dirliğin sağlanamayacağına inanıyoruz. Bu görüşümüzü çeşitli vesilelerle dile de getirdik; ancak, 19. yy'da Rus emperyalizmini Kafkasya'ya çağırması olan bu ülkenin yaklaşık iki yüz yıl Rus boyunduruğu altında kalarak bu yanılgısını pahalı bir biçimde ödemesine karşın, geçmişten ders almadığını, üzülen gözlem ediyoruz.

Dağlık Karabağ'daki 150 bin Ermeni'nin özerkliğinin cumhuriyet düzeyine getirilmesini isteyip iç-dış sınırların değişmezliğini savunan Rus yönetiminin Gürcistan'da iç sınırların değiştirilmesi karşısında sessiz kalmasının Türk hududunda kurulan üç askerî üssün ödünü olduğu anlaşılmaktadır.

Gürcistan ile ilgili bir başka etnik sorun Ahıska Türkleri'nin durumudur. 1944 yılında Gürcistan sınırları içerisinde kalan yurtlarından Sovyetler Birliği'nin dört bir yanına dağıtılan bu insanların bir bölümü Türkiye'ye göç etmek, önemli bir bölümüyse Ahıska'ya dönmek istemektedir. Sovyetler Birliği dağılmadan önce Ahıska'ya dönme girişiminde bulunan kimi soydaşlarımız, Gürcülerce engellenmiştir. Kırım Türkleri'nin Ukrayna sınırları içerisindeki yurtlarına dönmelerine karşın Ahıska Türkleri'nin bunu gerçekleştirmesinin önüne geçilmesi

KUZEY KAFKASYA'DA TÜRK-MOĞOL İZLERİ

- III -

Halil ERENOĞLU

GENERAL GRABBE'DEN... GENERAL GRAÇOV'A...

1931 basımlı, küçük hacimli bir kitap var :

"1839' da Şimali Dağıstan'da Harb Harekâtı. Albay MİLYOTİN..."

Burada yazılanları okuyunca, Çeçenistan'daki savaşın neden bu kadar kanlı ve acımasız olduğunu anlıyoruz.

Rusların; Kuzey Kafkasya halkını değil de, yöneticilerini himaye amacıyla geldiğini biliyoruz. Sovyetler Birliği dönemindeki "yönetimi darbeye ele geçirip, sonra da yardım talebi bahanesiyle ülke ele geçirme taktiği," demek ki Korkunç İvan zamanında başlamış. Şu farkla ki, o zamanlar bu himaye talebi kendiliğinden yapılmıyordu, sonradan Ruslar teknik geliştirip, önce ülkenin yönetimini ele geçirip sonra kendilerini davet ettirdiler... Afganistan' da olduğu gibi.

İşgal ettikten sonra ise, başka bir himaye bahanesi tutturuyorlar. Hazar kıyı şeridinde ve ovalık bölgede yaşayan Kumuklar, dağlı Çeçenler tarafından taciz ediliyorlarmış(!) Kumukların o devirde nüfusları oniki bin. Rus genel karargâhı, Temurhan-Şura'nın hemen civarında. Bunlardan bir tanesi Çeçenlere yakınlık gösterse, başlarına neler geleceği belli. O nedenle Rus korkusuyla muti bir halk konumundalar. İşte Ruslar bu muti

Gürcü yönetiminin bir başka ayıbıdır.

Komşu Gürcistan'ın bu yanlış tutumları Türkiye'yi yakından ilgilendirmektedir. Abhazya ile Güney Osetya sorunları Türkiye'ce Gürcistan'ın iç işi olarak görülebilir; ancak, Acara'nın özerkliğinin kaldırılması konusunda Türkiye'ye söz hakkı düşmektedir; çünkü, 1921 Kars Antlaşması'na göre Türkiye adı geçen Müslüman cumhuriyetin garantörüdür. Ahıska Türkleri'nin yurtlarına dönmeleri konusunda gereken girişimlerde bulunmak da Türkiye'nin yerine getirmekten kaçınamayacağı görevlerindendir. Türk-Gürcü sınırında Rus üsleri kurulması da iyi komşuluk ilişkileriyle bağdaşmamaktadır.

Güney Osetya'nın özerkliğinin kaldırılmış olması yalnızca Asetinler'e değil, bütün Kuzey Kafkaslılar'a karşı yapılmış bir eylemdir. Abaza-Gürcü savaşının acıları daha küllenmemişken, Rusya'nın Çeçenistan'a karşı giriştiği insanlık dışı saldırı karşısında Gürcü yönetiminin takınmış olduğu Rus yanlısı tutumun anıları belleklerden silinmemişken alınan bu yanlış karar sonrasında Abazalarla Gürcüler arasında güven ortamının sağlanması daha da güçleşecektir.

Dünya, Güney Asetinleri'nin kazanılmış haklarının çiğnenmesine göz yummamalıdır. Bu konuyu gerek dünya, gerek Türk kamuoyunun gündemine getirmek Türkiye'deki Kuzey Kafkas kuruluşlarına düşmektedir.

halkı Çeçen baskınlarından koruma sorumluluğu duyuyor(!)

Meselâ Ruslar Çeçen lideri Taşov Hacı'yı haklamak istiyorlar. Bahane hazır: Taşov Hacı büyük kitleler toplayarak Lezgileri ve Kumukları tehdide başladı. Taşov Hacı'yı cezalandırmak gerek.

İşin aslında asker sevkini nedeni, Dağıstan ve Çeçenistan'daki ayaklanmayı bastırmak; Kumuk ve Lezgileri koruma nedeni de, bu halkların bir bölümünün Ruslara lojistik destek yapacak bölgede yaşamaları, üretim kapasitelerinin olması, Hazardan yapılacak deniz nakliyatında kullanılabilmeleri. Bu bahanelerle Taşov Hacı üstüne ani baskınlar düzenlemişler, bir defasında Naip, hayatını zor kurtarmıştır.

Kitaptaki savaş öykülerinin bazılarını yazıyorum:

"Rus yancı kuvvetler, Ragangazi köyünün pek yakınında bir ufak Çeçen müfrezesi görmüş. Bunlar, aileleri ormana gizlemekle görevli örtme kuvvetleriymiş. Albay Labinçev komutasındaki Kabartay alayımızdaki cesur avcılar, bunları süngüyle geriye sürmüş. Milisler de, Rus piyadesinin çevresinde içtenlikle yardımcı olmuşlardır."

Görülüyor ki, zavallı aileleri köye geri tıkmak için süngü kullanmak cesurane bir davranış oluyor. Burada milis denilenler, Rus garnizonu civarından toplanan yarı korku yarı çıkar etkisiyle gelen bir avuç Oset, Çeçen, Lezgi ve Avar Hanlığının yıkılmasından muğber olmuş kişiler. Hepsî beş yüz'ü geçmiyor.

Karargâhı Grozni'de olan General Grabbe, Şamil'in işini bitirmeye azmetmiş inatçı bir kumandan. Argun köyüne yapılan hücum şöyle anlatılıyor:

"Albay Labinçev'in Kabartay alayının cesur avcıları, ateş altında ilerlediler. Koşar adım bogazı geçip, yamacı tırmandılar. Köyde herkes elinde bir hançer, süngülenip can verinceye kadar askerlerimizin üzerine saldırdılar. Sokaklar ölü dolmuştu. Argun savaşında halk 2000 ölü verdi. Ruslar 146..."

Şamil Ahulgo'ya çekiliyor. Ahulgo Şamil'in kendi koyduğu isim. "Sığınılacak yer." Ahulgo savaşı, Şamil için de Ruslar için de bir kader savaşı. Çünkü burada Şamil kuşatılmış, işi bitirilecek. Çok üstün kuvvetlerle bütün yollar kesilmiş.

Gelelim kitabın yazdıklarına:

"Şamil Ahulgo'ya çekiliyor. İki Kabartay taburu ateş altında ilerledi. Ahulgo'nun tırmanılması imkânsız görünen sarp çevresine, askerlerimiz tırmandı. Geri çekilmek isteyen **müritlerle** kucağı çocuklu kadınlar engel oluyor. Ön saflarlarda erkek kılığında kadınlar da var. Korkunç bir direniş gösteriyorlar. Bize yakın köylüler bile Şamil'in direnişini sürdürmesini istediklerini belli ediyorlar. Albay Labinçev'in Kabartay taburları, Ahulgo karşısındaki Koysu deresinin sağ yakasında tertiplendi. Rus devleti Şamil'i asi kabul edip müzakereye yanaşmadı. Şamil, oğlunu rehin bırakmak istedi. Bu savaşta dağılar kendi sonlarını gördükleri halde, Ruslara teslim olmak istemediler. Kadınlar ve çocuklar ellerinde hançer, süngülerimizin üstüne atıldılar. Bazıları kendini uçurumdan atıp parçalandı. Bu savaşta olup bitenleri sözle anlatmak imkânsızdır. Analar çocuklarını bize teslim etmemek için öldürüyorlardı. Ağır yaralı müritler kendilerini pahalıya satmak için son güçlerini kullanıyorlardı. 1000'e yakın ölü vardı. Cesetlerin kokusuna dayanmak imkânsızdı. Çoğu, Koysu Irmağı'na terkediliyordu. Kadın, çocuk, yaralı 900 esir alındı. Bunlar

da esir oldukları halde çılgınca işler yapıyorlardı. Seksen gün dayanan Ahulgo düştü. Bu savaş bizim için çok büyük bir başarıdır. Ancak, Şamil'in kaçıışı zaferimizi gölgeledi."

Çirkey Köyü savaşı...

"Köyden geçen Rus koluna damlardan ateş edilmişti. Sonra bağ bahçelere geçip kolu kuşattılar ve yol üstündeki köprüyü yakıp köyü böldüler. 55 ölü, 97 yaralımız var. Bu terbiyesizliğin ve hıyanetin bedelini çok ağır ödediler. Köyün bütün büyükleri rehin alındı. Tekmil hayvanlarının sürülmesi için Kazaklara emir verildi. Köy kâmilan imha edildi."

Görülüyor ki Ruslara göre, bir köyün kendini savunmak için ölümü göze alması, terbiyesizlik ve hıyanet.

Ruslara göre Şamil, Ahulgo'dan sonra Lezgiler'den korkup Çeçenistan'a sığınmıştır. Şamil Çeçenistan'da Vedeni'ye karargâh yapmıştır.

Yazara göre, Şamil'in General Grabbe'ye yazdığı mektuptan özet:

"Ekselans,

Huzura çıkmak istiyorum ama, emrinizde bir takım müslümanlar var. Bunlar bana karşı kin ve düşmanlık içinde. Bunlardan korkmamakla beraber, geleneklerimiz icabı huzura çıkmaktan utanırım."

Burada anlatılmak istenen, Ruslarla işbirliği yapan Kabartaylar mı, yoksa İmam Hamzat ve kendisi tarafından ortadan kaldırılan Avar Hanlığı kışkırtıcılarının intikam almak isteyecekleri endişesi mi, bilinmez. Önlü Hacı Murad bile bu zamanda milis subayı olarak Rus hizmetindeydi.

Milyotin, Dağıstan'daki bu savaşların Rus askeri tarihinin en parlak zaferleri olduğunu yazıyor.

Bu savaşlar yirmi beş yıllık kanlı boğuşmanın, sadece küçük bir kesiti. Karargâhı Grozni'de olan General Grabbe'den, bugün Grozni'yi kana bulayan general Graçov'a kadar değişen fazla bir şey yok. Aynı Çeçenler, aynı Ruslar ve Şeyh Mansurla Şamilin yerinde, Cohar Dudayef.

OBR... OBER... OBARG... ABREK...

Kuzey Kafkasya savaşlarında, ABREK denilen efsane savaşçıların harikaları, romanlara konu olmuştur. Abrek sözcüğü Çeçence kökenlidir denilse de, ilgisi daha değişik tarzdadır. Rus dilinde OBR sözünün telâffuzudur(*). Aynı zamanda 'dev' anlamı-

(*) "Abrek" sözünün anlamı çok kere yazarlar tarafından yanlış ifade edilmiştir. Kelimenin aslı Rusça değildir. Çeçence olması mümkünse de en canlı olarak Karaçaycada yaşamaktadır. **Abreklemek:** yabancılamak, yabancılaşmak; **abrek etmek:** Evini barkını terketmek; **abrek bolub aylanmak:** Bağlı bulunduğu toplumdaki koparak kendi başına dağlarda, ormanlarda dolaşmak... anlamlarında halen kullanılan canlı bir kelimedir. Ruslara karşı mücadele başladıktan sonra münferit yiğitlerin veya birkaç kişilik gruplar halinde dağlara çıkarak ferdi mücadele yapan milli kahramanların ortaya çıkmasıyla "abrek" sözcüğü bunlarla özdeşleşmiştir. Kafkashılara göre "abrek" milli kahraman; Ruslara göre de bandit, yani eşkıya'dır. Kafkashıların bu kelimeyi Ruslardan almaları mümkün değildir. Zira, aynı kelime Ruslar gelmeden önce de Kafkashılar arasında kullanılmaktaydı. (İdarenin notu.)

na gelir. Bu anlam Orta Asya'dan gelen Avarların yarattığı korku ve dehşetten mirastır. İster dev, ister Avar anlamına gelsin, bu OBR sözcüğünün arkasında, Rusça nisbet takısı olan EK gelince OBREK olur ki, bu da " dev gibi ya da Avar gibi ürkütücü " demektir. İşte ABREK sözcüğünün aslı budur. Çeçenler ABREK yapmışlar, Çeçenceye OBORG diye geçmiş. Aslında anlamı haydut, kan davasından kaçmış eşkıya, çeteci gibi, kanun dışı gibi, kimlik ifade etmektedir. Rus istilâsıyla beraber, bu başıboş çetelerin hüviyeti değişti ve düşmana karşı örgütlendiler. Çok keskin kuralları olan bir çeşit özel savaş uzmanı oldular. Savaşta teslim olmak yok. Bu Abrek ahlâkı, giderek idealize edilip, halk kahramanı olarak tanındılar. Taymin Baybulat, Abrek Zelimhan, Abrek Tarkoyın Dekaklant gibi. Türk Kurtuluş Savaşında, nizami ordudan önce, Batı Anadolu' da zeybekler de benzer konumda değil miydi? Ünlü zeybekler Demirci Mehmet Efe, Yörük Ali Efe gibileri de şartların meydana çıkardığı aynı konumda halk kahramanlarıdır. Hem Abreklerde, hem Zeybeklerde, zalime düşman, mazluma yakın olma düsturu vardır. Zeybeklerin en ünlüsü büyük Çakırcalı'yı, herbiri savaş ustası olan, Cigetyalı Abazalardan kurulu bir tabur asker öldürebildi. Bu Taymi Baybulatla ilgili, Abrek ahlâkına özgü bir öykü var. Taymi Baybulat Rusları bunaltmış, nerede ne zaman ne yapacağı belli değildir. Başına çok büyük ödül konmuş.

Bir gün Rus karargâhına bir Çeçen geliyor. Kumandanı görmek istiyor. Kumandan ne istediğini sorunca, ben Taymi Baybulat'ım diyor. Kumandan neden böyle hareket ettiğini sorunca şöyle cevap veriyor :

"Başıma büyük para vaad edildi. Bu paraya tamah eden bir milletdaşım çıkabilir. Böyle bir hadise milletime leke olduğu gibi, ahlâksızlık olarak da yerleşip devam edebilir. Bu sebepten kendim geldim."

Alman şairi Şiller'in idealize ettiği tiplere ne kadar benziyor. Bu Çeçen işi kahramanlık örneğine, bir de Halimat'ın öyküsünü ilâve edelim. Halimat (Halime) bir Çeçen kızıdır. Konuk olduğu köyü Rus Kazakları basar. Bu anı baskında Çeçen süvarileri bozularak kaçma belirtileri gösterir. Durumu gören Halimat, ev sahibinin duvarda asılı duran tüfeğini kaptığı gibi, atlanıp kaçan Çeçenlerin önünü keser ve ateş eder. Çeçenler derin bir utanç içinde geri dönüp Kazaklara saldırır ve son Kazağa kadar kırarlar. Halimat'a da duvardan aldığı tüfek hediye edilir. Çeçen **Şeyh Mansur'un** yaktığı savaş meşalesi, Abreklerin bile ruhunu aydınlatmış, onları vatan kahramanı yapacak fiillere sürüklemiştir. Mansur'dan sonra gazavat, **Şeyh Hadis'le** 1812'ye kadar devam etti. Asıl büyük savaş yangını Dağıstan'a sıçrayıp düzenli bir askeri teşkilat kuruluncaya kadar, Abreklerin çabalarıyla (1818-1825) savaş devam etti.

Ruslar Çeçen direnişini kırmak için Korkunç İvan'ın ürkütücü sıfatını isim olarak verip, Çeçenistan'da Groznaya kalesini kurdular. Şimdiki Grozniy. Ne gariptir ki, Çeçen direnişini kırmak için yıkıyorlar. Tarih garip vakalarla dolu. Savaş Dağıstan'a bulaşp, liderlik Avar **Gazi Muhammed'e** geçtikten sonra da Çeçenler savaşı sürdürdüler. **Şamil'e** bağlı olarak Naip **Taço Hacı**, Çeçenlerin kumandanlığını yaptı. 1850'de **Kunta Hacı** isimli birinin kurduğu başka bir tarikat yüzünden, Çeçenistan'da **Şamil'e** destek kesildi. 1856'da Çeçen topraklarını Ruslar işgal edince direnişin belı kındı. Çünkü Çeçenistan'daki ormanlık arazi, **Şamil'in** baskınlarına çok uygundu.

Asıl konumuz olan Kuzey Kafkasya' da Orta Asya izlerine dönelim...

AVRUPA AVARLARI... KAFKAS AVARLARI

Avarların M.S.568 yılında, Panonya merkez olmak üzere büyük bir imparatorluk kurduğu tarihi bir hadisedir. İki yüzyıl önce Hunlar da aynı bölgeyi merkez yapmış ve büyük bir imparatorluk kurmuşlardı. Hemen hemen eski Hun topraklarına hükmettiler. Tıpkı Asya'da iken de Asya Hunları'na varis oldukları gibi. Slav yıllıkları Avarlar için şunları yazmış:

"Slavları sefil bıraktılar. Slav kadınları onlarındı. Uzun boylu fakat mağrur ruhlu idiler."

Daha sonraları da tarihten silinen Avar halkı için, sevinçlerini açığa vurdular 'PIGİ POŞA YAKİ OBRE' 'Avarlar gibi mahvoldular. Slav kadınlarından doğanlar, Avarcayı unuttuğu için, Avarkanlı, fakat Avarca bilmeyen bir Slav topluluğu meydana geldi. "Yalancı Avarlar" denilen halk bunlar olabilir. PSEUDAVAROI... Avarların hükmettiği halklar sadece Slavlar değildi. Romen, Alman, Çek, pek çok halka Avar kanı bulaşmıştır. Tabii en çok etkilenen Slavlardı. Çünkü onları önlere katıp Tuna'nın güneyine indirdiler. Bugünkü güney Slavlarının oluşmasının tarihi kökeni bu hadisedir. 750 yıllarında Atina çevresindeki bir belgede, Avarlar diye de anılan Slavlar ibaresi geçmektedir. HOI SKLA VAİTOI AVAROI KALUMENOI... Göktürk Kağanı, bu Avrupa Avarları'nı, Asya' daki- lerinden farklı görüp UARHUNI yani Hun Avarları demiştir. Demek ki daha önceki Hun Bakiyeleriyle birleşip Avar-Hun karışımı bir halk oluşuyor. Bu sebeple Avarlara **Hunni Hunları** da denilmiştir. Asya Avarlarından kalan sözcüklerin çoğu Moğolcadır: ÇAĞAN, BARANGAR, CUVANGAR gibi. Avrupa Avarlarından kalan sözcükler ise Türkçedir: KOLABUR, TUDUN, KAGAN, TARHAN, BAGAN, YUGRAŞ, KANSAVCI, KÖK, SOLAK, MERGEN gibi. Avarlar, beraberlerindeki Hunlarla karışınca dil ağırlığının Hunlara geçtiği anlaşılıyor. Tıpkı Moğol istilasında batıya yayıldıktan sonra, dilin Moğolca'dan Türkçe'ye geçmesi gibi.

DİNYEPER KAZAKLARI. ERDEL SEKELLERİ. BOSNA MÜSLÜMANLARI. HIRVATLAR.ÇEKLER.

Yurakıdaki halklar, Avarlar'ın derin izler bıraktığı halklardır.Dinyeper Kazakları, Avarların Slav kadınlarından doğan çocuklarının neslidir. Dil, ana dili olduğu için ve iki nesilde unutulduğu için Avarca kaybolmuştur.Romenlerin Transilvanya dediği bölgede, yoğun Avar izleri vardır. Burada yaşayan ve resmi olarak Romanya'daki Macar azınlığı denilen Sekeller, kendilerinin Avar asıllı olduğunu apaçık beyan etmektedir. Bu bölgede yapılan bir kazıda 3000 altın bulunmuştur. Bu Bizans altınlarının, Avarlara ödenen haraçla ilgisi olsa gerektir. Macaristan'da 20.000 Avar mezarı bulunmuştur. Demek ki o topraklar, Macar yurdu olmadan çok önce Avar bakiyesi halkların yurdu idi. Avusturya'da Viyana yakınında da Avar mezarları bulunmuştur. Şimdiki Bosna ve Hırvat bölgesinde de Avar izleri ve kalıntıları vardır. Kuzeyde, Adriyatik sahillerine Hırvatları götüren başbuğların adları Türkçedir. KÜLLÜK, KÖSENCİ MUGEL, ALPEL, BUĞA... gibi. Demek

ki bunlar, Hırvat kızlarından doğan Avar çocuklarıdır. Osmanlıların Rumeliye geçiş-
lerindeki ilk Balkan savaşlarında hristiyan ordular anılırken; Macar kralı, Sırp despotu,
Ulah voyvodası, Bulgar kralı deniliyor. Ancak diğerlerinin ünvanı değişik. Bosna banı, Çek
banı, Skülek banı, Hırvat banı...

Bu "Ban" sözcüğü, Avarların en büyük hükümdarı BAYAN Kağan'dan kalmadır.
Kısalıp Ban olmuştur. Çasar'ın Çar olması gibi. Bunlar, belki de eski Avar prenslerinin
ahfadıdır. Hele Skület (Sekeller) tam Avar halkıdır. Eski Erdel beylerinin isimlerine
bakalım: Batori Endre, Batori Gabor, Batori Kristop, Batori Zigismund... Batur ya da Batır,
Moğolca ve Türkçe' de yiğit demek. Macar Türkolog Rasonyi'nin yazdığına göre; Avar,
"karşı koyan" anlamında öztürkçe bir sözcükmüş. Yani baş kaldıran. Görüldüğü gibi,
Avar kanı bulaşmış her millette bir özgün isyan geleneği var. Rus kazakları tarih boyun-
ca Ruslara isyan ettiler. En büyük isyanları Moskova'yı tehdit etti. STANKİ RAZİN,
EMİLYAN PUĞAÇEV... Romanya Sekelleri, Çavuşesku'ya karşı ayaklanmayı Erdel'de
başlattılar. Bosnalıların durumu ortada.

Avarlar güney Rusya'yı işgal edinceye kadar, Rusların atlı bir halkı yoktu. O devir
yazmalarından birinde şöyle bir kayıt var:

"Ziraatçı bir halk olan Slavlar, Avarlar sayesinde atlı bir halk olup ganimet paylaşı-
yorlar."

İşte bu Slav Kazaklarının birkaç asır öncekilerinin adları bile Türkçedir. Reislerine
"Ataman" dan bozma "Hatman" diyorlar. Avar atlarının tırnaklarının değdiği Dalmaçya
sahillerinde bile, Avar izleri vardır. 1827' de Osmanlı donanmasının yakıldığı NAVARİN
limanı EİS TON AVARİON' dan bozmadır. Şimdiki adı PYTOS. Kafkas Avar ve Cücenleri
de yerli halklarla karışıp bugünkü Avar ve Çeçenler olmuşlardır. Dalmaçya sahillerinde
kaynağı meçhul bazı sözcüklerin Avar kökenli olduğu tesbit edilmiştir. MERGEN gibi.
Mergen, Türkçe ve Moğolca yayıcı demek.

Dağıstanlı yazar Resul Hamzatov anılarında şöyle yazmış:

"Bir Yugoslavya gezisinde Dubrovnik'te buldum kendimi. Tüm kent, bizim Derbent
gibi duvarlarla çevriliydi. Tüm duvar boyunca eşit aralıklarla kuleler yerleştirilmişti. Tıpkı
Dağıstan." Dubrovnik, Miloş Obrenoviç'in ülkesi.

AVAROĞLU EMİR ŞAMİL... PRENS MİLOŞ OBRENOVIÇ...

Şamil'in resmi ünvanı "emir"dir. İslâmi geleneğe göre o, Dağıstan'daki,
Çeçenistan'daki müslümanların emiri, yani Emir-el mü'minin'dir. Bir yerde beyliği yani
devleti vardır. Prens de, emir yani bey karışılığıdır... Prenslik...

Bunları niye yazıyorum.

Şamil, islâmiyet adına ortodoks Rus İmparatorluğu ile savaşıyor...

Miloş, hristiyanlık adına müslüman Osmanlı İmparatorluğu ile savaşıyor...

Her ikisinin de mücadelesi aynı yıllara rastlıyor. 1859' da son buluyor.

Şamil esir oluyor ve davayı kaybediyor. Miloş aynı yıl prensliği kurtarıyor ve
babadan oğula intikal hakkı alıyor. Tabii Miloş bu başarıyı Ruslar sayesinde kazanıyor.
Onların desteği var.

Ama asıl konumuz başka.

Bu iki mücadele adamının, daha ilginç bir ortak yanı var. Şamil bildiğiniz gibi Avar, yani Avaroğlu. Miloş'a gelince, Ober sırpça "Avar" anlamında. Yani telaffuz öyle. Obrenoviç ise Avaroğlu demek. Miloş hristiyan olmuş bir Avar beyinin soyundandır. Bu da Sırbistan'daki Avar izlerinin garip bir tecellisidir. Boşnaklara, Avarlar' dan sonra da Peçeneklilerin kanı karıştığından, onlarda bariz bir Türk birikimi var. İkinci Cihan Savaşı'nda, Almanlara karşı kurulan Boşnak Tümeninin adı Türkdivizya idi.

ORTAK BULUNTULAR VE ÖZELLİKLER

Avrupa'daki Avar arkeoloji buluntularında, çift borulu bir kaval dikkati çeker. Bu kavalın aynısı Kafkasya'da ve İdil ağzında bulunmuştur. Avar izlerinde bir ortak kültür göstergesi de süsleme sanatıdır. Kuyumculuk, tezeyinat vs... Avarların altına çok düşkün olduğu, bu nedenle altın işçiliğinde çok ileri gittiği belirtiliyor. Avar devleti için altın, "haraç" geliri idi. Hemen Bütün çevre kralıkların altınları, Avar hazinesine girmişti. Büyük Frank İmparatoru ŞARLMAN, bu Avar hazinesine göz dikmişti. Şarلمان'ın, Avar devletini bu amaçla yıktığı söylenisi bile vardır. Hazine Frankların eline geçtikten sonra, batı Avrupa'da altın fiyatları düşmüştür. Kuyumculuk ve altın işçiliği, Kafkas Avar ve Çeçenlerinde ileridir. Türkiye'deki ünlü kuyumcular içinde benim bildiğim Özavarlardan başka, herhalde pek çok Avar kuyumcu vardır. Avarların altınla ilişkisini, efsanedeki Abaris kavmiyle açıklamak fazla abartılı olsa da, Abarislerin "altın arayıcı" olması konuya uygun düşmektedir. Almanya' da Trier Monschau yörelerinde bazı köylerin ahalisi bugün dahi Die HÜNNE "Hunlar" veya Hunepans, "Hun dölleri" diye anılmaktadır. Alman Türkolog H.Ahmet Schmied'in yazdığına göre, bu yöre halkının Türklere benzeyişi şaşılacak derecededir. Almanya'nın Otzenhausen köyünde ve pek çok yerinde Hunnenring denilen ünlü avar savunma tahkimatları mevcuttur. Bunların tarihi adı, "Avar halkları"dır. Hunengrab, "Hun mezarı" denilen korganlara rastlanmıştır. Hunsrück Dağları civarında, Hun adıyla ilgili yer adları vardır. Burada Auel isimli bir köye rastlanmıştır. Aul, Avarca köy, dağ köyü anlamındadır. Bizde ağıl olmuş. Aul olarak Alman edebi diline geçmiş. Bu AUDEL köyü yanında gene bir Hun mezarı vardır. Bütün bu ayrıntılar Avrupa'daki Avar izleriyle, Kafkasya Avarları arasındaki bütünlüğü açıklamaktadır.

Çeçenistan coğrafyasında bir yüce dağın adı ŞAN'dır.

Şan, Çince dağ demektir. Çinlilerin bu halka verdiği Juşan adının, önce "Cücen"e sonra da "Çeçen"e döndüğünü biliyoruz. Kuzey Çin'e yakın olan bu Avar halkına verilmiş olan juan adı, "göçebe" demektir. Bu isim sonradan Çinlilerce, Cengiz Han'ın moğollarına da verilmiştir. Hatta Kubilay Han Çin İmparatoru olduktan sonra ihdas edilen Çin parasının adı Yuan'dır. Hâlâ Çin parası yuan diye söylenir. Japoncaya yen, Koreceye yan olarak geçmiştir. Asıl konumuz neydi. Şan isimli dağ. Çinlilerin Tanrı Dağları'na Tien-Şan demeleri gibi. Çin sınırından gelen Çeçenler de bu sözü taşımış olabilirler. Şan'ın başka bir anlamı da olabilir. Bu bilimsel bir iddia değildir. Ancak tarihi verilere yardımcı olabilir.

Çeçen ve Avar halklarının yerli Lezgi ve Çerkes halklarından farklı fizyonomiye sahip olmaları, menşei farkı izlenimi vermektedir. Tv'de gördüğümüz Çeçenlerde, asyatik çehre bariz farkedilmektedir. Dağıstan'lı Resul Hamzatov'un, "Dağıstanım" isimli kitabının kapağında resmi var. Tipik bir Kazak ya da Kırgız siması. Araştırmacılar Kumuk

Türklerinin Çeçen ve Avarlardan hiç farkedilmediğini, her bakımdan akraba ulus görünüşü verdiklerini belirtiyorlar. Türkiye’de bazılarının propaganda ettiği gibi, bu halkın kökeni Kafkasya’nın otokton halkı değildir. Ancak 1500 yıla yakın bir zamandan beri bu toprakların bedelini ödeyip hakkıyla yurt yapmışlardır^(*). Artık o topraklar Çeçenistan ve Avaristan’dır. Dil, yerli dillere yakın diye bu halkların Orta Asya kökeni inkar edilemez. Zaten 70 yıl önce, bu Asya geçmişini bilmekteydiler. Meselâ dile gelince; bugün Amerika’da altmış milyon zenci var. İngilizce konuşuyorlar diye, Afrika kökeni inkar edilebilir mi? Vaktiyle Avrupaya gelip, yüzyıllarca hüküm süren Hunlar, Avarlar, Peçenekler ve Kumanların dilleri hani? Kuzey Afrika’ya üç yüzyıl taşınan Ege bölgesi halkının, Cezayir’de dili kaldı mı? Puşkin’e göre, (Puşkin 1837’ de düelloda ölmüştür.) Kuzey Kafkasya’da ortak dil Kırım Türkçesidir. O buna Tatarca diyor. Kuzeyden gelen Kıpçak kökenli Türk halkları, Güneyden gelen Oğuz kökenli Türk halkları, Kafkasya’da silinmez bir Türk damgası vurmuşlardır. Bugün Stavropol’de bile, Gorbaçov’un hemşehrisi Türkmenler vardır. Stavropol’ün eski adı Şetkale idi. Kazakça “günah kalesi” veya “günah şehri”, şimdi Stavropol, yani “haç şehri” olduğuna göre günahı affedilmiş olmalı. Kafkasya’nın en önemli geçidi Derbend’in adı, Dedekorkurt’ta KAPULU KARA DERBENT AĞZIDIR. Arap tarihlerinde, Babı Türk, Türklerde Demir Kapı’dır. Dağıstan’a kuzeyden ve güneyden gelen Türk halkları, yerli Lezgi halkıyla karışmış, kimi zaman da bu halk içinde erimiştir. Bu etkileşim bazen karşılıklı olmuş, bölgede hakim dil Türk dili ola gelmiştir. Kumuk Türkleri, Avarları kendi halkının dağlısı olarak görmüş ve onlara TAVLU demiştir. Gürcüler, Avarların Asya kökenli olduğu bilincindedirler. O sebeple Avarlara HUN diyorlar. Kumukların da Çeçenlere MİÇİGİÇ demesi, MASSAGET’ten bozma bir İsikit yakıştırması olsa gerektir. İslam ordusu kumandanı Süreka Bin Amr, Dağıstan toprağında duyduğu heyecanı, şiire dökmüştür:

Ve me yekû sâilen feinni,
Bi arz in laya yuatuhul karûru
Bi babı Türki zil ebvab darûnu
La hadiküllü nahiyetin mağâru.

“Herkim ki benden sual ederse, bir türlü karar bulamayan bir yerdeyim. Burası Türk kapısıdır. Geçilmesi zor geçitleri bulunan bu yerin her köşesinde, her zaman baskınlar olur.”

Bu devir, tarihçi Neşri’nin “Tacı müzehheb urunurlar” dediği Hazar kağanları zamanı. Daha yedinci asırda burada Türk adının rüzgarı esmektedir. Avaristan’ın merkezi Hunzağın taht şehri oluşu, Serirüs Zeheb altın taht geleneği, eski büyük Avar tacına bağlı olmanın bir delili olsa gerektir. Çeçenlerin kendilerine verdiği NOHÇI adının yanında bir de GALGAY deyimi vardır ki, bu, kalanlar demektir. Batıya göçen büyük ana kitleden

(*) Kadim Kafkas Uruklarının başlangıçtaki etnik özelliklerini aynen koruyarak bugüne ulaştıkları söylenemez. Sözü geçen urukların yoğun biçimde Ural-Altay boylarıyla karışıp kaynaştıkları tarihi bir gerçektir. Avarları, Çeçenleri hatta Türkçe konuşan diğer Kafkas Uruklarını bile yerli uruklardan soyutlamak doğru değildir. Bugünkü Kafkas ulusu, otoktonlar ile Ural-Altaylıların bin yıllar içerisinde karışıp kaynaşmasından husule gelmiştir ve Türk Ulusu’nun da en yakın akrabasıdır. (İdarenin notu).

kalanlar. Argun ve Aksay arasındaki Çeçen halka İÇGERİLER deniliyor. Burası yoğun ormanlıktır. Orman halkımız "Ağaçerileri" çağrıştırıyor mu? Bir de Çeçenlerde yaşlılarca yönetim geleneği vardır. Buna AKSAKALLAR deniyor. Aynı tabir Orta Asya Kazak halkında da var. Çeçenlerdeki özgür olma isteği, düşünceye olduğu gibi dine de yansımıştır. Esas olan kitaptır. Bunun dışındaki bilgi insanı şaşırtabilir. HAZA HÜKÜM KİTABULLAH. Yani hüküm Kur'an'ındır. Püriten hristiyanların sadece İncil'e önem vermeleri gibi. Bizde de son zamanlarda kitabı esas alan bir din yorumu revaçta. Dağıstan henüz, büyük Şamil'in vaktiyle adını taşıyan Şamil Kale'yi, Mahaçkale olmaktan kurtarmadı.

İMAM ŞAMİL... HACI MURAD...

Şeyh Şamil için yazılanları burada tekrar etmek gereksiz. Yurdu gibi ailesi de dağılan büyük adamın anısına herhalde Dağıstan'da bir şeyleri yaşatmak, Avarların baş görevi olsa gerek. Rusya'daki oğlu Muhammed Şef'i'nin nesli hala devam ediyor mu, kimliğini koruyabildi mi, Türkiyedeki nesli Gazi Muhammed ve Mehmet Kamil Paşa'dan kimler kaldı, herhalde bir bilen vardır. Benim bildiğim, Said Şamil, eski milletvekili Hamza Erkan, Yazar Zübeyde Şaplı Şamil'in torunlarıdır. 1947'de Kuleli Askeri Lisesi'nde öğrenci idim. O zamanlar Şamil'in küçük oğlu Mehmet Kamil Paşa sağdı. Göztepe'de ikâmet ediyordu. Ziyaretine gittim. Çok yaşlı, uzun sakallı bir ihtiyar olan paşa, bana bir süre zaman ayırdı. Kendisine Hacı Murad meselesini sordum. Her ne kadar babası öldüğünde yedi yaşında yetim kalmışsa da, gene de konu için birinci el sayılırdı. İştmiş oldukları bile yeterdi.

Paşa aynen şöyle dedi:

"Hacı Murad Türktü. Babam Hacı Murad'ı "sığınmış" süsü vererek Ruslara casus gönderdi. Gürcüstan'ın kuzeyindeki dağılıları ayaklandırıp, Şamil'in yükünü hafifletecekti. Ruslar durumu anladılar. Geriye, Dağılılara dönmek isterken öldürüldü."

Yazan, çizen ve araştıranlara göre durum farklı. Hacı Murad kendini İmam'a halef olarak görüyordu. Biraz da başına buyruktu. Tabasaran seferi dönüşü Şamil'i kızdırmış ve ipler kopmuştu. Sonra da kendini emniyette görmeyip iltica etti. Tolstoy'un, Hacı Murad romanının başında, bir dostuna yazdığı bir mektuptan alıntı var. Şöyle diyor:

"Eğer dostlarına güzel Kafkasya'dan haber vermek istiyorsan, Hacı Murad'ın Ruslara teslim olduğunu söyleyebilir misin? Kafkasya'nın bir numaralı sergerdesi olan bu adam, bu bayağılığı, irtikap etmiştir."

Bu cümle 1947 yılından aklımda böyle kalmış. Belki biraz farklıdır. Ancak mealen böyle. Hacı Murad'ın, Tolstoy gibi bir doruk kişiye ilham kaynağı olması boşuna değildir. Kafkasya Rus orduları başkomutanı Vorontsov, şöyle demiş:

"Nasıl yaşadıysa, gene öyle son derece şeci bir kahraman olarak öldü"

Anlaşıyor ki Hacı Murad'ın cesareti, rekorlar kitabına geçecek düzeyde olmalıydı. O'nun Nuha'daki başsız cesedinin yattığı mezarın yanbaşında bir çukur açılmıştır. Çünkü ziyarete gelen herkes, Hacı Murad'ın yığılğından bulaşır diye bir avuç toprak alıyormuş.

SAVAŞMAK İÇİN YARATILMIŞ (Mücadele İmam Şamil için bir yaşam biçimiydi)

Yazan: Geoffrey J. Skelton(*)

Çeviren: M. Gökhan MENTEŞ

Görünüm Romantik çağın bir tablosuna benziyordu. Kafkasya dağlarının derinlikleri arasından coşkuyla akan bir ırmağa üstten bakan geniş ve yassı bir kaya çıkıntısı üzerinde kuşamı 300 Müslüman savaşçısı çevik Kabarda atları üstünde hareket etmek sizin bekliyordu. Duyulabilen yalnızca siyah bayraklarının dalgalanması ve güneşsiz uçurumun aşağılarına doğru dinmeksizin esen rüzgarın uğultusu idi.

(*) Military History Magazine (U.S.A.), Şubat 1993, 18-26, 98 (Yazı kısmen kısaltılmıştır.)

Hacı Murad Avar'dı. Belki Türkçe biliyordu. Yani Kırım Türkçesi. Çünkü Tifliste gözetim altındayken, kendisine yapılan bir iyi hizmet karşılığı sağbol (sağol) dediği romanda zikredilmiş(*).

Zaten o zamanlar Puşkin'in belirttiği gibi, ortak dil tatarca yani Kırım Türkçesi (Kıpçakça) idi. Şamil-Hacı Murad olayını, harb okulunda öğrenciyken, ordu teşkilatı hocamız emekli general İsmail Hakkı Berkok'a sordum. O daha ilginç bir izah tarzı getirdi. Rahmetli paşa, olayı coğrafyaya bağlı, bir psikolojik davranış biçimi olarak izah etti. "Bu Kafkas insanının, dağların başı dik görüntüsü ilhamıyla genetik bir başkaldırı güdüsüne sahip bir yaradılışı var. Meselâ Ethem'in Mustafa Kemal paşa'ya başkaldırması da benzer bir vak'adır." Paşa aynen böyle söylemişti. (1949)

1843'ten 1852'ye kadar girdiği her savaşta, görünmesiyle düşmanı çökerten bu benzersiz savaş ustasının, iki de delice teşebbüs var. Genel valiyi kaçırmak için rus genel kararganının bulunduğu Temirhanşura'yı bir avuç insanla basmış, fakat fazla ışık olan binayı asker karargahı sanıp girdiğinde, hastane olduğunu görüp geldiği gibi dağlara, aynı hızla geri dönmüştür. Bir seferinde de Tiflis'i basmış. Gürcü prensi kaçırıp, önemli esirlerle takas etmek için. Saraya dalıp, yaşlı başlı madalyalı birini kaldırmış. Fakat yolda, bir Rus generali olduğunu öğrenince adamı terkedip yoluna devam etmiş.

Bizim rahmetli paşa, Şeyh Şamil adı altında, kimi yerde "lezginka" diye oynanan ünlü dansı da eleştirirdi. Dardi ki hoca:

"Bu tempo, Şamil'in düşmana hücum ederken, içinden tekrarladığı ALLAHÜ EKBER temposudur. Bunu oyun temposu yapmak günahdır." Rahmetli paşa, Kuzey Kafkasyalı herkese "çerkez" gözüyle bakardı. O'na göre her adige çerkesdi. Ama her çerkes Adige değildi. Adigeler dışındaki Kuzey Kafkasyalıları da "çerkez" saymak eğilimindeydi.

Bu, paşanın arzusuydu.

(Devam edecek)

(*) Kumuk Türkçesini bildiği muhakkaktır. (İdarenin notu).

Ortalarında, kara bir aygırın üstünde, nefret ettikleri *gavurlara* karşı -Müslüman olmayan Ruslar böyle anılırdı- adı kutsal savaştaki liderliği nedeniyle iki kıtada günlük ev konuşmalarında bile artık yerleşmiş olan, Allah'ın seçilmiş, Dağıstan'ın üçüncü *İmamı*(**), Şamil vardı.

Onun çarpışmalardaki kahramanlıkları (her kabile ferdinin beş yaşından itibaren ata binme, ateş etme ve kılıçla ya da *hinjal* ile öldürmek için yetiştirildiği Kafkasya'da bile) efsanevi idi. Yine de o, burada Rus Ordusunun özel elçisi General Kluge Von Klugenau'yu sakın bir şekilde ayakta bekliyordu.

Karşılaşmanın gerçekleşiyor olması büyük ölçüde Rus Çarı 1. Nikola'nın yakında beklenen ziyareti dolayısıyla Kafkasya Orduları yüksek komutanlığı üzerine gelen baskıdan kaynaklanıyordu. Tüm Rusyalıların sert otokratının 1837 yılının Ekim ayında Gürcistan eyaletinin başkenti Tiflis'i gezmesi planlanmıştı. Bitişik dağlardaki Müslüman ayaklanmasını bastırmakla görevli General Fesé, bu gezide Şamil'in teslimiyetini kabul etme mutluluğuna erişeceği konusunda hükümdarına kesin teminat vermişti. Böylece Klugenau, İmam'ın cevabının ne olacağını tam anlamıyla bilmesine karşın, ateşkes görüşmesine isteksizce razı oldu. Klugenau, bir yaver ve kendisine eşlik eden küçük bir grup Kozak ile birlikte, kararlaştırılan zamanda görüşme yerine vardı.

Elinden pürosu hiç eksik olmayan, iri cüsseli bir adam olan general, (ayağı daha önceki bir çarpışmada yaralandığı için) buluşma yerine bir koltuk değneği yardımıyla topallayarak ilerledi. Hasımlar yüz yüze oturarak bıktırıcı bir münakaşa ve pazarlık seansına giriştiler. Klugenau pürolarını zincirleme yaktı, Şamil ise kaygısız ve taleplere duyarsız bir tavırla oturdu.

İmam en yakın kurmaylarına, *naiblerine*, danışmaksızın herhangi bir pazarlığın mümkün olamayacağını belirtti. O sadece Allah'ın yeryüzündeki aracı idi ve eğer halkı kutsal savaş için çağırıdıysa, vatanında tek bir gavur kalmayıncaya kadar liderliği üstlenmek ve dövüşmeyi sürdürmek zorundaydı.

Sonunda sabrı da püroları da tükenen Klugenau dialoğu bitirmek için ayağa kalktı. Batılıların tipik güven ifadesi olarak İmam'a elini uzattı. Bu, özellikle Klugenau gibi Kafkasya deneyimi olan birisi için, akılsızca yapılmış bir hareketti. Bir gavura dokunan herhangi bir müslüman derhal pisleniyordu ve Dağıstan'ın *İmam*'ının bu şekilde aşağılanması düşünülemezdi(***). Yanındakilerden biri anında *hinjal*ını çekerek Klugenau'nun yüzünde gezdirdi. General, adeta kudurarak, kendini tehdit eden adamı koltuk değneği ile vurarak itti. Savaşçı *Mürider* küçük Rus grubunun üzerine kabarak ilerlediler. Katliam kaçınılmazdı.

Asızın Şamil devreye girdi. 2 metrelik boyu ile yükseldi, kanyonda yankılanan zorlayıcı sesiyle kabile mensuplarına geri çekilmelerini ve gavurların barış içinde ayrılmasına izin vermelerini emretti. Onlar da asık suratla ama saygıyla itaat ettiler.

(**) İmam sözcüğü Kafkasya'da "önder" anlamına kullanılır.

(***) Buradaki ifade, Rus yazarlarının Şamil'i ve İslam'ı küçük göstermek amacıyla uydurdukları bir yalıdır. Şamil-Klugenau buluşmasında böyle bir olay cereyan etmemiştir. Böyle bir davranış İslami müsamaha ilkesine aykırı olur. İslami ilmi üst düzeyde tahsil etmiş olan Şamil'in de, naiblerinin de bu şekilde ilkel bir harekette bulunmaları mümkün değildir. (İdarenin notu).

Küfretmekte ve bağırmakta olan Klugenau atlarına binmekte ve orayı hızla terketmekte hiç vakit yitirmeyen adamları tarafından çekilerek uzaklaştırıldı. Ardından, Şamil'in önderliğindeki Müslüman süvariler gelecek çarpışmalara hazırlanmak için sessizce oradan ayrıldılar. Gelecek 22 yıl boyunca Kafkasya'da ölümüne savaş olacaktır.

Mesele Kafkasyanın şiddet sahnelerine yabancı olması değildi. Karadeniz ve Hazer Denizi arasındaki dar toprak şeridi kuzey, güney,, doğu ve batıdan gelen istila ordularını tarih boyunca cezbetmişti. Asurlular, Yunanlılar, Romalılar, Moğollar, Araplar, Türkler ve Persler Kafkasyanın peyzajında ilerlemiş, geri çekilmiş orada bir eski kalıntı, burada bir yer ismi dışında ardılarında birşey bırakmamışlardı. Yalnızca din, dağlık bölgenin serazat kabileleri üzerinde kalıcı bir iz bırakabilmişti: Gürcüler ve Ermeniler için Hristiyanlık, Çeçen, Çerkes ve Avarlar için katıksız bir Muhammedilik. Halk arasında kan gütme bir yaşam biçimi, savaş ise kutsal bir çağrı idi.

Kafkasya'da hükmetmeye talip olanların en sonuncusu Rusya, bitkin Pers (İran) İmparatorluğu'na karşı birkaç zafer kazandıktan sonra bölgenin tapusunu eline geçirmişti. Hristiyan Gürcü Krallığı 1801'de ilhak edilmişti; kalan topraklar ise 1828 Türkmençay Anlaşması ile Şah tarafından devredilmişti. Fakat tapu başka birşey, sahip olmak başka birşeydi. Tiflis'in ötesinde, Kozakların^(*) Terek Nehri boyundaki sınır kalelerinin ardında, dağlardaki avuflarda (köylerde) Müslümanlar, topraklarının gavurlar tarafından istila edilmiş oluşu gerçeği kaşısında, haksızlığa uğramışlık ve nefret duygularını açığa vurmadan ayaklandılar.

Çok sayıda kabile ve klana ayrılmış olduklarından, başlangıçta Rus ilerlemesine karşı koyuşları zayıftı; çünkü ne bir direniş ideolojileri ne de onları birbiriyle kaynaştıracak güçlü bir liderleri vardı. Pek yakında ikisini de bulacaklardı: İdeoloji olarak *Müridizm*, lider olarak Şamil.

Bu dava, Şamil'in çocukluk arkadaşı, onun gibi Sufi (tasavvuf- ç.n.) doktrininin mistik ilkelerinin öğrencisi, Dağıstan'ın ilk İmamı Khazi Mulla (Gazi Muhammet- ç.n.) tarafından ilan edilen *Gazavat* olacaktı. Khazi Mulla Sufizm'den gavur Ruslar ve onların Gürcü Müttefiklerine ölesiye savaş telkin eden kendi İslam yorumunu, *Müridizm*'i türetti.

Şamil ilk başta, muhtemelen Mekke'ye hacca gidebilme düşüncesiyle, 1830'da ilan edilen *Gazavat*'tan uzak durdu. Ancak 1832 yılına gelindiğinde Gimri'deki karagâhlarını kuşatan güçlü Rus ordularına karşı Khazi Mulla ve onun fanatik *Murid*leriyle omuz omuza dövüşüyordu.

Avulun dik yokuşlarından yukarı büyük güçlüklerle taşınan Rus topları kısa zamanda *Mürid*lerin surlarını yerle bir etti. Ardından çok sayıda süngülü piyade son müdafilerin işini bitirdi. Şamil ilerleyen Rus mevzilerini aşarak ve çok çetin bir uçurumdan karşıya zıplayarak kaçabilen yalnızca iki savaşçıdan biriydi. Ciddi olarak yaralanmasına karşın mucizevi olarak hayatta kaldı. Aylarca saklandı ve karısı tarafından bakıldı. Kısa bir süre sonra, iktidarı kısa ömürlü ve sathi kalan, Hamzad Beg yeni imam olarak seçildi. O

(*) Kökenleri konusunda değişik savlar olmakla birlikte, yaygın olarak Rus kökenli varsayılan bu halk, Türkçe'de "Kazaklar" olarak bilinmekte, bu ise Altay dil ailesine mensup olan, Kazakistan'daki Kazak Halkı ile karıştırılmaktadır. Bu nedenle, buradaki çeviride İngilizce'de Cossack deyiminin karşılığı olarak "Kozak" kullanılmıştır. (ç.n.)

1834'de bir kabilesel kan davası sonucu suikast ile öldürölünce, bütün gözler Dağıstan'ın efsanevi savaşçısına, Şamil'e döndü.

Şamil Dağıstan'da hızla ve şiddetle güç toplayarak Hazer Denizi'nden Karadenize kadar uzanan bir birliğı oluşturabilmek için durmaksızın çalışmaya başladı. Biliyordu ki durmadan genişleyen Rus orduları ile başedebilmek için gereksindiğı insan gücünü ancak böyle bir birlik sağlayabilirdi. Kısa bir süre içinde ordu düzeninde ondalık sistemi esas alarak *naip*lerinin komutasında Gürcü ve Rus topraklarına saldırı başlatabileceğı dayanıklı ve iyi silahlanmış binlerce süvari oldu.

Buna rağmen, insan ve malzeme konusunda korkunç derecede savurgan olan Rus hücum kuvvetleri zayıf hesabı yapmaksızın ilerleyerek Şamil ve onun yanlılarını Haziran 1839'da Ahulgoñ avulunda köşeye sıkıştırdılar. Kadın ve çocukların açlıktan öldüğü iki aylık zalim bir kuşatmadan sonra Şamil, Rus komutanı Kont Ditrik Grabbé ile teslim görüşmesine mecbur bırakıldı.

Grabbé "Oğlunu, Cemaleddin'i, rehin olarak bize ver" dedi. Şamil, daha sonra onu serbest bırakılabileceğini umarak, buna isteksizce uydu. Ama görüşmeler sona erdiğinde, Ruslar küstahça, çocuğun San Petersburg'a gönderileceğini ve Şamil'in hayatının geri kalan bölümünde ülkesi Dağıstan'dan uzak bir yerde sürgüne gönderileceğini bildirdiler. Bu çok fazlaydı- kendini aldatanlardan öcünü alacağına yemin ederek ailesi ve bir avuç müridiyle bir gecenin karanlığında kaçtı.

İki yıl içinde, Şamil kişiliğinin ve ününün gücü sayesinde yeni bir *Mürid* ordusu yetiştirerek bir dizi saldırıyı başlattı. 1842'ye kadar Ruslardan Dağıstan'ı tümüyle geri almıştı. Ruslar sefer üstüne sefer düzenlediler ama hiçbir sonuç elde edemediler.

Sık ormanlardan gözetlenen, tepelerdeki nişancılar tarafından gizlice kurşunlanan, dar dağ geçitlerinde mahsur bırakılan ve yavaş hareket eden topçu ve piyade birliklerinin, Şamil ve savaşçıları tarafından uygulanan etkin ve amansız gerilla taktikleri karşısında hiç şansı yoktu.

Kaç avul yerle bir edilirse edilsin, kaç yerli kabile şefi Çar'a sadakat için yemin etmek zorunda bırakılırsa bırakılsın, Şamil'in hızlı süvarileri izole edilmiş mevkiileri adete süpürerek, silahları, atları ya da esirleri ele geçirmek için neredeyse her yerde başgösteriyordu. Casusları her yerdeydi; Tiflis'deki Genel Vali'nin faaliyetlerini bile rapor ediyorlardı. Rusya ile Britanya arasındaki ilişkilerin kötüleştiğı sıralarda Şamil, İngiliz halkı arasında adeta bir kahraman oldu ve zaferleri Avrupa basınında epey yeraldı. Şamil, Kraliçe Viktorya'ya hükümetinin yardımını isteyen çeşitli mektuplar bile yazdı. Bu mektupların kraliçenin eline geçip geçmediğı bilinmemekle birlikte bazı İngiliz subaylarının Şamil'in yanında dövüşmek için Kafkasya yolunu tuttukları bilinmektedir.

1845'de Genel Vali Mikail Semyonoviç Vorontsov, İmam'ın kuvvetlerini savaşa çekerek yoketme umuduyla, 10.000 kişilik bir Rus kuvvetini Şamil'in Dargo'daki (ya da Akuşa- ç.n.) karargahına doğru saldırıya geçirdi. Ancak Şamil Gimri ve Ahulgoñ'ta dersini almıştı. *Mürid*ler geri çekilerek, pusu kuran nişancılarla uzaktan ateş ederek ve tekrarlanan baskınlarla Vorontsov'u dağların giderek daha derinlerine çektiler. Ruslar Dargo'da yalnızca bir harabe yığını ile karşılaştı. Geri çekilmeye yeltendiklerinde yük konvoylarıyla ilişkileri kesilmişti. Her yönden amansız saldırıya uğradılar. Vorontsov'u kurtarmaya gelen

birlik çemberi yarıp oraya vardığında, komutası altındaki kuvvetin üçte biri öldürülmüş ya da yaralanmıştı.

Dargo Şamil'in birçok parlak zaferinden birisi olmuştu, fakat tümü karşılıksız kalacaktı. Amerikan yerlileri gibi, Kafkasya kabilelerinin insanları da uzun yıllar sonra bitecek bir savaşın yenilen tarafında idiler. Yavaş yavaş ama kesin bir şekilde sayılar ve çağdaş silahlar *Müriderin* karşısında büyümeye başladı. Rus idaresi, birliklerin hareketini sağlamak için yollar ve köprüler yaptı. Ordu için getirilen yeni taktik ve düzenler Kafkasya Ordusunun savaş alanındaki performansını arttırdı. Çünkü Ruslar hasımları gibi dövüşmeyi öğrendiler. Tüfekler ve yeni toplar Rus ordusuna Şamil'in savaşçıları karşısında ateş üstünlüğü sağladı.

1850'lere kadar Kafkasya Ordusu, bir miktar hovardaca olduğu söylenebilirse de, etkili bir düzene kavuşmuştu. Subaylarını oyun kağıdı ve duelloya düşkün, can sıkıntısı çeken aristokratların oluşturduğu bu ordunun kalbi ve ruhu, hasımlarının giysilerini, dövüşme hünerlerini ve silahlarını kopya eden Rus cephe muhafızı "Kozak Hattı" idi. Kozaklar Şaşka denen şark kılıçlarını kullanıyordu. Atlarına, arkasına gizlenerek ateş edebilmek için, yere yatmayı öğretmişlerdi. Uсталıkla iz sürebiliyor ve puslu kurabiliyorlar; akında ve yağmada Şamil'in savaşçılarından aşağı kalmıyorlardı. Kozaklar olmadan Kafkasya'da Rusların durumunun ümitsiz olduğunu, onlarla birlikte ise Rus zaferinin bir zaman meselesi olduğunu söylemek hakça olacaktır.

Nihayet, Kırım Savaşı sırasında Türkiye ve İngiltere'den umulan yardımın gelmeyeceği belli olunca, Şamil'in yenilginin yakın olduğunu bilmiş olması gerekir. 1859'a kadar üç büyük Rus ordusu Dağıstan'daki çemberi daraltıyordu. Şamil'in müttefikleri onu birer birer terkedince, sadık *Mürideri* geride yalnız 400'ü kalıncaya değin Rus silahları karşısında eridi. 25 Ağustos'ta, Gunip kalesinde sayıca kendilerinin çok üstünde bir ordu tarafından kuşatılmışken, Şamil, General Alexander İvanoviç Baryatinski'ye koşulsuz teslim oldu. Kafkasya nihayet ele geçirilmişti.

Kesin öldürülmeyi beklerken, düşmanlarının ona şerefli bir konuk olarak davranması Şamil'i şaşırttı. Eski Savaşçı, muzafferane bir Rusya turundan ve Çar 2. Alexander ile San Petersburg'da tanıştıktan sonra ailesiyle birlikte bir taşra kasabası olan Kaluga'da konforlu bir sürgün için yerleşti. Civarında tanınan, sayılan bir kişi oldu. Şamil artık geçmişindeki şiddet ve nefreti bir kenara bırakmıştı, kaderine razı olmak zorundaydı. Ancak bir hedefi daha kalmıştı: Mekke'ye son bir hac gezisi. 1870'de Kutsal şehri ziyaret için defalarca yaptığı izin başvuruları sonuç verdi.

İstanbul'da onu büyük kalabalıklar karşıladı ve Sultan ona sarayı kullanmasını önerdi. Şamil reddetti. O ve ailesi daha şatafatsız ortamlara alışık. Aile Mekke'ye vardığında polis, yığınlarca hayranının Kabe'yi ezip geçmemesi düşüncesiyle, İmamın duaları için özel saatler ayırmak zorunda kaldı. Arabistan'da haftalar aylara döndüğünde, o zaman 75'inde olan Şamil dua ve ibadetle sesizce ölüme hazırlandı. 4 Şubat 1871'de Rus iktidarına meydan okumuş olan "Dağıstan Aslanı" Medine'ye bir ziyaret yaparken son nefesini verdi. Cennet-el Baki mezarlığına gömüldü.

TARİHTEN ÖNEMLİ NOTLAR (*)

M.M. İDRİSOV

Çeviren: Musa RAMAZAN

Mayıs 1994 tarihinde toplanan Milletlerarası Çerkes Birliği İcra Komitesi, Çerkeslerin, 130 yıl evvel Kafkas harplerinin bitiminde anayurtlarından sürüldüğü tarihin yaş günü olarak kabulünü karar altına almıştı.

Dikkatlerin bu vesileyle 130 yıl öncesine çekilmesi sonucu, Çerkesler ve Dağıstanlıların geçtiğimiz yüzyılda müştereken yürüttükleri "Hürriyet ve Dini Muhafaza Mücadelesi" ile İmam Şamil'in Kuzey Batı Kafkasya'ya gönderdiği Naiplerin çalışmaları da gündeme gelmiş oluyor.

19 ncü asrın 20'li 60'lı seneleri arası, Kuzey Kafkasya kurtuluş savaşının en şiddetli yıllarını kapsar. Bu vesileyle, Kafkasyalı tarih uzmanlarının -her ne kadar kaynaklar çok kıt ise de- bu zaman dilimindeki olaylar üzerinde ehemmiyetle durmalarının bir vatanseverlik borcu olduğunu bir kez daha hatırlatırız.

Bu arada, bir de uyarıda bulunarak, 1850 ila 80'li seneler arasında yazılan bazı tarih kitaplarının, Kuzey Kafkasyanın hürriyet mücadelesini doğrudan dini karakterli (müridizm) gösterip, sonra da küçümseyici bir üslup takındığına araştırmacıların dikkatlerini çekmek isterim.

O yıllarda, Kafkasya'da kurulu Çarlık idaresi, Kafkas dağlarının gücünü birleştirmesinin kendisi için ciddi bir tehdit doğuracağını farkındadır. Bu sebeple Kafkasyayı tümüyle işgal edebilmek için, bir taraftan Kafkas uruklarını birbirine düşürme politikaları izlerken; bir taraftan da kendi kuvvetlerini Kuban nehrinden Karadeniz'e, Sunja nehrinden Hazar Denizine kadar olan bir çizgi üzerinde sürekli takviye eder. Bunun yanı sıra, stratejik noktalardaki hakimiyetini güçlendirmek için de, hareketli ticaret merkezleri arasındaki ilişkileri yoğunlaştırır.

Kuzey Kafkasya'nın doğu ve batı bölgeleri arasındaki ilişkiler, ancak 19. asrın 30'lu senelerinden itibaren izlenebilmektedir. Maalesef önceki dönemlerle ilgili bilgi veren kaynakların sayısı pek mahduttur.

İmam Şamil'in naipleri, Adigelerin arasında 1840'lı yılların başlarından itibaren görülmeye başlar. Şamil tarafından bu yöreye tayin edilen ilk Naib Hacı Muhammed'dir (1842-1844).

Baron Stala'nın belirttiğine göre, bu yıllarda üzerlerindeki Rus baskısı artan Çerkes kabileleri sonunda isyan ederler. İmam Şamil'in ilk naibi Hacı Muhammed'in gelmesiyle birlikte de, bölgede Rus aleyhtarı önemli bir hareketlenme başlar. Bu hareketlenme Çar idaresini rahatsız eder. Çar'ın Genaral'i, naiplerin başarısından endişeye kapılarak, yoğun bir karşı faaliyete girer ve kısa zamanda bir çok Adige

(*) Bu makale, Dağıstan'ın başşehri Mohaçkale'de neşredilen "Hür Dağı" gazetesinin 2. no'lu sayısından alınmıştır.

kabilesini kendi tarafına çevirmeyi başarır (Abzehler, Übıhlar, Natukhaylar vd.).

Fakat Çar idaresi yanına kayan gurupların bir kısmı üzerinde halen Hacı Muhammed'in de büyük bir tesiri vardı. Hacı Muhammed'e karşı çıkan bazı Adige beyleri ona inanmak istemiyorlardı. Dini söylemlerinden başka, siyasi idaresine de şüpheyile bakıyorlardı. Hacı Muhammed'in islam ve şeriat mesajları, geleneklerini daha önde tutan Adigelerde gereken tesiri uyandırmıyordu. Naipier'in asilzade sınıfın imtiyazlarına karşı tavır alması ise soylu ailelerin tepkisine sebep oluyordu. Asilzadeler bu sebeple Hacı Muhammed'e karşı hep karşı tavırlı oldular.

Çar idaresi de, kendi menfaatlerini korumak için, Kuzey Batı yöresindeki bu Adige Aristokratlara dört elle sarılmış, anlaşmazlıklarından istifade ederek Hacı Muhammed'in otoritesini yıkmaya çalışmıştır.

İmparator Nikolay 1 Kafkasya'daki idarecilerine, bu işbirlikçi beylerin yardımıyla Naip Hacı Muhammed'in yok edilmesi için emir vermiştir.

Batı Kafkasya'daki birliği sağlamak için büyük çaba gösteren Hacı Muhammed, bu sıralarda yakalandığı bir hastalıktan kurtulamıyarak kısa zaman sonra da vefat etmiştir.

Naip Hacı Muhammed'in ölümü ile ilgili olarak pek çok söylenti çıkarılmıştır. Bu rivayetler biraz da Naibe muhalefet edenlerin başarısı gibi etrafa yayılınca, bunu "Şamil'in kurmaylarından birinin bertaraf edilmesi" olarak değerlendiren Çar idaresi 500 çervontze para tahsis ederek kendisine yakın Abzeh beylerinden Adige Muhammed Kanğina başta olmak üzere Kuban yöresindeki yandaşlarına dağıtmıştır.

Naip Hacı Muhammed'den sonra Abzehlerin ricası üzerine, Şamil'in ikinci elçisi olarak Süleyman efendi tayin edilmiştir.

Süleyman Efendi salih bir müslüman, alim ve fakih bir zat idi. 1945 mart ayı sonunda Abzeh bölgesine ulaşan Süleyman Efendi, önce selefi Hacı Muhammed'in mezarı başına gidererek uzun uzun dua eder. Sonra da İmam Şamil'den getirdiği mesajı başta Abzehler, Şapsıglar, Natukhaylar, Bjeduğlar olmak üzere diğer Adige kabilelerine okuyarak onları şeriat yolunda birleşmeye, gönüllü birlikler oluşturarak Çar ordularına karşı mücadeleye çağırır. Şamil'in ordusunun güçlendirilmesini ister. Ayrıca hangi sebeple olursa olsun Dağlıların Ruslarla temasını da yasaklar.

Bu çağrı Adigeler üzerinde fevkalade tesirli olur. Bir çok köyde gönüllü guruplar toplanmaya başlar. Mesela, Khabl nehri kenarındaki bir köy halkı hazırladıkları kırmızı bir sancağın altında toplanarak çoktan Şamilin yanında saf tutmaya hazır hale gelmişlerdir bile. O günlerde pek çok yerleşim yerindeki manzara bundan farklı değildir.

Tabii, Şamilin bu cihad çağrısını hoş karşılamıyanlar da vardı. Mesela bunların önde gelenlerinden biri Şapsığ beylerden Gamir-Rok'tır... Zaten takip eden zaman içerisinde Kuzey-Batı Kafkasya aristokratlarının Naiplere karşı hareketlerini izleyebiliyoruz.

Çar ordusunun baskıları, Şamil'e gidecek Adige süvarilerin sayısının azalmasına sebep olur. Adigelerin üstün kabiliyetli süvari bölükleri Çar baskısı yüzünden

Şamil'e ulaşamazlar. 1940'lı yıllardaki askeri ve stratejik durum böyle bir beraberliğe izin vermez.

1846 senesinde Çeçenistan'a gelen Süleyman Efendi, şimdiye kadar açıklanmayan bir sebeple Çar tarafına geçer.

İmam Şamil, Adige bölgesine üçüncü temsilci olarak Naip Muhammed Emin'i gönderir (1848-1859).

Muhammed Emin'in yetenekli, istidatlı ve cesur olduğunu belirten Baron Stala, onun çalışmaları hakkında şunları yazar:

"Muhammed Emin 1848 senesinde Abzeh bölgesine giderek, Kuzey Batı Kafkasya halklarının işleriyle meşgul olmaya başlar. Kanunlar çıkartır, idari düzenlemeler yapar, sürekli görev yapacak askeri birlikler oluşturur, eskiden beri Abzehlerin elinde bulunan iki topu kullanılacak hale getirir... v.s.

1850 senesinde artık Adige toplumu üzerinde otoritesini sağlamıştır. Çar generalleri, Adigelerin Naib Muhammed Emin tarafına geçmemesi için yoğun bir gayret gösterirlerse de maksatlarına ulaşamazlar.

1851 senesinde Şapsıqlar ve Natukhaylar Muhammed Emin'den uzaklaşırlar. Fakat sonradan Amiral Serebrokov'un uygulamalarından memnun kalmayan Şapsıqlar ve Natukhaylar 1852 senesinde yeniden Muhammed Emin'in yanına dönerler. 1853 senesinde bütün Adige kabileleri artık Muhammed Emin'in idaresindedirler.

Muhammed Emin, idaresini genişletmek için bir kaç defa Karaçaylar'a da ulaşmaya çalışmışsa da, Çar ordusunun engellemesiyle bu yöredeki dağlıların yardımını almaya muvaffak olamaz.

Muhammed Emin Kırım harbi yıllarında (1853-1856) zor durumda kalır. Kuzey Batı Kafkasya'nın ileri gelenlerinden olup Ruslara karşı mücadelede önemli yararlıklar gösteren Natukhay Prensi Sefer Bey bu yıllarda Adigelerin başına geçmek için girişimlerde bulununca, ayrılıklar da başlar. Sefer Bey'in bu tutumu beraberinde dağlıların gücünün zayıflamasını, kopmaların başlamasını ve askeri başarısızlıkları getirir.

Kırım harbi esnasında Muhammed Emin, Daryal geçidine, Karaçay ve Labin bölgelerine akınlar yaparak Çar kuvvetlerini zor durumlara düşürür. 1855 senesinde Çar ordusunun güç aldığı Yekaterinadar bölgesine ve Kubandaki büyük Kazak Stanitsalarına akınlar yaparak yerle bir eder.

Fakat, 1859 Ağustos ayında İmam Şamil'in Gunip kalesindeki teslimiyetinden sonra mücadelenin imkansız hale gelmesiyle Muhammed Emin savaşı durdurur. Abzehler Muhammed Emin'e bağlı kalmaya yemin ederler".

Baron Stala'nın yazısında da görüldüğü gibi, 19. asrın 20 ila 60 seneleri arasında Kafkasyanın Kuzeydoğu ve Kuzeybatı bölgelerinin kurtuluş mücadeleleri oldukça içiçe girmiştir. İmam Şamil'in gönderdiği temsilcilerin çalışmaları sonucu birleşen Adige toplulukları, hürriyet ve bağımsızlıklarını tehdit eden emperyalist Çar idaresine karşı şanlı bir mücadele vermişlerdir.

DAĞLAR TAŞLAR YANIYOR (*)

Başlakızı AMİNAT

Mazlum Karaçay yatacakmış, diyorlar
Volga Nehri'nin dibinde,
Dağlar taşlar ağlıyordu
Karaçay'ın sürgün gününde.

Stalin'e kara günler gelsin
Bu buyruğu bize verdiği için,
Ah, suçlu suçsuz ayırmadan
Getirip bizi çöllere döktüğü için.

"Söyle" diyorsanız yine söyleyim
Tüm felâketlerin üstünden,
Ah, garib Ben, yanmakta mıyım
Neden duman çıkıyor içimden?

Herşeyimi terkedip gelmekteyim
Sevmediklerime pay edip,
Bir kötü yerde yalnız kalmaktayım
Yakınlarımın tümünü kaybedip.

Ailemi yitirdim ben,
Artık görecek miyim atamı?
Dünyaya yeni gelmiş sayardım kendimi
Ölmeden bulabilseydim anamı.

Kızkardeşlerim yok yanımda
Söylemeye gizemli sözümü,
Anacığım seni bulmadan ölürsem
Kim yumacak gözümü?

(*) Karaçay şairesi Başlakızı Aminat'ın bu ağıtını, İki Kasım Bındokuzyüz kırküç sürgününün 52. yıldönümünü anmaya vesile olur, düşüncesiyle yayınlıyoruz. Karaçay Türkçesinden Türkiye Türkçesine tarafımızdan aktarılmıştır. (Y.N)

Yine Naiplerin gayretleriyle Kuzeybatı Kafkasya halkının sosyal yapısı ve yaşam şartları oldukça değişime uğramıştır. Naiplerin bu çalışmaları sonucudur ki artık Adige halkı başlarındaki asilzadeleri sorgular olmuşlardır.

Şunun da altını çizmek lazımdır ki, Çar generalleri sürekli entrikalar çevirerek, naiplerin Kuzeybatı Kafkasya halkının birliğini sağlama gayretlerini akim bırakmaya çalışmışlardır. Naiplerin Adigeler arasındaki faaliyetleri böylesine zor ve karmaşık bir ortamda sürüp gitmiştir.

Bütün bu bilgileri bir araya getirince şu sonuca varıyoruz: Şamılın naipleri ki özellikle Muhammed Emin, Adige toplumunun birleşmesinde çok büyük rol oynamıştır.

Geçmişin deneyimlerinden ders alıp, geleceğimizi daha aydınlık kılabilmek için, Kuzeybatı Kafkasya'nın bağımsızlık mücadelesi tarihinde mühim bir dönem olan 19. asrın 20 ve 60 seneleri arasının çok iyi incelenmesi gerektiği de bu yazıdan çıkarılacak ikinci önemli sonuçtur.

Debreştiler bugün, anacığım
Kalbimdeki yara izleri,
Kuş tüyü gibi saçılan Dağlıların
Kim bilir, nerede kaldı izleri?

Ben "ah" çekerim, "oh" diyemem
Düşünceye dalıp şöyle oturursam,
Baştığım yer debreniyor
Gözyaşlarımla üstümü ıslatırsam.

Ağıtlar söyleyip başlarsam
Buna dağlar taşlar titiyor,
Görmemek için solgun yüzümü
Çimenler toprağa giriyor.

Geyik alımlı uzuvlarım eridiler
Bu felâkete düşeliden beri,
Acılarıma ortak oluyor
Kanatlılardan her biri.

Ağıtlar yakıp ağlamaya başlarsam
Gelip yanıma konuyorlar,
"Bu iniltin nedir senin" deyip
Onlar benden haber soruyorlar.

Benim ağıtım öyle bir ağıt ki
Karanlık eyledi gündüzümü,
Acılarımı beyan ederdim, size
Anlatabilseydim sözümü.

Ben size nasıl anlatsam
Kalbimde yer eden yarayı,
Ağıtlar yazıp elinize versem
Bulabilir misiniz anamı?

Ah, ben garip ulumaya başladım
Bu kemli dünyada it olup,
Bir ıssız yere savrulmuşum
Güçsüzlerim üstüme yük olup.

Bir yâd elde dolanıyorum ben
Ayrı düşerek Kafkaslardan,
Nice güçsüzlerin Sibir'de dolaşırken
Sen kimi koruyorsun yağılardan. (*)

Senin güçsüzlerini Sibir'e sürdüler.
Kafkasından kopararak,
Sen halâ siperde bekliyorsun
Dört yanını kalın otlar sararak.

Ulu Tanrım, benim ne günahım vardı
Dünya nimetinden beni dışladın,
Aman Tanrım, anacığım nasıl edeyim
Yanıp tükenmeye başladım.

Benim kalbimde yanan yaraya
Ömürler boyu derman bulunmaz,
Arkın suyu içimde dolansa
Yanan kalbimi soğutmaz.

Yürümeye başlarsam, bitiremiyorum
Kazak İlinin çölünü, yolunu,
Ah, bu buyruğu bize reva görenin
Bukağı zincirler koparsaydı kolunu.

(*) Burada, Almanlara karşı cephelerde savaşan soydaşlarına serzenişte bulunuyor. (Ç.N.)

ÇOK ÖNEMLİ BİR KİTAP

İKİ KASIM BİNDOKUZYÜZ KIRKÜÇ(*) (Karaçay Türkleri'nin ünlü yazarı Halimat BAYRAMUK'un en güzel romanı)

Halil ERENOĞLU

*Karaçay MİNGİTAV'ın eteklerinde, kimseye zarar
vermeden, kendi emeğiyle yaşayan bir halktır.
Dürüstlüğüyle, güzelliğiyle, yiğitliğiyle ün kazanmıştır.*

LEV TOLSTOY

İKİ KASIM BİN DOKUZYÜZ KIRKÜÇ... Takvim yaprağına sığan bir gün, bazen hayalleri zorlayan bir romana konu olabilir... Kıyamet gününü kim hayal edebilir.

Dünya hafızasına silinmez izler bırakan günler yaşanmıştır.

Bu felâketler tabii afetlerdir. Kâinatı yaratanın hikmetinden sual olunmaz diye, insanoğlu bu felâketleri sineye çeker. Çünkü halkeden mahvetmiştir.

Asıl felâket, Tanrı olmaya özenen sistem ve kişilerin zorbalığıdır.

Burada sadece yıkım yok, maddi ve manevi işkence vardır. Hayatına küçük bir virüsün, yada bir mermi çekirdeğinin son verebileceğini hesap etmeden, kendini mutlak kudret sahibi gören kişiye, topluca boyun eğmeyi emreden bir sistemde, insanların başına neler gelebileceğini bu kitapta okuyoruz.

Eski firavunların, Buhtunnasr'ların, Neronların, Nemrudların ve daha nice kitlekırıycısı egemenlerin devirlerinden geçen insanoğlunun kaderine, çağımızda Hitler ve Stalin gibi yeni firavunların hükmetmesi, ister istemez gayri tabii afetlerin yaşanmasına neden oluyor. Bu kitap, böyle bir felâketin hikâyesidir. Almanlar Kuzey Kafkasya'dan kovulduktan sekiz ay sonra, her ne hikmetse, Karaçay halkının Almanlarla işbirliği yaptığına karar veriliyor ve tehcir maskesi altında yok edilmesi planlanıyor.

Birleşik Kafkasya Dergisi okuyucuları "İki Kasım Bindokuzyüzkırküş" isimli bu kitabı (K.K. Karaçay-Balkarlılar Kültür ve Yardımlaşma Derneği-Dr. Hilmi Şk. I/C Deliktaş/Eskişehir) adresinden "ödemeli" olarak temin edebilirler.

(*) İKİ KASIM BİNDOKUZYÜZ KIRKÜÇ (Karaçay Romanı)

Yazan : Halimat BAYRAMUK
Türkçeye Aktaran : Yılmaz NEVRUZ
İsteme Adresi : ÖTÜKEN NEŞRİYAT A.Ş.
İstiklal Cad. Ankara Han 99/3
80060 Beyoğlu / İSTANBUL

Allah'a sığınır gibi, Mingitav'larına (ELBRUZ) ve taparcasına bağlı oldukları Staline güvenen bu halk, aşağılayıcı zulüm ve işkencenin bin türlüyle, kışta kıyamette iki saat mühlet verilerek, hayvan vagonlarına doldurulup, yirmigün süreyle insan hayalini aşan bir zorbalıkla ve hakaret altında, uzak Ortaasya'ya sürülüyor. Silahlı zorbalanın, doğal ihtiyaçlarına bile doğru dürüst izin vermediği bu işkence eyleminin mazlumlara, çocuk, ihtiyar, harp malûlleri, sakatlar ve zavallı kadınlardır. Bu silahsız ve kimsesiz halkın, eli silah tutan bütün erkekleri cephede Almanlarla savaşmaktadır... Hatta pek çoğu savaş kahramanı ve madalyalıdır. Almanlarla işbirliği yapanlar, sistem mağduru bir avuç insan da, onlarla birlikte çekilip gitmiştir. Ancak fırsatı ganimet bilmek deyimi var ya, bu bahaneyle etnik temizlik yapılacaktır.

Devleti, partiyi ve kızılorduyu emrinde bulunduran Stalin ve en yakın adamı ve kendisi gibi Gürcü, NKVD şefi Beriya, güya vatana ihaneti cezalandırma gibi tutarlı bir amaç maskesi altında, kaba Gürcülük gayretiyle, soydaşlarına Kuzey Kafkasya'da yurt sağlayacaklardır. Bu plân o kadar sırtıyor ki, sürgünler daha toplanma halinde iken güneyden Gürcüler sükun ediyor. Belki onları biraz zorla getirmiş olabilirler. Gürcülerin kuzey doğu komşusu Çeçenistan halkının sürülmesi de, Gürcistanın Mesketiya bölgesinde yaşayan bir avuç Ahıska Türkünün sürülmesi de , niyeti açıkça belli ediyor.

Ukrayna halkı, Almanları kurtarıcı gibi karşıladığı halde, Slav oldukları için onlara göz yumulmuş, biçare Kırım Türkleri ve Kalmuklar da sürgün kervanına dahil edilmiştir. Stavropoldeki eyalet temsilcisi Suslov'un, Ukrayna parti sekreteri Kruçov'un halkını suçlamayı bile aklından geçirmeyip, Stalin ve Beriya'ya yaranmak için, Kafkasın, hatta Avrupanın en yüce dağı sayılan stratejik ve mitolojik Elbruzu, Gürcülere peşkeş çekmesi, binlerce yıldan beri üzerinde yaşayan halkı da, Mezbahaya gönderir gibi hayvan vagonlarına tıkip sürgün etmesi, bu sistemin parti kodamanlarını bile ne hale getirdiğini gösterir. Sürgün esnasında, yaşanan felâket, ancak romanı okununca anlaşılabilir. Yalnız anlaşılmayan birşey var ise, en ağır yıkım, zulüm ve kayba uğrayanlar bile Stalini sorumlu tutmamaya özen gösteriyor.

Kardeşi Almanlarla savaşırken toprağa düşen, babası Ekim ihtilâlinde Sovyetler için çarpışan, ihtiyar ve kötürüm olarak tıkdığı sürgün vagonunda, dayanılmaz zulüm altında kör pislikle ölüp, gece karanlığında karlı toprağa atılan; kızkardeşi, genç ve sağlıklı iken, sürgünün acımasız koşullarında ayrı düşüp, sonra da dilenecek hale gelip dilenirken, zorla ırzına geçildiği için, kendini ırmağa atıp canına kıyan, savaş kahramanı kocası ağır yaralı vaziyette cepheden kovulup, hastaneye kabul edilmediği için gangrenden ölen, anası bütün bu acılara dayanamayıp göçüp giden, kendisi savaş yaralı olarak izine geldiği evinden sürgüne dahil edilip, rütbeli bir askeri doktor iken, her türlü acı ve hakareti yaşayan kadın; bütün bu olup bitenlerden Stalinin haberi olduğu bir türlü inanmıyor.

Ona bağlılığı ve hayranlığı uzun müddet devam ediyor. Başına gelen bunça felâketten sonra, Stalin öldüğünde üzüntüden ağlıyor.

Başına bir kaç kötü iş gelince, Allah'a inancını bile yitiren insanların yaşadığı bu

dünyada, bir insan kasabını Tanrı yerine koyup, her halükârda bağılılık gösterisi yapmak için, insan beyninin ne hale geldiğini iyi düşünmek gerek.

Kendilerini sürüp götüren askerlerin, Rus olduğunu bildikleri halde, aldanmaktan bir çeşit fayda umarak, bu işin de Hitler'in marifeti olabileceğini düşünenler var.

Hele bazıları başlarına gelenleri, bir ermişin kehanetine bağlayıp, hadiseyi gayb alemine havale edip teselli buluyor.

Bir ermiş demiş ki:

"Tav altında bir halk bolur
Kün altında talk bolur."

"Dağ önünde bir halk olur
Güneş altında yok olur."

Sanki Karaçay halkı, mevsimlik kar gibi, güneş vurunca eriyip akıyor.

Bu deyim olsa olsa, komünizmin güneşi, Krasnoe Solnişko (kızıl güneş) Lenin'in yarattığı sistemin giyotini Stalin (çelik adam) tarafından, bir halkın imhası anlamına gelebilir. Karaçay halkına, Mingitav'ın doruğundaki Mingi (ebedi) karlar gibi, Mingi halk olmak yaraşsa gerektir.

Görürüz ki insanların Mankurt haline düşmesi, zulüm ve şiddet altında neler olabileceğini açıklıyor. Yılanmış komünist Gorbaçov'a bile solculuk dersi vermeye kalkan bizim yerli robotların, Mankurt olmaya ne kadar yatkın olduklarını gösterilerinden anlıyoruz. Bizim soyumuzdan bir küçük halkın, Allah'ı bırakıp Stalin'e tapmaya zorlanmalarından sonra başlarına gelenleri, kendi deyimleri ile KIRILGAN HALKI tanımak için bu kitabı okuyalım. Şunu iyi bilmek gerekir ki, milletlerin felâketlere ödedikleri bedelin altında, çoğu kez kendi hainlerinin parmak izi vardır.

Atina-Pers savaşlarında, Termopil geçidini tutan savaşçıları, gizli yolu düşmana gösterip arkadan vurduran hain halâ lanetlenmektedir.

Şamil'i, Gunip dağında çeviren prens mareşal Baryatinski'ye, dağın gizli yolunu gösterip, Şamil'i beklemediği şart ve zamanda esarete sürükleyen o dağlı haini de kimse unutmamıştır.

1828 Hasavka savaşı öncesinde, Dudaoglu Tengizbiy, Rus'ların bilmedikleri gizli yolu gösterip, Karaçay'ı arkadan vurdurmasaydı, Karaçay'ların, beş orduya bedel Elbruz dağına yaslanarak ağız tadıyla ve gönül rahatlığıyla savaşmasına imkan bıraksaydı, şimdi onun adı da Çeçenistan'lı adaşı Dudaoglu Cahar gibi yurduyla birlikte anılacaktı.

Stalin on yıl daha yaşasaydı belki bu halkın namı, nişanı silinip gidecekti. Yangın yerinde çakı bulan çocukların sevinci ile Karaçay yurdunu işgale heveslenen Gürcülerin başında, bugün bir Abazya ve güney Osetya sorununun bulunması, "ah yerde kalmaz" sözünün boşuna olmadığını gösteriyor.

Kitabı Karaçay kökenli Doktor Yılmaz NEVRUZ yalın bir üslûple bugünkü dile aktarmış.

Karaçay Halk Edebiyatı Araştırmaları

KHOJELİ

Dudalanı MAHMUD

Sıpağarlanı YILMAZ

Oy Ullu-Khoj'da bir seyir bardı, tañ bardı
Toğuz keçe bıla toğuz künnü kan bardı.
Oy, Ullu-Khoj'da bir seyir bardı, alamat
Kaınla bıla kızla etelle kazavat.
Khojelinde kazavat başlandı könçekden
Kan tamğandı ariv kelinçikde emçekden.
Oy, Ullu Khoj'da kazavat etelle toy kibik
Kırılıb catalla cay isside koy kibik.
Orus askerle keçeden kelib bashandı,
Üyleribizge topladan otnu açhandı.

Almanlar'ın Yahudilere, Fransızlar'ın Cezayirlilere, Amerikalılar'ın Kızılderililere neler yaptıklarını çok iyi öğrendik.

Biraz da kendi soydaşlarımızın başlarına neler gelmiş onları bilelim.

Yalnız bu nedenle bile "İKİ KASIM BİNDOKUZYÜZKIRKÜÇ" isimli romanı okumakta yarar var.

Romanın yazarı Halimat BAYRAMÜK, sürgün sırasında 25 yaşında bir öğretmendir. Olup bitenleri bizzat yaşamıştır. Halen 77 yaşında olduğu halde entellektüel faaliyetlerine devam etmektedir ve Karaçay Çerkes Özerk Cumhuriyeti'nde yaşamaktadır. Romanı okuyanlar kendisine "Karaçaylıların Cengiz Aytmatov'u, keza Cengiz Dağcı'sı" demekten kendilerini alamıyacaklardır. Aynı zamanda değerli bir şair olan Halimat Bayramuk, kitabının kısa takdim yazısında şöyle demektedir:

"Bu kitapda, kendi kanaatime göre benim yazarlık üslubum değişmiş bulunuyor. Bunun sebebi de kitabın temasıdır. Artistik edebiyatın kuralları bellidir. Ben onların çoğundan uzak durdum. Bu romana puplisistik roman denebilir.

Tehcirin halkımıza getirdiği felâketler hakkında yazmayı kendime borç sayıyorum. Eksikleri vardır, ancak yazılanlar gerçeğin ta kendisidir. Benim amacım da budur.

Kitapta adı geçen kişilerin isimleri çoğu kez değiştirilmeden verilmiştir. Onları, Orta Asya'nın kum düzlükleri çoktan yutmuştur."

Ocaklarımız narat ıraklay canalla,
Onsuzlarımız ayak t b nde kalalla.
Savutla kaldıla at aldışlaa asılıb,
Ol it avurla bizge kelelle basınıb.
Atla kaldıla at orunlada et basıb,
Savutla kaldıla aldışlada tot basıb.
İrhı bolub a t g ledi, oy, aadı
Adam kanı Khoj'da suv collaa ızlaa;
Khojelinde asker kulluk cetgendi
Erge barmaan ol ıbık kibik kızlaa.
Sav katınla-kızla kazavata baralla,
Khojelinde kerti kan Kobanla aalla.
Buvaz katınlanı abaklaa caralla,
Sabıyiklerin cav ıraklaa conalla.
açılıb kalandı Khojelinde tabcanla,
şındım bolub oramlada catad k b canla.
Ay amanla kırılayık, kalmay  leyik
Curtubuz  c n tatlı anlanı bereyik.
Kazavat etelle Khojelinde cet'ariv,
Aladan da saylanıb ıkand eki ariv.
K kde oynayd ol ceti arivnu bilegi,
Oy, kabıl bolsun m slimanlanı tilegi.
Atha minendi Hacı'ni kızı Mukuyat,
Tuthan kılıı bek citidi, kıl kıyad.
Anı n geri Afendi kızı Urkuyat,
Uranı sayın sarı  vurdan kan kuyad.
Khojelinde bıllay bir kıyınlık cetmezed
Orus abıvul, kee bolmayın k n bolsa;
Hoj cigitle alından  lmeyin sav bolsa,
ařaan ceri Karaay kibik tav bolsa.

Bu cır Dudalanı Mahmut, Bayoralanı Gapay, Silpaarlanı Sanıy'den cazılıb alınan varyant-
ladan b tevlennendi.

BİRLEŞİK KAFKASYA KONSEYİ TARAFINDAN 30 EYLÜL 1995 TARİHİNDE ANKARA YÜKSELİŞ KOLEJİ'NDE YAPILAN TOPLANTININ SONUÇ BİLDİRİSİ

Birleşik Kafkasya Konseyi 30 Eylül 1995 tarihinde bir toplantı düzenlemiştir. Toplantıya, Türkiye'de bulunan dernek temsilcileri, Konsey Üyeleri, bilim ve işadamları davet edilmiştir.

Toplantıda, dört konuşmacı Konsey adına dört ana konuda açıklamalar yapmışlardır. Ardından, konular üzerinde tartışma açılmıştır.

Konsey adına konuşanlar ve sundukları konular şunlardır.

1- Osman ÇELİK:

Birleşik Kafkasya İdealinin Tarihi ve Sosyolojik Gelişimi.

2- Prof. Anıl ÇEÇEN:

Yeni dünya düzeninde, Kafkasya'nın yeri ve durumu.

3- Nimet BERKOK:

Halkımıza ve dünya kamuoyuna verilecek mesajlar. Belirlenecek ilke ve hedeflerde birlik nasıl sağlanacaktır?

4- Namık MERCAN:

Her türlü Sosyal ve Fikri ilişkiler için geliştirilecek usul ve yöntemler. Haberalma kaynaklarının tespiti ve ortak kullanım yollarının araştırılması.

Topluluğa sunulan konular ve bunlar hakkında yapılan açıklamalar, belirtilen görüşler büyük ilgi görmüştür.

Toplantıya katılan değerli üye ve misafirlerin bazıları soru sormak suretiyle konuların daha da açıklık kazanmasını sağlamışlardır. Bazıları da, kişisel görüşlerini açıklayarak, tartışmaya katkıda bulunmuşlardır.

Yapılan konuşma ve tartışmalarda, topluluğa sunulan dört ana konunun ilgi gördüğü, ilke ve hedef olarak benimsenmesi gerektiği anlaşılmıştır. Bazıları da, kişisel görüşlerini açıklayarak, tartışmaya katkıda bulunmuşlardır.

Yapılan konuşma ve tartışmalarda, topluluğa sunulan dört ana konunun ilgi gördüğü, ilke ve hedef olarak benimsenmesi gerektiği anlaşılmıştır. Durum değerlendirmesi sonucu, bu gerçek ortaya çıkmıştır.

Benimsenmesi gereken ilke ve hedefler şunlardır:

1- "Birleşik Kafkasya" kavramı, ideal olmaktan öte, bir gerçektir. Tarihi ve Sosyolojik bir geçmişi vardır. Bu ideal, yüzyılların süzgecinden geçerek günümüze gelmiştir. Bir ideal, bir gerçek olarak yaşatılmalıdır.

2- K. Kafkasya, yeni dünya düzeninde; Konfedere bir çatı altında birleşmeli, bağımsız bir devlet olarak, uluslararası camiada yerini almalıdır. Ancak, bu konuda yapılacak çalışmalarda, fayda yerine zarar getirecek bir yol izlenmemelidir.

3- İlk iki maddede belirlenen hedefler, halkımıza ve dünya kamuoyuna vazgeçilmez idealler olarak açıklanmalıdır. Hedeflere ulaşmak için, görüş birliği sağlanmalıdır. Gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

4- Gene hedeflere ulaşmak, birliği sağlamak için, sosyal ve fikri ilişkiler geliştirilmelidir. Haberalma ağı kurularak, ciddi bir arşiv oluşturulmalıdır. Elde edilen bilgiler, ortak kullanıma açılmalıdır.

Sonuç olarak; başlıklar halinde verilen dört ana ilke ve hedef, çalışmalarımızın temelini oluşturmaktadır.

K. Kafkasya Halkları; vatan bilinci içinde, kendilerinden kat kat üstün bir güce sahip Rusya'ya karşı, ülkelerini yüzyıllarca savunmuşlardır. Bağımsızlık savaşını kaybetmelerine, yurtlarından sürülmelerine rağmen, inançlarından bir şey kaybetmemişlerdir. Vatan sevgisini her an içlerinde yaşatmışlardır.

Bugün, sadece onbinlerle ifade edilen, birçok ulus bağımsızlıklarını elde etmiş ve devlet olmuşlardır. Kuzey Kafkasyalılar, gerek atavatanda ve gerekse muhacerette milyonlarla temsil edilmektedirler. Köklü ve saygın bir kültüre sahiptirler. Bağımsız olmak Onlar'ın en tabii hakkıdır.

Bu duygu ve düşüncelerle; zaten varolan, gönüllerde yaşatılan hedef ve ilkelerin hayata geçirilmesi gündeme getirilmiştir.

Konuların bu şekilde anlaşılması ve en ücra köşelere kadar duyurulması, birinci görevimiz olmalıdır.

Toplantının gündemi, yukarıda ifadeye çalıştığımız hususlardan oluşuyordu. Ancak, toplantıya katılan bazı değerli misafirler, söz isteyerek gündem dışı konulara temas etmişlerdir. İsteklerini dile getirmişlerdir.

Bunları üç grupta toplamak mümkün:

1- Kafkasyalılar tarafından kurulan dernek, vakıf, kulüp ve benzeri bütün kuruluşların bir çatı altında birleştirilmesi.

2- Rus-Çeçen Savaşı'nın mevcut durumu, bundan sonra olabilecek olaylar, yapılabilecek şeyler nelerdir?

3- Rusya'nın, Abhazya hakkında, son günlerde aldığı tavır ve girişimlerin, tehlikeli bir seyir takip etmesi, muhtemel yeni olaylar için gerekli tedbirlerin alınması.

Birleşme, çeşitli kesimler tarafından sürekli istenmektedir. Bazıları; "Birleşme bizim çevremizde olsun", demektedirler. Ancak genelde, hangi hedef ve ilkelerde birleşileceği belirtilmemektedir.

Birleşmenin temel şartı, hedef ve ilkelerdir. Bunlarda birlik yoksa, fiziki birleşmenin bir anlamı yoktur.

Konsey, benimsediği hedef ve ilkeleri, yukarıda belirtildiği gibi, toplantıda açıklamıştır. Önce, bu çerçevede, düşünce birliğine varmak gerekir. Fiziki birleşme, bundan sonra gerçekleşebilir.

Rus-Çeçen Savaşı ve Abhazya'da olması muhtemel olaylar, hepimizi derinden üzmekte ve sürekli tedirgin etmektedir.

Sovyetler Birliği'nin dağılması ile, birçok halk, bağımsızlığına kavuştu. Ancak, Kuzey Kafkasya Halkları, Rusya Federasyonu içinde bulunduklarından, bu tarihi fırsatı yararlanamadılar.

Rusya Federasyonu Yöneticileri, dağılmanın şokunu atlattınca, büyük bir telaş ve sinirlilik içinde güç tazelemek ihtiyacını duydular. Özellikle, kafkasya'nın kaybı endişesiyle, yeni tertipler peşine düştüler. Tarih boyunca yaptıkları gibi, birtakım sinsi planlar uygulamaya koydular.

Azerbaycan-Ermenistan Savaşı, Gürcistan-Abhazya Savaşı, Gürcistan'ın Güney Osetya'da baskı rejmi uygulaması, tamamen bir Rus Oyunu'dur. Çeçenistan Savaşı, planın son halkası değildir. Görüldüğü gibi, Abhazya Olayı henüz bitmedi. Rus Yöneticiler, burada değişik tertipler peşindedirler.

Her Olay karşısında, bütün Kafkasyalılar'ın hassasiyet göstermesi, Rus Yöneticileri'ni rahatsız etmektedir. Onları korkutan, "Birleşik Kafkasya" olayıdır. Lokal hadiseler yaratmalarının asıl nedeni budur. Birliği önlemektir.

Bu vesileyle, tekrar etmekte yarar görüyoruz. "Birleşik Kafkasya" ideali bir hayal değil, bir gerçektir. Kafkasya için köklü çözüm, bu idealin gerçekleşmesine bağlıdır.

Kafkasya'da meydana gelen olayları, farklı şeylermiş gibi algılamak yanlıştır. Yukarıda izah edildiği gibi, onlar büyük bir planın parçalarıdır.

Çeçenistan ve Abhazya Olaylarını tartışırken, bu anlayış içinde hareket edilmeli ve karar verilmelidir. Kuzey Kafkasya'nın bir bütün olduğu kabul edilmelidir.

30 Eylül 1995

Birleşik Kafkasya Konseyi
ANKARA

AKBA'DAN HABERLER...

A.B.D.'de yaşayan Karaçay-Malkarlılar tarafından kurulan Dernek (AKBA), geçen Haziran ayında olağan kongresini yaptı.

Gelen haberlere göre kongreye ilgi büyüktü. Eski yönetimin ibra edilmesinden sonra yapılan seçimde, aşağıda isimleri bulunan hemşehrilerimiz Yönetim Kuruluna seçildiler.

Dernek Bşk : Turgut KOÇKAR

Başkan Yrd. : Fahrettin CANGÖZ

Başkan Yrd. : Cihat KULAKSIZ

Üyeler : İbrahim AYDOĞAN, Şahbiy ÖZDEN, İbrahim BATÇA, Kenan BAYÇORA, Suat TAVLAN, Muammer İTEZ, Abdülkerim TABAKÇI, İsmail ÖZBEK, Nazmi CANGÖZ, Fadime TEKEOĞLU.

Yeni Yönetim Kurulu, ilk icraat olarak, Derneğe "bina alma" işini öne almuş bulunmaktadır. Bize ulaşan haberlere göre Paterson Kentinde 9000 Squerfeet genişliğinde bir bina bulunmuş olup, tapu tescil işleri tamamlanmak üzeredir.

350.000 \$ değerindeki taşınmazın bedelinin bir kısmını Dernek Yönetimi temin etmiş, kalanı da hemşehrilerimizin bağışlarıyla halledilmiştir.

Aldığımız bilgilere göre binada; 400 kişilik bir salon, mutfak ve yeterli sayıda odalar bulunmaktadır. Diğer taraftan, "bağış toplama" amacıyla tertiplenen yemeğe büyük ilgi gösterilmiş, yeni yönetimin "bina alma" teşebbüsü sevinçle karşılanmıştır.

Birleşik Kafkasya Dergisi olarak ABD'de yaşayan hemşehrilerimizin örnek dayanışmalarını candan kutluyoruz. Yeni AKBA yönetimine de başarılar diliyoruz.

1.10.1995 GÜNÜ AKBA TARAFINDAN DÜZENLENEN YEMEKLİ İSTİŞARE TOPLANTISINA GENEL KOORDİNATÖRÜMÜZ TARAFINDAN GÖNDERİLEN FAKS MESAJI...

1.10.1995

Eskişehir

Sayın Turgut KOÇKAR
AKBA Yönetim Kurulu Başkanı
Paterson / USA,

Öncelikle AKBA Yönetim Kurulu'na seçilen kardeşlerimi tebrik ediyorum ve üstün başarılar diliyorum.

Sevgili kardeşlerim! Sizler birçok maddi ve manevi sıkıntılar ve meşakkatler çekerek, yerinizden yurdunuzdan uzak diyarlara göçetmiş kardeşlerimizsiniz. Başlangıçta küçük bir cemaat teşkil edecek kadar bile sayınız yoktu. Zamanla çoğaldınız, birbirinize kol kanat gererek ABD gibi dev bir ülkede yaşam kavgası verdiniz. Hamdülillah, kendi gayretiniz ve kendi emeğinizle ayakta kalmayı başardınız. Sizlerle gurur duyduğumu ifade etmek istiyorum.

Şimdi ise, Amerikan toplumunda işçisiyle, işadamlarıyla, zenatkârıyla, esnafıyla, doktoruyla, din görevlisiyle, öğretmeniyile, bilim tahsil eden öğrencisiyle.. organize bir topluluk haline geldiniz.

Dernekler kurarak çeşitli alanlarda örgütlendiniz: Camiler tesis ettiniz, çocuklarınızın dinlerini ve milli kültürlerini öğrenmeleri için kurslar oluşturdunuz. Düşünlerinizi birlikte yapıyorsunuz, cenazelerinizi birlikte uğurluyorsunuz. Bu güzel birlikteliğinizin bozulmamasını Allah'tan niyaz ediyorum.

Sizler orada, birbirinizi yakından tanıyacak derecede mütecanis bir topluluksunuz. Aranıza nifak girmesin, ikilik girmesin. İnternasyonal ideolojilere ve çarpık görüşlere kapılmayınız. Daima teenniyle hareket ediniz, müsamahakâr olunuz. Türkiye'deki siyasi hareketler sizi etkilemesin. Size sizden yakın kimse yoktur, bunu aklınızdan çıkarmayınız. Birbirinizi sağcı-solcu, inançlı-inançsız, ilerici-gerici... gibi sıfatlarla itham etmeyiniz. Görüşleriniz ne olursa olsun, AKBA'yı bağımsız ve tarafsız tutmaya gayret ediniz.

Birlik olunuz, birbirinizi sevgiyle kucaklayınız. Birlik olmayan yerde dirlik olmaz.

Bu arada AKBA'ya bina aldığınızı büyük bir sevinçle haber aldım. Maddi ve manevi emeği geçenlere yürekten teşekkür ediyorum.

Bundan sonra da cemaatinize güzel ve yararlı hizmetlerde bulunacağınıza inanıyorum. Engeller aşılacak içindir, birlik olursanız bütün emelleriniz Allah'ın izniyle birer birer gerçekleşecektir.

Bu vesileyle Yönetim Kurulunuza ve ABD'de yaşayan tüm kardeşlerime kalbi selam, sevgi ve saygılarımı sunuyorum; Allah'tan sağlık, esenlik ve mutluluk ihsan etmesini niyaz ediyorum.

Dr. Yılmaz NEVRUZ

Birleşik KAFKASYA Dergisi

Genel Koordinatörü, Hakir Kardeşimiz